

СРПСКА ПРЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ • БРОЈ 77 • 2. АВГУСТ 1993. • ЦЕНА 5.000.000

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 630 FRF, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 6,30 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 6 HFL, ТУНИС 500 TND, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

**СРБИЈА СЕ
САГИЊАТИ
НЕЋЕ**

ЗА НОВ
ИЗГЛЕД
ВАШЕГ ОРУЖЈА

**ДРВЕНЕ КОРИЦЕ
„САВИЋ“**

тел: 039/35-065

-Криво милош-

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ДИРЕКТОР:
Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Богољуб Пећнић

УРЕДНИЦИ:
Стово Батић, Илија
Давидовић, Љиљана
Јерговић —
Булатовић

РЕДАКЦИЈА:
Милонко Вучетић,
Драгослав Грујић, Сандра
Јанковић, Славица
Лазећ, Сандра Петрушић,
Милена Поповић, Војкан
Ристић, Благоица
Стојановић, Александар
Цветковић, Александар
Четрић

УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ:
Ђорђе Вукоје

САРАДНИЦИ:
Никола Бурзан, Владан
Василијевић, Надежда
Гађе, Милица Лучић
Павић, Никола
Милошевић, Сандра
Скоко (Лондон), Гордана
Суша, Коста Чавошки,
Златко Чебовић, Љиљана
Шоп, Ејуб Штитковић

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Раде Марковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, I улаз,
Београд
ТЕЛЕФОН:
011/620-891 и 628-242
(секретаријат), 625-937
(редакција)
ТЕЛЕФАКС:
624-598

ЖИРО РАЧУН:
60801-603-27562 СДК
Стари Град (динарски);
девизне уплате слати
чеком на адресу „Српско
речи“
Лист излази сваког
другог понодељка
Рукописи и фотографије
се не враћају
ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд
Мишљењем
Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01
221/91-01 од 15.
фебруара 1991. одређена
је стопи пореза од 3%

ИЗЛОГ

НАСТАВЉЕНО УБИЈАЊЕ
СПО

АТЕНТАТ НА
ПОСЛАНИКА
ЋУКАНОВИЋА

Стр. 8—9.

КАКО НАРОД УМОРИТИ
ГЛАЂУ

СИРОМАШТВО
АПСОЛУТНО

Стр. 10—19.

ПОЛИЦИЈА И ПОВОДОМ
ЊЕ

ПОСТУПИ ПО
УБЕЂЕЊУ

Стр. 20—24.

ПРАШИНА ОКО
ДРАШКОВИЋЕВИХ
ИЗЈАВА
У ПАРИЗУ

Стр. 28—29.

ИНТЕРВЈУ: НИКОЛА
АДАШЕВИЋ

ЖИВЕ ЛИ У
„ОПОЗИЦИОНИМ
ОПШТИНАМА“
ГРАЂАНИ ДРУГОГ
РЕДА?

Стр. 34—36.

РЕАГОВАЊА

Поштована господе,
У Вашем листу у прошлом броју дата је хронологија догађаја од хапшења до пуштања г. Драшковића, а у њој се нигде не помиње Либерална странка. Вероватно случајно, па Вас обавештавамо да је Либерална странка:

— 2 јуна у 10 часова на Градском Тргу у Ваљеву, који смо тада прогласили Ваљевски Трг Слободе, организовала протест са захтевом да се Вук и остали пусте из затвора. Милиција је грубо спречила одржавање скупа.

— 10 јуна у 17 часова на истом Тргу и поред писмене забране коју Вам шаљемо, ипак покушала одржати митинг, који је грубо спречен.

— 13 јуна у 12 сати на Тргу Слободе у Београду организовала Митинг сећања на исти дан 1990 и тражила ослобађање Вука и осталих.

— 28 јуна на Видовдан на Тргу Слободе у Београду обележила на симболичан начин Видовдан и званично тражила од Владе и Скупштине Србије да се Вук и остали пусте из затвора.

— 1 јула организовала заједнички наступ ваљевске опозиције са захтевом за пуштање ухапшених на слободу.

— 7 јула на Ивањдан у Манастиру Јовања код Ваљева одржала Митинг са захтевом да се то не прославља као дан устанка, и са захтевом да се Вук и остали пусте на слободу.

— На Светосавском платоу за први Митинг обезбедила озвучење а на осталим митинзима учествовала са својим чланством.

Наш допринос пуштању Вука и осталих јесте скроман, али је частан и искрен, па се надамо да ће Ваш цењени лист објавити ово, без икакве жеље за било чијом захвалношћу или за убирањем некаквих поена, већ једноставно зато што се зна да смо то урадили (а нешто од овога је Борба и Политика објавила), а и да се зна да смо показали властима да нас не може заплашити.

Уосталом учествовали смо и у ослобађању и Српске речи, кад је била заточена, па имамо право да од Вас тражимо да ово објавите.

С поштовањем,

**Председник Либералне странке и
члан Политичког савета Круне
Предраг М. Вулетич**

ПРА(З)НА ДРЖАВА

Оно што се дешава нама, не дешава се никоме у цивилизованом свету. А оно што највише брине сваког коле нормалног човека, јесте, забрињавајућа РАВНОДУШНОСТ и отупљеност чула и разума у шој измрцвареној Србији. Како је само мудро упозоравао вечни Чехов: „Равнодушност је парализа душе, превремена смрт“.

1. Да ли у једној ПРАВНОЈ држави може да се деси, да припадници РЕПУБЛИЧКОГ СУП-а ОКУПИРАЈУ у по бела дана — зграду САЗЕЗНОГ СУП-а?

2. Да ли у једној ПРАВНОЈ држави може да се деси, да се пониште резултати избора тиме, што се посланицима ДЕПОС-а ОТИМАЈУ (!!!) мандати у Већу грађана Савезне скупштине?!

4. Да ли у једној ПРАВНОЈ држави, може да се дрско присваја девизна уштеђевина грађана: прво у државним банкама, а затим у „приватним“ банкама Језде и Дафине?!

5. Да ли у једној ПРАВНОЈ држави са „независним“ судством, може да се деси, да Парламент (коалиција СПС-СРС!) изгласа „пропис“ о плаћању ТВ претплате преко Електродистрибуције Србије — и то сви грађани: и они који НЕМАЈУ ТВ пријемник и они, којима су ТВ пријемници покварени (а који на овој хипер-инфлацији, највећој на планети, ни случајно немају новац за куповину нових телевизора, кад немају довољно чак ни за елементарну ИСХРАНУ!!!)...

6. Да ли у једној ПРАВНОЈ држави са 74.000 полицајаца (без резерве!), може да буде толико много криминала, где милиција на очиглед грађана узима „рекете“ и пријатељски сарађује са подземљем, уличним дилерима, шверцерима, а истовремено, та иста милиција — крвнички батина лидера најјаче опозиционе странке у Србији и његову супругу...

Да ли се све то може радити у ПРАВНОЈ ДРЖАВИ?! Све то, и још више, може и чини — СПС-хунта!!! „Тако треба!“ А све отужне приче СПС-а о ПРАВНОЈ држави, спадају у домен бајки и прича барона Минхаузена! Николае Чаушеску — макар није имао највећу инфлацију на свету и вратио је све кредит и дугове Западу... Шта је са нашим **недодрљивим фараоном**, и његовим бајкама о ШВЕДСКОМ стандарду и 10.000 УСА долара по глави становника (пре првих вишестраначких избора!!!) и чувеним домаћим налазиштима нафте која много обећавају (бајке пре „последњих“ избора!). Шејк од Пожаревца, заиста је превазишао барона Минхаузена.

**Урош КРАСОЈЕВИЋ
Београд — Париз**

МИ ПЛАЋАМО, ОНИ БИЈУ

Коначно сам набавио свој омиљени лист. Одавно га већ тражим али узалуд. Прочитао сам све од А до Ш. Морам вам рећи да нисам члан СПО-а али сам симпатизер. Увек сам био уз Вука па и данас сам с њим. Страшно ме боли то што су урадили њему и Дани. То нису могли урадити људи. То је урадила милиција. Наша „народна милиција“. За такву милицију ми одвајамо од плата и од пензија. А они купују нову опрему. Можда су мислили да онај стари пендрек не боли баш много па су набавили дужи. Можда се и плаше да приђу исувише близу. А пиштољ им је

био мали. Само 8-9 метака а овај нови 15-16. Ако то помножимо са њиховим бројем од 70.000 онда видимо колико полиција може да неутралише у једном пуњењу. Аутомате, минобацаче и остало не узимам у обзир.

А оне „Делије“ из нама братских РС-е и РСК-е боље да бране своје прагове него да у Србији обијају туђе. Лако је туђи голоруки и још мирољубив народ. Када им се супротставио народ са оружјем који је уз то и ратоборан (мора да буде јер се ради о животу) побегли су у Србију. Требало би да знају да свака мотка има два краја. Нисам од оних који се свете али пожелео бих сваком милиционеру да доживи оно што и један демонстрант. Милошевићу бих пожелео да и он мало окуси своју чорбу. Он увек кува а други кусају.

А Вуку и Дани желим брзо оздрављење и пуно снаге за нове подвиге.

Милета, Париз

„ОПОРУКА“

Одлучих се, без жалости, да поклоним (не продам, скупочено) своје српско држављанство. Потенцијални кандидат може бити само Србин — несрбијанац, Србин — батинаш, Србин — бесан-пас пролетерски који је опет после пола века заточушан дојурно од Крајине да (у)бије србијанско, да се бори црвен од зла и крви за црвено њихово и наших паса истих. Дајем своје држављанство таквом батинашу кад бије по младости србијанској да више боли.

Зашто бих се ја звала Српкиња, кад се стидим од тога већ сада и овде а сутра, кад пођем у свет бели да са стрепњом и стидом показујем свој пасош. Бранила бих се можда тиме што бих рекла да долазим из земље лажи и тамнице, из паклене земље недођије, из апсане, из полицијске (не)државе, из проклете авлије, из гета, из државе у којој црвени (СПС)овци распеше и утамничеше великог Вука и оне младе момке и једну велику, храбру жену газише и бише њих сто, проклетника несрбијанских. Мала је то држава господо светска а велика зла у њој се збивају. Кад би којим случајем постала велика Србија (што ни сам господ не да) сав свет би унесрећила. Зато нећу више да будем Српкиња! Узећу било чије држављанство осим исламско како се не бих одрекла православља. Част православној вери јер они што бију и што сунце младима ускраћују јесу православни атеисти — зли неверници од бога давно одлучени.

Без жалости и без бриге за твоју даљу судбину Србију — напустићу те. Хоћу да будем грађанка света а не „обележена“ у свету Српкиња. Јер сунце у теби врло кратко сја слободно, и често наступају помрачења твојих умих. Збогом.

**Милеса ДРНАРЕВИЋ
Пожера**

КАНТА ЗА СМЕЋЕ

Увек се изненадимо. Помислимо: Немогуће. Помислимо: Нисмо веровали да ће дотле ићи. Јер пре него што смо се првог пута изненадили нисмо ни веровали да су икаква изненађења могућа. Као што би се европски боксер изненадио кад би га Тајванац, опаући ногом. Ударају испод паса, дају голове из офсајда, скачу низ појачан ветар, преступају, смеју се на сахранама, не крсте се у цркви, а у судовима деле правду седећи на једном тасу, према слову закона и образа чиста. Увек нас изненаде, а нису ни бољи ни паметнији, нити даље виде, јер ово што смо видели и лудо је и лоше.

Зашто нас увек изненаде? Изненаде нас јер смо два света, и тако треба да живимо, они у свом — док не нестану или док нас буде, и ми у свом — док издржимо или док од света не учинимо уобичајено могући свет.

(Војислав Денић)

Мрак ове власти гута све, чак и наду могућег опстанка и свима нуди и даје исто — лудост, мржњу, глад и смрт. У том мраку лаж је постала саставни елемент ваздуха јер даје привид да живот ипак пулсира у земљи, где једна пластична канта за ђубре вреди једну милијарду и триста милиона динара, што је еквивалент тринаест привилегованих пензионерских примања.

Можда та канта за ђубре ником није ни потребна, пре свега, зато што се Србија сагиња — усправни канту подићи не можемо и друго, зато што смећа једноставно неће ни бити јер и ђубре постаје употребна вредност од неба обдареног народа.

Држи нас, дакле, још само та пупчана врпца драгих и опасних лажи која, тачно у 19.30 почиње, обилато да нас храни родољубљем и патриотизмом.

А канта за смеће је само један од бумеранга наше балканске истине.

Слободан Милошевић, лидер свих наших пацовских снова, у разговору са госпођом Даниел Митеран, гневно је коментарисао понашање Европе која Србији ускраћује лекове па нам чак и бебе умиру, док с друге стране, та иста Европа пошто-пото инсистира да преступници законца Вук и Даница Драшковић буду ослобођени. Пропагандна порука домаћој јавности, касније одаслата путем аболације, тражила је смисао и интеракцију гнева у бесмисленој тврдњи да су санкције светске заједнице немилосрдне јер нам, ето, ускраћују лекове чији недостатак погађа и децу а с друге стране, хуманитарни авион ставља на услузи чилом и веселом брачном пару ради париског излета.

Цинизам господина Милошевића за домаћу употребу, свет редовно оставља равнодушним, најчешће у чуду, до којег то дна пристајемо на манипулације режима. У алинеји пет, Резолуције 820 Савета безбедности децидирано пише: „Забрана испоруке сваке робе, осим лекова, хране и других хуманитарних артикала...“ По слову Резолуције лекови су изричито изузети од санкција, друга је ствар што су девизе грађана Србије делом покрадене, делом усмерене за финансирање рата у Босни и Крајинама па смо сад ту где јесмо.

Властодршци никада нису извели рачуницу колики товар лекова је могао бити купљен парамом штедиша газда Јездине банке, од кога су узимали рекет за партијску предизборну пропаганду или их он сам, по сопственом признању ради личног мира, давао Крајишницима за куповину десет хиљада маскирних одела, свако вредно 120 марака; колико би деце било спашено да министарска тројка није украла два милиона долара, и на стотине других милиона, других министара и партијских функционера далеко од дамара јавности, положених на личне рачуне чак и на рогу Африке у Јоханесбург.

Једна староиндијска мудрост каже да нема јаловитог терета за земљу него што је силник који окупља будале да му буду саветници. То своје право овај је режим максимално искористио умишљен да је учинио будалом целу нацију.

Они који се сада возе у лажним кочијама самољубља, морају знати да опозиција заиста живи срећно, ослобођена мржње према онима који мрзе; међу људима који болују она живи ослобођена од болести.

Зато нас више не могу изненадити.

ПИШЕ: Богољуб ПЕЈЧИЋ

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

1.

На пар корака од ресторана са бесплатном храном умиру од глади Србин, Хрват, Бугарин, Албанац и Македонац, али и не помишљају да пређу тих пар корака и наједу се.

Имају, једноставно речено, преча посла. Неки слаткоречиви људи причају им неоствариву причу о Великој Србији, Великој Хрватској, Великој Бугарској, Великој Албанији и Великој Македонији, и они неће да прекину слушање приче ни по цену смрти, иако знају да је неостварива и да од Велике Србије, Велике Хрватске, Велике Бугарске, Велике Албаније и Велике Македоније нема ништа.

Лепо је, као да кажу, па нека кошта шта кошта.

Онима којима никада није било лепо у животу, које је живот стално шибао, чија је историја попис несрећа и неправди, остаје једино да лепо траже бар у причама.

Ту је и Грк, мада он, када на ред дођу границе и када су Србин, Хрват, Бугарин, Албанац и Македонац у екстази због граница, кришом, уз помоћ каквог Белгијанца, оптуже до кухиње и нешто мало чалабрцне.

Све то посматрају Американац, Енглец и Француз, и ништа не схватају, а и Рус се прави Француз, гледајући како да што више бабушки трампи за кобасице.

На трен пре самртничког ропца Србина, Хрвата, Бугарина, Албанца и Македонца, неодлучни Американац, Француз и Енглец, а и Рус, утрче у ресторан, узму хране колико им шаке примају, и баце је пред самртнике.

Несрећни Рус, услут, стави, нешто мало у џеп.

У политици се овај вековни приказ назива балканским питањем у светлу међународних односа.

Лоша решења, или, тачније полурешење националних питања балканских народа, диктирале су, углавном, велике силе, али не само зато што су браниле своје интересе на Балкану, већ зато што Балкан, смештајући га у оквире сопствених политичких, економских, културних и моралних вредносних судова, никада нису разумеле.

Оно што је тамо славуј, овде је, често, гавран.

И обрнуто, дабоме.

Дуго ће још Србин, Хрват, Бугарин, Албанац и Македонац умирати од глади пред рестораном са бесплатном храном, само да не би, лежећи у прадини или у блату, прекидали слушање неоствариве приче о Великој Србији, Великој Хрватској, Великој Бугарској, Великој Албанији и Великој Македонији, и дуго

ОДБРАНА И

ће их још Американац, Енглец, Француз, а и Рус, гледати у чуду, крстити се и помагати им тек да преживе.

Проблем, дакле, није само Балкан, већ и они који Балкану не умеју да помогну, па му, и кад се чини да помажу, заправо кобно одмажу.

2.

Ми спадамо у ретке народе који су Бога ставили у псовку.

То нам нико није наметнуо, то нам нису потурили ни Турци, ни Немци, ни Ватикан, ни Коминтерна, то је наш избор.

Ко псује Бога и псује Богом мисли да је и од Бога моћнији.

С времена на време стигне казна.

Најслабији су они који верују да су најјачи, најмањи су они који неће да признају да су мали па стално ударају на велике не би ли се тиме показали и доказали...

У томе је наш проблем.

Национални неспоразуми натопљени историјским наслеђем нису лечени већ су подло подстицани у име одбране позиција националних елита и тако су прерасли у незаустављива међунационална клања, којима краја дуго неће бити.

Идеологија чија је утопија, прво као нада сањара а потом као маљ монструма, унаказила ход цивилизације, сама је себе укинула свуда сем код нас, а само се код нас крије у

да у Србији, које не ескалирају до великих лова на улицама.

Код нас, међутим, ни социјални немири, ма колико били жестоки, ако их уопште буде, неће ништа битно променити.

Народ који изађе на улице тражиће кривца за оно што га је задесило, за гладне стомаке и безнађе, у Ватикану, Немачкој, Комунисти, Америци, а можда и у опозицији!

Тутњава ће брзо проћи као пражњење, уз саопштења некаквих невидљивих одбора или

ПОСЛЕДЊИ ДАНИ НАДЕ

3.

У свакој гранати која је пала на Сарајево, исцртавајући по лицу планете цивилизацијску срамоту, Сарајлије виде и помрачење Пала, Београда и Загреба, али и помрачење Вашингтона, Москве, Париза, Лондона и осталих светских центара.

Нико нормалан не схвата, и никада неће схватити, да су пред очима целог света на крају двадесетог века читави градови у Европи неометано, уз телевизијске преносе, претварани у концентрационе логоре и онда разарани.

Нема тог државног, политичког или националног интереса којим се тако нешто може да оправда.

Ни пруга за Аушвиц, којом је у смрт отишло толико недужних, није од савезника проглашена за стратешки важну ствар, како је сјајно и храбро приметила новинарка „Борбе“ Снежана Богавац, па није на време онеспособљена.

Ми с новим Аушвицом имамо посла.

У Сарајеву је фамозна „хуманитарна помоћ“, због које се, наводно, не предузима ништа енергичније, добила ново значење: несрећним Сарајлијама се помаже да што спорије и што језивије умиру.

Главни град међународне заједнице је на Палама, и све што се с Пала ради дело је и међународне заједнице.

У Босни и Херцеговини више нема ни Срба, ни Муслимана, ни Хрвата — Босна и Херцеговина је земља жртава и целата.

Најправеднија подела би тамо била подела на мученике и њихове мучитеље.

Нико, међутим, не црта такве мапе.

Међународни суд за ратне злочинце с простора бивше Југославије биће обична фарса ако на оптуженичку клупу седну само они који су разрушили Вуковар, Сарајево или Мостар, а не и они који су, и поред неограничене моћи, то мирно посматрали.

4.

Од овога у чему смо сада, горег нема. Изгубили смо лоше склопљену и лоше организовану државу а добили смо још лошију.

магли националних опсена, чекајући умишљени час обнове у најгорој верзији.

Најаутентичнији противници те идеологије су мајсторски преварени, и постају, а да то не виде и не осећају, њени најборбенији чувари.

Између отвореног писма честитог Атаназија Јефтића упућеног Вуку Драшковићу због погледа на рат у Босни и Херцеговини и саопштења Савеза комуниста — Покрета за Југославију поводом истих ставова готово да и нема разлике.

То је дубина и суштина нашег удеса.

Влада свим запосленима даје некаку једнократну помоћ да премосте „удар инфлације“, а новчани износ помоћи недовољан је и за тубу каладонта.

Гладнима, пре или касније, зуби испадну, те каладонт, вероватно, и није неки аргумент.

Професору универзитета потребне су четири месечне плате за врећуцу детерџента за веш, ако још, уопште, има веша.

Око нас је, исторемено, на стотине хиљада оних којима кутија цигарета неће бити скупа ни када јој се цена попне на хиљаду марака, а такав свој положај су обезбедили искључиво „бранећи српство“ галамом као заклоном за најобичнији криминал.

Све то народ мирно посматра, уз страшну мисао, уз страшну реченицу „Само да не буде горе!“, и управо с том реченицом „Само да не буде горе!“ и због ње, лагано нестаје као народ.

Тамо где је најгоре, а нација свој национални интерес сведе на идеју „Само да не буде горе!“, ни једно зло није неправда.

5.

По улицама тумарају напуштени пси, јер газде немају чиме да их хране.

Ускоро ће им се придружити и деца, напуштена из истих разлога.

6.

И власт и опозиција чекају, свако са својим рачуницама, готово неизбежне социјалне потресе.

Ни теорија, ни пракса не познају државне, политичке, културне, националне и моралне, а изнад свега економске прилике какве су са-

вођа бунта да су протести „ванстраначки“, да немају „политички карактер“, да је „било покушаја неких странака да лове у мутном“, и све ће се завршити за неколико дана.

Поприми ли ствар анархичне токове, власт ће, једноставно, захваљујући сили с којом располаже, у техничком смислу веома лако а политички чак и припремљено, увести ванредно атање.

Неизбежна крв тада ће се ставити на душу „неких странака које су ловиле у мутном“, свет ће мало гунђати, а Србија ће на боље дане морати да чека деценијама.

Социјалне побуне, све у свему, нису пут до демократског преображаја.

Безнађе као да је наш бескрај.

7.

У Бугарској се труде да живе како се до пре неколико година живело у Југославији; Румунија настоји да достигне стандард који је до пре неколико година имала Бугарска; Албанија је на добром путу да се, у оквиру опоравка, нађе тамо где се, пре неколико година, налазила Румунија; Југославија је већ оно што је до пре неколико година била Албанија.

На Балкану, дакле, ништа ново.

8.

И када излаза нема, када су свуда око нас тама и непробојни зидови, а у нама очај, за излазом се, бар из моралних разлога, трагати мора.

Учинак зла јесте слика зла, али и слика онога над ким је зло почињено.

Сви ми којима је очај и јутро, и подне, и вече, као да дижемо руке од свега, па и од себе.

Апатија постаје српска религија.

Импонује, зато, заиста, чињеница да демократска опозиција, у оваквом менталном стању друштва, уопште постоји.

Ма колико да опозиционе странке критикујемо, с разлогом или без разлога, нервозно или из жеље да помогнемо, морам им, макар и само зато што су још ту, што их није потопила малодушност, скинути капу.

ЈОШ ЈЕДАН ПОКУШАЈ ЛИКВИДАЦИЈЕ ФУНКЦИОНЕРА СПО

После неуспелих покушаја медијске и политичке ликвидације политичких неистомишљеника из редова опозиције власт у Србији је по свему судећи, учинила још један корак — кренула је у физичку ликвидацију. О каквим намерама се ради говори, после случаја Вука и Данице Драшковић покушај убиства народног посланика из Српског покрета обнове, инжењера Иве Ђукановића из Новог Сада, кога су (не)познати нападачи 22. јуна изрешетали испред новосадског кафића „Цепелин“.

Републички посланик из редова Српског покрета обнове Иво Ђукановић изрешетан је у сред Новог Сада, а истрага још увек није кренула с мртве тачке.

Пише: Војкан РИСТИЋ

кафића „Цепелин“ приметили смо дечка коме су претили и питали га где можемо наћи те људе да коначно рашчистимо ствари за које га оптужују. Рекао је да се обично сакупљају у „Цепелину“. Изашао сам из кола са намером да видим да ли је један од тих људи тамо. Пошто су ми у кафићу рекли да те вечери није свраћао пошао сам ка колима у којима ме чекала девојка. Тада су ми иза леђа одјекнули пуцњи и успео сам да извучем свој пиштољ и да нанишаним у правцу те непознате особе, која се дала у бекство. Тог тренутка са леђа ми је пришао други нападач, кога сам

АТЕНТАТ НА ПОСЛАНИКА ЂУКАНОВИЋА

НОВИ ЧОВЕК

Из болничке постелје Трауматолошко-ортопедске клинике, где се лечи, посланик Ђукановић овако описује оно што се десило тога дана: „Све је започело неколико дана раније, када се јавио отац једног нашег члана, жалећи се да одређени људи (имена нећу да помињем) прете његовом сину, јер он, наводно, узима рекет у моје име и име Српског покрета обнове. Рекао сам му: господине, ми се уопште не познајемо, али ви добро знате да ни ја ни странка не улазимо у те прљаве послове и да у последње време организовано прикупљамо хуманитарну помоћ, што се не може назвати „рекетоу“ јер је та реч ипак

На потерници коју је (незванично) расписао Градски СУП у Новом Саду поред Ламновића „Дугог“ и Опачића налази се и накнадно додато име „трећег човека“, чији идентитет није откривен, а кога су сведоци идентификовали на месту злочина. Реч је о извесном „Вујасиновићу“ из Врбаса, блиском сараднику Бранислава Ламновића.

ЗАБОРАВИО

Осим што му се стално претимо у Новом Саду, посланику Ђукановићу речи претње упућивао је и педагог Радмилко Богдановић, экс министар полиције. Према изјавама колега посланика СПО у Народној Скупштини Србије после једног иступа Богдановић је свом колеги Ђукановићу из СПО-а упутио следеће речи: „Мали, ти си 9. март брзо заборавио, мора да ниси добио довољно батина“.

Каква је улога овог педагога у покушају убиства народног посланика СПО-а време ће тек показати.

Иво Ђукановић, на Тргу слободе, приликом недавног штрајка глађу републичких посланика (сасвим лево)

терминологија из послова којима се баве они који прете нашем сину. Те вечери, изашао сам са девојком да се провозамо по граду и обиђемо нека места где обично излазимо. У једном тренутку док смо пролазили испред

препознао, ударио ме ногом у руку и тако ми избио пиштољ. Мислећи да сам се онесвестио и сам је почео да бежи, викнуо сам његово име говорећи: „Препознао сам те, боље ти је да позовеш хитну помоћ, него што беж-

Како је „Српској речи“ званично потврдио представник америчке амбасаде за штампу у Београду господин Мајкл Зајден Стрикер, други секретар политичког одељења амбасаде господин Хенри Кели у четвртак (29. јула) требало је да посети просторије Српског покрета обнове у Новом Саду и информише се о условима у којима ради странка у овом војвођанском граду. До тренутка када је закључен овај број „Српске речи“ није нам познато да ли је представник америчке амбасаде посетио у болници изрешетаног народног посланика Иву Букановића.

АМПУТИРАН КАЖИПРСТ

Од доцента доктора Вулета Вишњевца са клинике „Бетанија“ у Новом Саду добили смо следећу изјаву непосредно пред закључење овог броја: „Кажипрст леве руке повређеног Букановића је ампутиран, с обзиром да га је један метак скроз разнео у моменту док је махијално рукама штитио пределе главе, док је нападач покушао да га погоди у главу. Лева бутна кост посланика Букановића, разнесена је и сломљена на неколико места. У пределу десне потколенице има неколико прострелних рана, али ни су оштећени велики крвни судови и живци. Рана на десној шасти (прострелна) санирана је, као и рана у пределу леве аркаде. Крвни подлив испод левог ока се повлачи. Рана иза левог уха је такође санирана. Сигурно, ако рачунамо, да човек са тридесет година и са овим стањем практично већ јесте инвалид (а не зна се шта ће бити са левом бутном кости) онда је сигурно да се инжењер Иво Букановић сасвим разумљиво налази у психичком шоку“.

Изрешетаног народног посланика Букановића на клиници су посетили Милан Комненић и Мирослав Милутиновић. „Симптоматично је да исти човек, Лаинович, пре пар месеци јавно изјављује да је Радоман Божовић хтео да га ликвидира, а сада испада да њихов сусрет у Софији и „пословно дружење“ представљају отварање простора за уклањање неистомишљеника на политичкој сцени“, каже Милутиновић. Око постеље посланика Букановића сјатили су се и Радован Панков и Михаљ Кертеc, који је, како су забележиле новине, заклињући се у двоје деце, обећао да ће „терористе похапсити“.

У међувремену посетили смо за још једну посету Букановићу. Код њега у собу покушао је да уђе Ранко Лаинович, брат Бранислава Лаиновича, иначе некадашњи члан СПО. Од лекара је добио дозволу, али, када га је угледао, Букановић је покретом руке скренуо пажњу милиционерима који су у соби, и Ранко је био избачен. Касније се испоставило да је код себе имао ватрено оружје, због чега је директор клинике најавио да ће суспендоваати лекара који је дозволио да овај Лаинович уопште дође у контакт са повређеним Букановићем.

И овога пута наручиоци и извршиоци искористили су идентичан сценарио само што су имена актера друга. У претходним случајевима за њих никад нисмо сазнали. Хоће ли у случају посланика Букановића нешто бити промењено?

иш“. Вратио се и тада је почео бесомучно да ме удара ногама по глави, али те болове више нисам осећао. Тај што је пуцао на мене пришао је, такође узео мој пиштољ, и испалио, на сву срећу, само два хица, јер више метака није било. Један ме је погодио у ногу, а други је требало да ме погоди у главу, на шта сам је махијално измакнуо у страну и подигао руку, и метак ме је погодио у врх длана код кажипрства и пробио шаку. Нападаци су тада побегли — каже Букановић.

Овај терористички акт још једном је као по неком правилу, затекао истражне органе неспремне. Ни четири дана после напада на Букановића јавност са званичног места није добила никакву информацију; а онда су новинари независно сазнали да је за нападачима расписана потерница. На њој су, наводно, имена Бранислава Лаиновича — „Дугог“ и Небојше Опачића. Оно што је већ сада познато јесте чињеница да је оптужба на рачун чланова СПО да „они наплаћују рекет“ — била само изговор за оно што је учињено. Букановићу, али и другим члановима СПО-а одавно се по Новом Саду прети. Посебно је то чињено Иви Букановићу, чије изјаве да зна ко је на фронту код Госпића убио команданта Српске гарде Ђорђа Божовића — Гишку, никако нису одговарале онима који су и покушали да га на овај бруталан начин ликвидирају.

У Општинском одбору СПО Нови Сад шокирани су оним што се десило посланику Букановићу. Мелита Настасић, председник општинског одбора, рекла нам је: „Овај чин паралелно прати и бесомучна пропагандна ма-

шинерија лажи, којима се на душу нашег посланика, па и саме странке, стављају на терет оптужбе које по својој терминологији припадају делатности оних који су извршили овај гнусни злочин! Госпођа Настасић је изразила своје разочарење чињеницом да из ко зна којих разлога дежурни истражни судија Окружног суда у Новом Саду Саво Ђурђић, чак није извршио ни увиђај, што још више баца сумњу на истрагу која се води овим путем. „Они што пре морају да лише слободе виновнике овог злочина чији је идентитет утврђен“, каже челница новосадског СПО-а.

КО СТОЈИ ИЗА ЗЛОЧИНА

Најоштрије протестујемо што, ни четири дана после атентата на посланика СПО у Скупштини Србије Иву Букановића, званични полицијски и истражни органи нуте, иако сви у Новом Саду знају ко су атентатори.

Такво понашање упућује на закључак да је власт у Србији неспособна и немоћна да брани грађане или да, пак, власт ћути јер стоји иза злочина.

Изражавамо основану сумњу да је по среди ово друго. Нокаутирање посланика СПО у Савезној скупштини Михаила Марковића, незаконито хапшење и премлаћивање председника СПО Вука Драшковића и његове супруге Данице, а сада и покушај убиства посланика Иве Букановића, злочини су који имају свој државни циљ и смисао.

ПРЕДСЕДНИШТВО
СПО

МЕЦИ У УДОВИМА

О здравственом стању Иве Букановића (непосредно пред закључење „Српске речи“) говори и податак да је имао повишену температуру „преко 38 степени“ и да му се у нози налазе три метка, а да су још два у његовој руци.

Лекари са Травматолошке клинике у Новом Саду одбијају да дају било какве прогнозе о даљем исходу лечења посланика Букановића.

УЛАЗИМО У ЗОНУ СУМРАКА

МОЖДА НИСМО СТИГЛИ НА МЕСЕЦ

Међусобна препуцавања република у бившој Југославији су се по правилу завршавала покушајима да се увећаном инфлацијом пребаци сопствени трошак на све остале. Упади у монетарни систем земље су били чести и углавном су их изводили најјачи. Србија је предњачила, а Словенија и Хрватска су је пратиле са приличне дистанце. Један успешан покушај је имала и Црна Гора, док су Македонија и БиХ били у аматерском разреду. Отцепљивањем република смањивао се и „динарски простор“, а и могућност преваре. Дошло се до „два ока“ једне државе и придруженог простора који користи динар, а види се на мапама метеоролошке прогнозе ТВ Србије као шрафирано подручје под еуфемизмом „српске крајине“. Доштампавањем новца финансиран је трећи, неформални део преостале „динарске територије“, а тај трошак је преко инфлације солидарно пребачен свим грађанима нове Југославије. Рачуна се да је тако потрошено око пет милијарди долара или, грубо рачунато, око четвртине укупног друштвеног производа.

Прекомерну и контролисану емисију новца пратила је и неконтролисана емисија преко народних банака република. У последње време се и „два ока“ међусобно гледају преко и има озбиљних индикација да је дошло до новог црногорског упада у монетарни систем земље и да је доста примарног новца отишло црногорским банкама које су за те паре набавиле девизе. Кад је пре две и по године Србија извела операцију обезвређивања заједничког динара, остале републике су се браниле увођењем сопственог новца. То им је, уосталом, дошло као наручено на путу отцепљења од СФРЈ. Понављање тог сценарија је немогуће, јер би се у том случају у улози сецесионисте нашла Србија, а Црна Гора би преостала као некаква четврта Југославија. Сценарио је, наравно, немогућ и подсећа на енглеске коментаре невремена над Ламаншом — кад је, по њима, континент одсечен. Иако постоји жеља Црне Горе да се осамостали, она свакако неће покушавати да присили Србију на отцепљење већ ће тражи-

**али смо успели у ономе у чему
нису САД, Јапан, Француска и, на
пример, Велика Британија заједно
— оборили смо реалну куповну
моћ чак и немачке марке.
Замислите како је, онда, било
лако урадити са динаром оно што
је урађено.**

Пише: Надежда ГАЋЕ

ти неке друге путеве. За ову акцију пре ће бити да је мотивисана идејама да се искористи „све што живот пружа“ и ушићари нешто из погодно постављене кадровске комбинаторике пре централизације монетарне васте и њеног преласка под контролу српских кадрова. Све у свему сумарни ефекат је суморна слика вредности динара и нужно суочавање са тешко посрнулим динаром.

У Југославији су постојале разне владе које су покушавале замрзавањем плата и цена да постигну нешто. Није урађено ништа вредно пажње, тако да склоност актуелних влада Југославије и Црне Горе ка свеопштем фризирању изгледа да неће бити ефектуирана. Противника замрзавања цена има на претек, па је тешко веровати да ће се слабашка Савезна влада одлучити на овај корак, као што је тешко поверовати да ће влада Србије смислити ишта боље за сопствено преживљавање и одржавање на „вештачком дисању“ свих прузетих обавеза, од нове и савршено опремљене милиције (зашто не полиције?!), до хуманитарне и друге помоћи сабраћу преко Дрине. Но, како је послушност главна карактеристика свих владајућих глава осим једне, а како та једна мисли да познаје и економију, тешко да ће ико од министара смети да

се успротиви ако, нпр. Милошевићу падне на памет да се мало позабави економијом и одлучи да стави цене на лед. Нужну последицу замрзавања цена — свеопшту несташицу роба, њему ионако нико неће имати храбрости да саопшти. Све у свему, највероватније је да ће динар наставити свој постепени пут у безвредност, стварајући повремене и сталне несташице и повремено дајући лажне знаке опоравка, као последицу покушаја да се води рестриктивна монетарна политика.

За озбиљан опоравак динара је потребан и озбиљан програм, а за озбиљан програм треба реалног новца, који постоји у међународним финансијским институцијама, али не за нас док смо под санкцијама. Да нема никакве шансе да се поправи ситуација то знају и они који су изабрали овај пут по ивици ножа, па се зато озбиљно не упуштају у проблеме сређивања економије или стандарда већ у име нераспознатљивог националног интереса стављају жртвовање које се своди на живот у сиромаштву, на пиједестал патриотског идеала. Успут се проналазе нови кривци и нови непријатељи и замајава народ бесмисленим обећањима да „ћемо искористити изолацију као изазов за бољу организованост привреде, као што је било у царинском рату са Аустро-Угарском или за време блокаде због резолуције ИБ-а“, или да „би и црнац на Менхетну и Еским на северном полу све дао да буде поносан као што су поносни Срби“.

Опробана технологија решавања мањих проблема стварањем већих је на издисају. Створени су скоро сви велики проблеми, тако да је сада могуће само њихово дислоцирање. Но хоће ли рат на југу бити већи проблем за Србију од рата на западу велико је питање, с обзиром да већина житеља Србије има рођаке у Босни у Хрватској, а тек по који у Македонији или на Косову. Једини преостали већи проблем који је на располагању господарима пакла је грађански рат у Србији или рат Црногораца за отцепљење. Људима који живе у кошмарним сновима, као што ми живимо већ неколико година, ни најцрње слутње не отпадају саме од себе него улазе у постојећи кошмар правећи га још грђим.

Ове технике су можда добре да преживи власт, али је зато жртвован народ. У том контексту порука вође да се „у име народа може све жртвовати осим самог народа“ је, изгледа, само стилска вежба самог Милошевића и парола за једнократну употребу.

Наша самодеструкција је свеобухватна. Обезвређени динар је синтетички показатељ пада производње, пада стандарда, пада морала... У земљи највећих трошкова живота на свету, живот се даје у бесцење. Талентована деца напуштају своје експерименте, своје писање и свој започети пробој у светове науке и уметности и пробијају се перући тањире и чувајући другу децу у свету где су недобродошли, али где се бар назире шанса да ће напуштени рад бити настављен и да ће живот тећи рутински, без могућности да се оде на фронт или да се добију батине на улици или да се у фрижидеру хлади само једна флаша обичне воде.

Огроман пад производње наше привреде је праћен незабележеним падом продуктивности, јер је запосленост постала социјална, а не економска категорија. Чак је повећана запосленост у „радничким“ гранама као што су црна металургија или металоперађивачка индустрија, упркос драстичном паду производње. Социјални мир се купује лажном запосленošћу и толерисањем ситног криминала. У таквој ситуацији, велике криминалне афере се лако забашурују, па тако нико више и не пита шта би са Јездом и Дафином и њиховим блиским везама са влашћу, или шта је истина о генералу Животи Панићу, или да ли је истина да постоји неколико великих групација у војсци и државној управи које контролишу велики криминал, или шта би са министарском афером... Све се лако и брзо гура у заборав, ако је и када је то у интересу владајуће клике.

Социјални мир је додуше тако купљен, али само на краћак рок и изузетно оштро социјално раслојавање ће родити врло брзо нови талас незадовољства који ће морати некако да се смири. Штапаће се поново новац без покрића и вредност динара ће тако убрзано нестајати. Мајке као средство плаћања још више ће истаћи разлике између новобогаташа и новосиромаха и претиће да дође до социјалне експлозије. Циклус ће се понављати са све већом и већом шансом да бомба социјалног незадовољства експлодира.

У међувремену ће сужено тржиште постати неспособно за апсорбовање многих прескупих роба, посебно оних из увоза. Како су то робе које су одувек биле превасходно из шверцских канала, то на њих и не делују санкције из резолуција Савета безбедности УН. Међутим, због смањене тражње њихова цена ће расти чак и када се изражава у маркама. Тако ће несташица роба и смањена куповна моћ наших грађана произвести скоро невероватан ефекат — пад куповне моћи немачке марке. Овај процес је већ почео и савршено симболизује нашу способност да упропастимо и нешто што је симбол стабилности, па онда није никакво чудо што смо успели да упропастимо све оно што смо успели, а што није било ни близу на тако стабилним основама као немачка марка.

А што се динара тиче, његови последњи дани теку.

ПЕНЗИОНЕРИ, ТРУДНИЦЕ, РАТНИ ВОЈНИ ИНВАЛИДИ, ЦИВИЛНИ ИНВАЛИДИ РАТА И ИНВАЛИДИ РАДА

ИСКОРИСТИТЕ ПОСЕБНЕ ПОГОДНОСТИ И КУПИТЕ

МЛЕКО, ХЛЕБ, УЉЕ И ШЕЋЕР

по дисконтним ценама 2% нижим него у Токију и Њујорку

СПЕЦИЈАЛНА ПОНУДА:

Ако у НАШЕМ реду чекате дуже од 24 часа добијате на поклон кесицу прашка за пециво. Ако сте у НАШЕМ реду верно, без излажења, провели најмање 36 часова добијате и гумицу за брисање. Ако сте у НАШЕМ реду пали у несвест, и уз услов да вам се то догодило после најмање 48 часова чекања, уз одговарајућу лекарску потврду можете добити и жвакаћу гуму.

*НИ МНОГИ ПРЕ ВАС НИСУ ВЕРОВАЛИ,
А ПИТАЈТЕ ИХ ИМАЈУ ЛИ ГУМИЦУ.*

„WORLD DISCONT EXPORT—IMPORT“

ВЛАСТ КОЈА УБИЈА УЗ ПОДРШКУ ЖРТАВА

ЈЕШЋЕМО СЕ МЕЊУСОБНО

Наше владе спремају нове „стабилизационе“ програме. То је поуздан знак да нам се спрема дефинитиван крај.

Пише: Милица ЛУЧИЋ ЧАВИЋ

Динару је одзвонило. Убила га је власт која се наметљиво дичи својим патриотизмом. Да је заиста патриотска сачувала би националну валуту, коју месецима систематично убија. Ако је основна дефиниција патриотизма радити у интересу своје отаџбине и свог народа, ова власт никада више не би смела да превали преко уста реч патриотизам. Све је учињено да пропадне привреда, село, стандард запослених и пензионера.

Монетарни хаос и лудило цена добили су убрзање у последња два месеца. Још у мају за просечну пензију могло је да се купи пет килограма меса. Сада та иста пензија покрива један килограм меса, или један и по каландонт или два сапуна или једну боцу која коле. Оваквом економском и монетарном политиком, ако је то уопште политика, динар се убија, али убијају се и људи. Да запослени не би гладовали влада је „великодушно“ дозволила да се свима исплати једнократна помоћ од 70 милиона динара (вредност пола килограма меса). Те свеже одштампане паре у Топчидеру неће добити пензионери и незапослени.

ГДЕ СЕ ДЕНУ

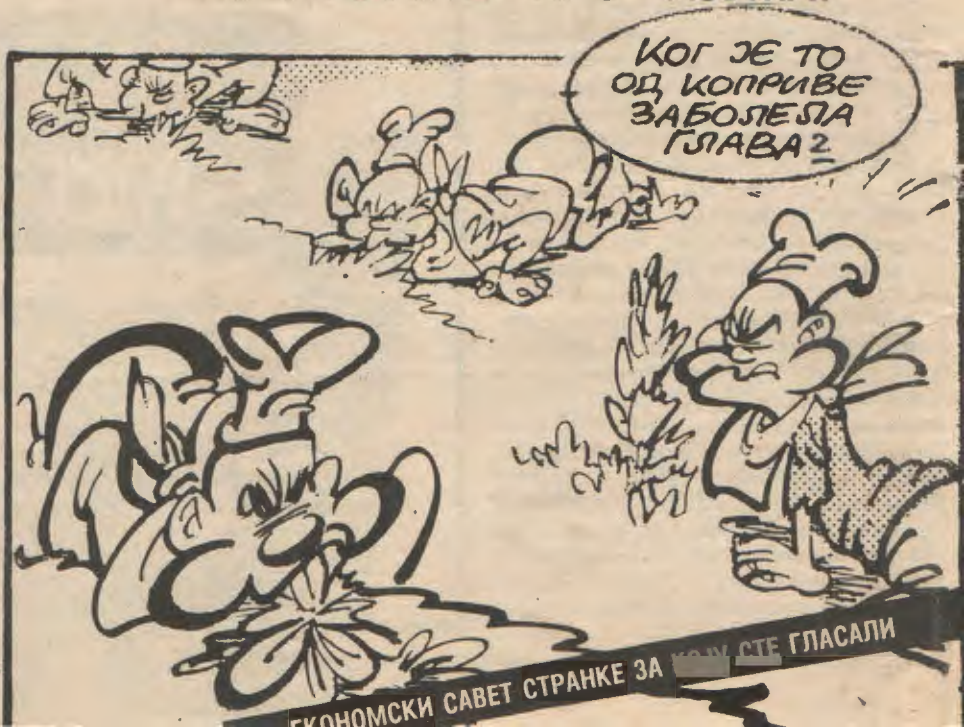
Власт се њих не боји. Пензионери су стари да би учествовали у демонстрацијама и рушили власт, а уз све то добар број њих и даље подржава владајућу партију, која им је подарила беду и страх за голи живот. Ни незапослени за сада не представљају никакву опасност за режим. Они су као разбијена војска. Нису чланови ниједног синдиката па не могу да штрајкују, многи су се снашли у шверцу девиза, цигарета и друге робе, али представљају потенцијалну опасност у неким будућим великим немирима, ако до њих уопште дође, јер небески народ Србије је, по свему судећи, веома издржљив. Пословица каже да су глупост и издржљивост безграничне, а наш пример је права потврда те народне мудрости. Јешћемо „коријење“ уз кору хлеба, преживљаваћемо „за инат суровом Западу“ како недавно рече новопечени председник српског парламента, и даље нећемо знати ко је кривац за катастрофу, или ћемо у најбољем случају као кривце означити међународну заједницу и домаћу опозицију. Оног

НЕ ЈЕДИТЕ СЕНО, СЕНО ОСТАВИТЕ ЗА ХЛАДНЕ БЛОКИРАНЕ ЗИМ

ЈЕДИТЕ ТРАВУ, ИМА ЈЕ, ЈЕФТИНА
ЈЕ, ОСВЕЖАВА И НЕ ГОЈИ.
С ТРАВОМ ЈЕ БУДУЋНОСТ
СВЕТЛИЈА.

ПОСЛУШАЈТЕ ГЛАС РАЗУМА!

дана када је Вук Драшковић изашао из болнице поскупело је, као и обично, неколико стотина производа. Један љути купац у једној новобеоградској самопослузи овако је то прокоментарисао: „Требало је да га задрже у затвору. Чим су га пустили све је поскупело“.

Кад чује оваква размишљања свако нормалан морао би да се запита где се деде та народна мудрост и бистрина. Шта се десило са народом који је смислио толико пословица од којих је свака сушта мудрост? Ко му је одузео моћ расуђивања, отупио мозак, одлучио од размишљања? Одговор није тешко дати. Пет деценија владавине некритичког мишљења и намерне пасивизације мозга произвеле су неку врсту мутаната. Мозак више нема ону функцију коју му је природа наменила. Људи који су задржали моћ критичког расуђивања, који схватају где су узроци зла, па још то и јавно кажу од власти и њених трабаната проглашени су непријатељима, издајницима и лошим Србима.

И добрим и лошим Србима власт, неспособна и ненамерна да било шта промени у друштву, спрема још једну шарену лажу мегаломански названу програм стабилизације. По том програму српска влада има намеру да замрзне цене до краја новембра, али да претходно, због наводно нарушених паритета, дозволи поскупљење струје, бензина, дизела, саобраћаја, ПТТ услуга и основних животних намирница. Биће то права експлозија ионако астрономских цена, коју ће моћи да преживи само пребогата мањина друштва. Тај програм ће понудити Савезној влади на усвајање, а ако га она не прихвати Србија ће га на својој територији спроводити. Чим се

вест рашчула републичко министарство за трговину и туризам је демантовало. Никакво замрзавање се не спрема, каже министарство, али као и обично, деманти само потврђује да ће цене ипак отићи у фрижидер. Када се то деси, десиле се и права несташница. У радњама неће бити ничега, али ће робе бити на црној берзи. Плаћаће се маркама, јер динаре нико неће хтети. Убрзо ће доћи и до натуралне размене, тј. трампе која се већ и са званичног места (из српске владе) најављује. Влада је саопштила да ће убудуће увозници нафте и вештачког ђубрива порез плаћати у натури.

ОНИ ЗАБАСАЛИ НАС

Да долазе тешка времена и оскудица знак је и подгревање старог јануарског прописа да се храна и нафта не смеју извозити у Црну Гору, осим уз сагласност српског министарства трговине. Како ће Црногорци реаговати тек ће се видети, али и њима постаје све јасније да се улазећи у федерацију нису много овајдили. Трпе санкције, забрањује се куповина хране и нафте у Србији, а савезног премијера, њиховог човека, нико ништа озбиљно не пита. Како је сам Радоје Контић у Краљеву рекао пре неки дан „судбоносне одлуке о даљим токовима друштвеног живота ипак доносе републичке владе... У највећем броју случајева савезна влада у односу на републичке има саветодавну улогу и понекад подсећа на дискусионни клуб“.

Ова изјава има вишеслојно значење, али је ипак сасвим јасно каква ће бити судбина

програма стабилизације коју припрема савезна влада. Тај програм, који има више елемената тржишног, и не рачуна са замрзавањем цена, биће бачен у кош, а у игри ће остати Шаиновићев. Добићемо, дакле, фрижидер за цене и оскудице, а полиција ће појурити дилере са улица, такозване идиоте, како их је уз остале мафијаше недавно назвао Михаљ Кертес.

Контролори и инспектори ће пазити да се којим случајем поново не отвори нека штедионица или мењачница и то ће се помпезно назвати сређивањем монетарних прилика. Власт заборавља само једну ствар, а то је да је највиталнији сегмент у друштву већ подуже времена црно тржиште, како робно тако и финансијско. Избачено кроз врата ући ће кроз прозор, јер је неуништиво док год нема правне државе и док траје дубока криза. А да се криза заоштрава и да ећмо уместо динара ускоро добијати можда парче старе новине са државним печатом на њој, најбоље говори једна неопрезна изјава са званичног места, по којој деноминација динара не може да се спроведе до краја септембра, јер нема довољно ни папира ни боје за штампање нових новчаница. Динару је одзвонило. Остаје нам да му кажемо збогом. Шта ће бити са нама зависи од нас самих. Они који нас воде забасали су на погрешан пут.

ФРАГМЕНТИ ИНФЛАТОРНОГ ПРОПАДАЊА

КАД СЕ ПОСВАЂАЈУ КАРАЦИЋ И МИЛОШЕВИЋ

МАЛО Али НЕЗАРАЂЕНО

Српска Влада је са својим синдикатима и својом комором постигла договор о „корпи производа и услуга којима се обезбеђује задовољење минимума основних потреба четворочлане породице за време примене економских (неправедних?) санкција Савета безбедности ОУН“, на основу чега је измењен чувени Закон којим се регулишу примања запослених за време трајања (опет неправедних) санкција.

Цена корпе по том закону треба да буде репер за формирање минимума нето зарада, коју су послодавци дужни да исплаћују радницима за наједноставнији посао и пуно радно време. Крајем јуна, у тренутку када про-

Пише: Срђан БОГОСАВЉЕВИЋ

сечна плата не прелази сто милиона, вредност ове корпе износи скоро две стотине милиона, а средином јула прелази три стотине милиона.

Корпа је формирана на бази статистичких показатеља потрошње и као таква она не би била неприхватљива да читава идеја није потпуно бесмислена. Наиме, не ради се о формирању социјалне помоћи, него о формирању плата унутар једне привреде, која себе декларише као тржишну, а намеће исплате које нису зарађене. Како је при томе пројектована минимална плата далеко већа од просечне и како постоји обавеза државе да се

стара о исплатама таквих плата, овим се у погон ставља још један од генератора притиска на примарну емисију и појачава ветар у једра инфлације.

ВАРАЊЕ ПАРТНЕРА

Примарна емисија новца је обавијена велом тајни. Тек успутне опаске неких од функционера који су за то надлежни показују да је планирана емисија прекорачена троструким износом. Сасвим је видљива корелација раста обима укупне емисије и раста цена на мало, односно инфлације. Чак је и црни девизни курс у потпуности усаглашен са овим порастима, наравно ако се гледа мало дужи рок.

У претходној држави се кроз упаде у монетарни систем земље и стварање велике суме новца у оптицају пумпала инфлација, а преко ње сопствени трошак пребацивао на све, па и на противнике, када је до отворених сукоба међу републикама већ дошло. Бумеранг се вратио бачачу врло незгодно, тако да, када је динарски монетарни систем сужен и када су га напустиле све републике бивше Југославије осим Србије и Црне Горе, нова СР Југославија је стартовала на новцу који је већ био заражен хиперинфлационим синдромом губитка вредности и смисла.

У новој држави се променило много тога — војска је постала слаба, а полиција јака; комунисти су постали радикални социјалисти, а националисти демократе; пасош који је ценио цео свет је постао најнепролазнија путна исправа на свету; лопови и криминалци су постали цењени припадници државног естаблишмента, а високи стручњаци, уколико су још увек у земљи, опозициони активисти... Међутим, стара и добра навика да се штампањем новца решавају сви искрсавајући проблеми и покрива неспособност државе да води економску политику уз повремено међусобно варање федералних партнера је остала. Борба за позицију гувернера Народне банке је била најчешћа кадровска утакмица Црне Горе и Србије. Србија је коначно успела да доведе свог човека, али је изгледа и Црногорцима успело да узму у једном тренутку чак тридесет посто примарне емисије за себе.

УСПЕШНИ КОЛЕКТИВИ

Инфлација је већ премашила пет процена дневно, и сви показатељи обећавају да ће јулска премашити шест или чак седам. То би значило да ће марка на крају године бити купована не милионима него милијардама динара. Но, кључ цене девиза и укупне инфлације не држе ни продавци страног новца ни произвођачи који се ценама утркују са „дилерима“. Циклус узајамног подстицања курса марке и цене роба је све краћи и краћи, тако да се већ и у дану неколико пута међусобно сусижу. Али, главни подстицаји долазе од количине новца, поготово количине јефтиног примарног новца у понуди.

Привреда је у колапсу, то је ноторна чињеница, а ипак постоје гране у којима расте запосленост упркос енормног пада производње. То показује да се социјални мир купује на најскупљим начин — плаћањем нерада и скривањем проблема. За тако нешто нема реалних извора већ се потеже (опет) за примарним новцем, а ретким знатижељницима се подмеће развој и помоћ успешним колективима (си!) као разлог за доштампавање новца и давање кредита из примарне емисије. У добро напумпано једно инфлације се удубљава тако нови ветар.

Коначно, пољопривреда или, боље рећи, велика превара новца који је намењен сељацима али има чудан ток и лако долази до улице моментално дижући цену марке и обарајући, такође у једном сату, договорену цену пољопривредних производа са, на пример, подношљивих 25 пфенига за килограм пшенице на три до пет пфенига.

КОНТРОЛА СРПСТВА

Списак узрока инфлације овим свакако није коначан, јер се може наводити још штошта, као цена збрињавања избеглица или помоћ босанском рату, на пример. Цифра од пет милијарди долара помоћи српским крајинама у Босни и Хрватској није потврђена, али није ни демантована. Она је, или нека значајно мања али још увек огромна, такође утицала на обезвређивање динара.

У односима Српства западно од Дрине и Југославије има много нејасноћа у финансијским токовима. Инфлације динарског бона који се користи у Републици Српској и динара Југославије су подударне. Највећи искорак се десио у моментима када је дошло до формалног разлаза Караџића и Милошевића око Венс-Овеновог плана. Моментална реакција је уследила на цени хране која је у Крајини отишла преко осам стотина посто навише или четири пута више него у Србији. Да је узбуна била лажна и одглумљена или да је дошло до помирења, видело се већ следећег месеца када је све враћено на старе токове. Но, показало је да инструменти контроле читавог српства постоје, као и где се они налазе.

Да је утицај на југословенску инфлацију српске Босне велики, показао је ових дана још један податак: ПКБ није желео да продаје брашно домаћим купцима, јер је прописана цена далеко испод комерцијалне, али је по тој, комерцијалној цени, продат Републици Српској. Иначе, како је речено, радило се о тридесет пет пфенига по килограму брашна у динарској противвредности. Једино није речено откуд ти динари ван територије на којој (једино!) важе.

ОРВЕЛОВСКА УГРАДЊА

Раме уз раме са ратним профитерима свих калибара су шверцери свих калибара. Са регистрованим и нерегистрованим трговцима у категорију натпросечног преживљавања се убације и три стотине хиљада занатлија. Сељаци нису никада богзнакако живели, па је пут у сиромаштво за њих био кратак и при том су свесни да, бар за њих, глади неће бити.

ти. У огромном простору неактивности друштвених предузећа цвета економија сивих боја, ван домаћаја државе.

Мало по мало, за велики део популације створен је утисак да може бити горе, а да су се баш они некако снашли. Страх од промена је већи од губитка већ једном освојеног нивоа стандарда. Уз њих је и каста скоројевића која је обезбедила европски висок стандард, углавном, захваљујући некој врсти криминала.

Најгоре пролази популација пензионера, део чиновничког апарата и део интелектуалне елите. Највернији бирачи су најгоре прошли јер је механизам формирања пензија такав да га је могуће примењивати једино у условима високе инфлације. Милион и две стотине хиљада пензија треба да обезбеде својим текућим радом два милиона и две стотине хиљада запослених. Пре неколико година је на једног ново пензионисаног долазило два до три новозапослена. Последњих година је процес обрнут. Пошто новца нема и пошто запослени морају да се сналазе, многа предузећа већи део зарада исплаћују у облику позајмица, тоглог obroка, превоза или свињских полутки. То не улази у плате, па је реални раст плата потцењен, а на основу тих делова примања који се још књиговодствено воде као плате се рачунају пензије и зараде администрације и војске. Слично се финансира наука и култура, па и није чудо да лумпенпролетаријат наших дана представља слој високих интелектуалних потенцијала, који не уме или неће да се сналази. Он је због инфлације мизерно плаћен, а плаћен је искључиво захваљујући инфлацији. Да се ради о нерешивом проблему у датим околностима зна и државна олигархија. Она није спремна да мења околности, јер би тиме поткопала сопствени положај, а и прежалила своје старе навијаче, пензионере и војску. Ако се неки од њих снађе то је добро, а за остале остаје дилема да ли да верују себи или телевизији.

До комплетног пресликавања Србије у Југославију, инфлација ће остати важна карика власти, а после југословенских председничких избора она ће моћи да буде замењена несташицама. Социјална издржљивост, становништва нове Југославије је феномен који се са становишта западних методологија не да објаснити. У кратком року је пређен пут од средње развијене у неразвијену земљу, од плата које су личиле на европске до плата какве су биле на ишчезлом комунистичком истоку, од дефлације до инфлације коју није пристојно ни изговорити. Орвеловска уградња у подсвест магловитог достојанства и нераспознатљивог националног интереса је створила баланс свим невољама које прате становништво Србије и Југославије. Негативна енергија се тако, поново, кумулира испод површине и стварају се услови за нову експлозију. Остаје нада да се неће поновити четрдесетогодишње кључање и ослобађање енергије кроз сурови етнички рат.

АИМ Београд

КРЧЕДИН: СЕЉАКЕ ЗАБОРАВИО И БОГ А КАМОЛИ МИНИСТАР

СТОКА УЖИВА У ОВАКВОЈ ПОЛИТИЦИ

Испред поште, кафана и продавница у центру Крчедина редовно стоји мноштво бицикала, сада већ углавном старих. Нађе се и понеки нов, али такав редовно закључан, а и власници оних старудија погледају повремено да им и тај крш не поједе мрак — није се играти, без бицикла се не може, а ко ће нов купити? На листи луксуза, будући да је о другим превозним средствима бесмислено и говорити, нашао се, ето, и бицикл. А Крчедин је лепа, разливена сремска селендра, правилних и дугих улица (аманет Марије Терезије) и треба то препешачити.

У срећнија времена, Крчединци су другу половину јула проводили у крчењу кућа, дотеривању фасада, фарбању „гвоздених“ капија... Стигао би новац од жетве, па би такви издаци били сасвим могући и не нешто нарочито значајни. Пошто би се главни послови на њиви обавили, дошло би време да се поведе рачуна о уредности кућа и њиховом крчењу, на које су Крчединци посебно поносни, истичући како су се као (пре рата) српско-немачко село, томе научили од својих комшија Шваба. Куће у Крчедину зато су увек биле окречене и поткречене, а не, како заједљиво његови мештани истичу, као у неким сремским селима, где се зарад тога морало добовати. Поврх свега, у то време, падала је некако и тзв. партизанска прослава, општенородни вашар, који би окупио много гостију и страног света, па се и ради тога морало ставити „под глас“. Имајући за повод напад који су партизани из Подунавског одреда у садејству са локалним комунистима извели у ноћи између 21. и 22. јула 1942. године на месну канцеларију, спаливши сеоску архиву и убивши неколико Шваба жандарма, партизанска прослава увучена је у живот Крчединаца шездесетих година. Упркос почетном отпору сељака и безначајности самог догађаја (који је имао само вишеструко лоше последице — појачане репресалије окупатора над становништвом, као и уништавање за даљи живот села важне архиве и матичних књига), а захваљујући обилатој подршци партијских структура, прослава је недуго затим постала култни догађај сеоске летње забаве карневалских димензија. Све је почињало ватрометом, којим је симулиран партизански напад на скупштину (по угледу на онај 25. маја), продајци су на тезге износили море играчака, у школском дворишту су се вртела по два рингшипла, брујали су дечији возови, и текле реке сладоледа, а увече се улицама није могло проћи од народа. Летњи Св. Никола, храмовна слава у Крчедину под благословом цркве која је у овом месту превалила своју двесто-

„Милошевић и ови док су на власти, ту нема шта да се тражи, треба се само залагати да се сруше и да одговарају. Да се поново уведе смртна казна. Као да смо ми луди па не знамо шта се дешава. Нека дође он, нека тера један дан комбајн, нек му пукне једна гума, која кошта 2,5 хиљаде марака па ћу га питати како му је“.

Пише: Ружица РАНИТОВИЋ ЈОВИЋ

годишњицу, скрајнут је, да би скоро пао у забрав.

Некад било. Овог јула куће у Крчедину углавном остадоше неокречене (за цену креча, кад га има, не питај!), „гвоздене капије неофарбане (и уљана боја баснословно кошта), а од новца од жетве ни трага ни гласа. И све то би већ било доста за јед, али је чашу прелила вест која је само неколико дана раније прострујала кроз слушени народ: прославе ће и ове године бити овога пута зваће се народна и биће посвећена сећању на све погинуле у српским ослободилачким ратовима(?). Како је формулација доста растегљива, у месном Удружењу бораца објашњавају да је њоме обухваћен и Први светски рат, као и текућа српска ратовања). Сељаци су прокључали — у свакодневной борби за хлеб, со, шећер, кафу, само им је још то требало!

„Јесу ли они нормални, каква прослава, да л' знају да је једна чоколада 30 милиона, кесица шлага 2,5, а ванил-шећера 5 милиона, како ћемо колаче и торте направити!“, вајкају се жене на пијаци бомбардујући једна другу све новијим и вишим ценама, које су то јутро виделе по продавницама. И упоређују са ценама онага што су оне донеле да продају. „Пољопривредни произвођачи су бедници“, изнервирано каже једна сељанка. „Шта је сада 2,3 или 4 милиона које ми добијемо за краставце, парадајз или кромпир. За два милиона који се дају за парадајз, човек се ипак може најести, а једна кесица прашка за пециво или конзерванса је већ 5,5 милиона. Литар сирћета кошта 40 милиона — колико нама

треба тог парадајза или краставаца за литар сирћета?

Поодмакло преподне, на центру испред једне продавнице у групици људи жучна дискусија. Кочоперна педесетогодишњакиња жустро говори нешто окупљеним мушкарцима. Зове се Новка Николић, живи у Београду, запослена у „Енергопројекту“, али обрађује и земљу, ту у Крчедину јој је, како каже, „мајка и домаћинство“. „Преварени смо“, каже Новка, „узели су нам пшеницу, а нису дали новац. Изнела сам вагон пшенице. У задрузи ништа не обећавају, једноставно кажу „нема пара“. Предлажем управо сада да овде у центру одржимо протестни митинг, да зовемо ТВ и кажемо шта нас мучи“. Али, додаје, „људи неће да се буне, јер се плаше“. „Како се то Срби плаше, кад су познати јунаци?“ питам. „Срби-јунаци раде онако како морају, и како им се каже, нарочито сељаци. Помирили су се са судбином“, каже резигнирано. Предстојећа прослава личи јој на комунисте какви су били и пре. Комуниста никад није била, није ни желела да буде, а пошто јој је до пензионисања остало још само три године, оптимистички изјављује да ће отићи у „краљеву пензију“.

ЗА ПРИКОЛИЦУ НОВАЦА

Институција крчединског кафанског живота, безимена, означена по бившем газди, а највише слична правом сеоском бирцузу, кафана „код Побра“, била је некада састајалиште сељака, предузимача, путника намерника. Ту су сељаци пошто предају млеко у млеку, свраћали на јутарњу кафу, ту сте могли наћи неког да вам доведе приколицу песка са Дунава, или купити земљу у аренду. Сада су у њој углавном дилери девизама, понеки гас-тарбајтер или викендаш, сељака готово да и нема. Тог преподнева кафана је готово празна. За столом у углу мање друштво. Неђа Јовановић, Крчединац из Беча, прича како га је при доласку у Југославију, отаџбина срдечно дочекала и скратила за 200-тинак марака: „Узеше ми 150 марака за осигурање, 50 за путарину, на наплатној рампи сваки пут платим 5 марака. За те паре могао сам да живим овде три недеље као гроф, а ја сам то дао да банда поједе“, каже.

— Која банда?

— Овај данашњи систем, ето која — одређенији је Неђа.

Наш живот овде му, онако са стране гледано, личи на хаос. Прошао је туристички 13 земаља у Европи, али тако нешто није видео. То је распад једне државе, а наша је земља лепа била некад. Умели смо раније да путује-

мо и преко Марибора, Загреба", каже с носталгијом.

И док се Јовановић мучи јер „не познаје сопствени новац, па може да га превари како ко хоће", његов пријатељ за столом Чеда Поповић има с парама другу врсту проблема: „Жена ми се породила, десет пелена за дете сада је 274 милиона, а ја сам добио плату 196 милиона динара. Значи да за месец дана не могу да зарадим ни десет пелена, и онда ми неко прича о наталитету и сличним стварима". Само вакцина, коју дете прима кад излази из породилишта, кошта 50 марака, каже Чеда који је машиновођа у ЖТО Нови Сад.

Мишо Куљхави, сељак из оближњег словачког села Сланкаменацки виногради, које је свим виталним функцијама везано за Крчедин, богат и угледан домаћин, опхрван је такође горућим сељачким проблемом: ни њему нису исплатили пшеницу. О некој исплатљивости сељачког рада он одавно нема илузија: пре две године син му се баш вратио из војске, па хајде, поред два максимума своје, узеше још 50 јутара земље у аренду, и засејаше пшеницу. Уложили су, каже, новца колико за две нове „Ладе", а кад су пожњели и наплатили жито, могли су купити — једну половину „Ладу". Најмање што можеш очекивати јесте да уложен новац буде и враћен, а овде ни тога нема", истиче Куљхави. „Чујем да Шаинових каже — у свету је јефтиније жито, па рек'о јесте, али је у свету јефтинија и нафта, и вештачко ђубриво, и резервни делови и сав тај репроматеријал", додаје он. „Првог дана сам дао 4,5 вагона жита, данас је већ 22 дана отад, кога-год да питаш нико за новац не зна ништа. А чињеница је да брашно од тог жита већ иде у продају — ево јутрос сам пролазио поред силоса, и пред њим стоји сигурно 20 шлепера разних регистрација. То све иде на страну, а ја сам, рецимо своје брашно не могу да продам у Црну Гору или било где, немам права на то иако имам сигурно 15 вагона жита". За чувени диспаритет цена између индустријских и сељачких производа, Куљхави има веома сликовит пример: када је 1966. године купио свој први комбајн, платио га је у вредности 8,5 вагона жита, а сада је, чује, један комбајн у селу купљен за — 28 вагона! Пред крај, у кафани „код Побра" сазнајем и следећу занимљиву вест о достигнућима наше специјалистичке економије (монетарне политике, тачније): неко је докано израчунао да за једну немачку марку (металну) треба ископати пуно тракторску приколицу југословенских динара!

БОНОВИ У ШОЉИ

И уместо за коцкастим кафанским стољњацима, сељачке домаћинске приче плету се све више на улици — и пошто свакога дана претходно отходоачасте до Задруге, добивши на питање „Кад ће паре?" неке немусте одговоре, скупи се тако њих неколико, одстоји пред неком продавницом у центру, ишћеретају се, смање мало муку, па онда — свака на свој бицикл и кући.

Њих шесторица-седморица седе на ланцима који ограђују травњак око чесме — мало причају, мало ћуте. Сваки од њих је већ оставио већи део живота иза себе — ниједан није испод 60 година. Значи, за просек српске пољопривреде — сељаци у пуној снази. Све

сами темељни домаћини, представници оне трагичне сорте у српском политичко-економском окружењу, која се зове — чисти сељак. На муку која их је снашла гледају некако самоиронично, спремни да се на свој рачун младићки пошале. Један од њих, Богдан Глушић, показује „резанац" са обрачунатим парам за млеко: од 1. јула изнео је 186 литара млека и за то добио обрачунату аконтацију од — 20 милиона динара! За остатак месеца биће плаћен по новој, 4,5 пута вишој цени, али — у августу. „Тако да ће то повећање опет испарити", каже чика-Богдан. Кад је већ тако, млеко даје двома крмачама и прасићима које држи, а тек оно што од њих преостане носи у млеку. Рачуна дакле нема никаквог, а кад би се узела у обзир и улагања, пре свега што крва поједе (сваког дана, између осталог, 6 килограма прекрупе) каже да не би зарадио „ни за ладну воду".

Па зашто онда држи стоку кад рачуна нема?

— Па не могу да продам, оћу да имам — објашњава једноставно.

— Воле да га крвава удари репом по очима — додаје са стране Цеца Вулић.

О пшеници је кажу бесмислено и причати. Мирко Клипа: „Жита нема, а нема ни новаца. Жито смо имали, предали и нисмо добили ништа, не знамо ни пошто је". Изнео је, каже, два вагона пшенице, а себи оставио 70—80 метара, не зарад неке касније продаје, него да стока једе. Примећујем да стока ужива у оваквој пољопривредној политици, а чика-Мирко каже: „Ако не можемо ми нека бар она ужива".

За актуелну „народну прославу, само „одамахују руком: „Каква прослава, видите каква нас је жалост снашла."

— Раније се ту пуцало на славама, правио се ватромет, а сад само што не пуцамо једни на друге.

— Не бирајући ко на кога? — питам.

— Кад до тога дође нећемо знати шта радимо.

— Ипак, мораћемо пре свега пуцати у онога за кога знамо да је бар мало власт, од села па горе до врха.

Сава Божић: „Никад нисам воле овај систем иако сам се борио за њега. Стидим се што сам се борио. Не смем ником ни да кажем да сам био партизан, пљуваше ме ови млади, казаће: „Видите шта сте направили". Теше га са стране: „Ниси ти направио".

Предстоји им угарање житишта, гориво нису добили, како ће даље? Сава Божић: „Па морам радити, али не знам су чим ћу. Залиха док је било, било, лане сам узео хиљаду литара, сад немам више. Богдан Глушић: „Сад је 25 милиона литра горива, ја имам два јутра за угар, и не могу обезбедити то гориво никако, нек земља стоји.

Питање: „Зашто нису у кафани сада", пропраћено је шаљивим смехом: „Е то је једно болно питање — кад нема нико у целу". Отисао сам у кафану, верујте да сам морао да изађем, срамота ме било, четири милиона је овако мала чашица ракије, четири милиона?" „Од понедељка — 14! Литра вина је 240 милиона". „Ми смо сељаци преко лета ждерали пиво, а не може сада — три милиона флаша пива". „Од данас — 9,2 милиона."

Пре пива, подсећам их, пили су вино: ту где је сад викенд-насеље, имали су виногра-

де (који су сад углавном повађени), а у подрумима је преко читаве године било вина, зар не би било добро да им се опет врате виноградима? Мирко Клипа: „Не би било добро, ни мало, јер не можемо ми то да обрадим. Штогод треба да купимо за виноград, прескуп је, ето, 40 милиона је кила плавог камена. „Подруми су им, кажу, побуђивали. Чика-Богдан: „Не могу да одем до винограда трактором. Кад узмем у обзир гориво, немам рачуна. Ишо сам бециклом, а ето и то шприцање, да купим плави камен не могу.

Мирко Клипа: „Ми не верујемо да нема нафте у овој држави, свега ту има, ако ћемо да купимо на црно: и бензина, и нафте, и цифаре, и шећера, само нема у продавницама.

Светозар Цеца Вулић: „Кажи овако, да им можемо вратити бонове које су нам делили и лармали да су нам давали гориво. Да им вратимо бонове да имају поново да нам их дају. Да се не муче да поново штампају. Пази, од свих месеци, никад гориво добио нисам, куповао сам само на слободно. Донећу им бонове ако им треба од марта, априла, маја, јуна, и од вршидбе. Ено их сви су у рен-шољи у креденцу.

Примећујем да су им углавном стари бицикли. Загракташе: „То се сад не купује ново, јако је скупо". Задирују се међусобно: „Има он добре ноге, пошто је стар само 60 година, не треба му бицикл". Богдан Глушић: „Узео сам бицикл пре једно десет година за три метра кукуруза, сад ми треба — вагон. „За метер кукуруза добијамо 4 литре горива, док се раније добијало — 30. Па је л' се може даље радити", каже чика-Цеца, и додаје: „Откако је гавран загавранио није се порез унапред плаћао". „Па зашто сте платили", питам.

„Зато јер смо хтели да будемо људи. Беше му сад", каже.

МИНИСТРИ — ПРЕПРОДАВЦИ

Усред апатије и готово хипнотишућег стања у коме сељаци гледају пропасти у очи, чини се да се у мртвом мору, ипак, нешто миче. У Новом Саду је 23. јула основан Кризни штаб сељака Војводине, као трајнија синдикална организација сељака која води рачуна о њиховим интересима. „Раније смо деловали као Сељачки савез, а сад смо били приморани да на нивоу Војводине оснујемо кризни штаб како би штитили своје интересе. Овај Штаб деловаће трајно, докле-год је ово хаотично стање у држави, док су санкције, и док су пољопривредни производи у толиком диспаритету са индустријским", објашњава активни члан Кризног штаба Бране Тувечић, који, не само у крчединским оквирима, важи за богатог човека и великог робног произвођача. Ове године изнео је 38 вагона жита, а само га житни комбајн који је управо купио кошта — 28 вагона!

Прва акција новоформираног Штаба, како каже Тувечић, везана је за исплаћивање пшенице, и у јавности је већ најављена као блокада свих путева у Војводини, као и трајно блокирање до испуњења захтева: силоса, млинова, пекара и служби платног промета широм Војводине. У прогласу који је тим поводом објављен у јавности, каже се: „Поштовани грађани, ми сељаци Војводине Вам тврдимо да пшенице има, па ће бити и хлеба, и због

тога неће бити глади, али то морају да схвате и одговорни у савезној и републичкој влади".

Овогодишњи откуп пшенице Бране Туве-чић види као „невиђену, легалну и перфидну пљачку сељака на свим нивоима“, па даље каже: „У овој држави уз нешто мало привреде, још једино ради сељак. Ми још нисмо метли локот на нашу фирму. Али под оваквим условима, ако сељак остане без новца, држава сигурно остаје догодине без пшенице“. Без илузија о могућем току и ефектима блокаде, он истиче: „У овој земљи снага која би

могла да покрене неки точак или камен је медијска пропаганда на ТВ и јавним гласилима. Ако је оно што смо пустили ТАНЈУГ-у објављено у „Дневнику“ ситним словима — слаба је то пропаганда. А онда тврдим да још много људи користи новине пре свега да у њих завију сланину, или да их ставе под пилиће. Људи не читају — значи информација треба да иде што више преко ТВ екрана. Замолили смо да у томе помогну ови из Извршног већа у Новом Саду, ако су се већ залагали за 35 фенига по килограму пшенице. Скупштина

Војводине једногласно је подржала предлог да пшеница рода 93. буде 35 фенига. Али, и Скупштина и Влада Војводине су те које само препоручују. Министар пољопривреде у систему социјализма је ресорни министар само да препоручује. Неко други одлучује. Републички министар који нама јесенас препоручује (у то време Јан Кишгеци) да купујемо нафту на црном тржишту, дакле упућује нас на своје пријатеље који држе монопол у продаји нафте, а то су Зеленовић, то је Божовић, то је Боровица, и остали, то није министар који мо-

ПШЕНИЦА ДОММЕРЦЕ

ОТИМАМО

ПШЕНИЦУ И ДРУГЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЕ ОД СЕЉАКА И ДОСТАВЉАМО НА ВАШУ АДРЕСУ ПО НАЈПОВОЉНИЈЕМ ДЕВИЗНОМ КУРСУ НА ДАН ПРИМОПРЕДАЈЕ

ЗА КВАЛИТЕТ РОБЕ СЕЉАЦИ НАМА ГАРАНТУЈУ СВОЈОМ ГЛАВОМ. ИЗБЕГНИТЕ НЕПРИЈАТНОСТИ ОТИМАЈУЋИ РОБУ ЛИЧНО, ПОВЕРИТЕ ТАЈ ЗАДАТАК СТРУЧНИМ, КВАЛИФИКОВАНИМ И ОСПОСОБЉЕНИМ КАДРОВИМА.

ПО СИСТЕМУ „ИЗ ЊИХОВОГ АМБАРА У ВАШ СИЛОС“ ПОНАШАЈТЕ СЕ ПОСЛОВНО — ОТИМАЈТЕ ПОСРЕДСТВОМ НАШЕ АГЕНЦИЈЕ!

ПОЉОПРИВРЕДНИМ ЗАДРУГАМА ПОПУСТ 10%, А ОСТАЛИМ ДРЖАВНИМ ФИРМАМА И ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА 20%.

НА ОНО ШТО МИ ОТМЕМО НИЈЕ СЕ ЖАЛИО НИКО!

же из контингента за регресiranу нафту да нам створи гориво. У сваком случају свесни смо ситуације, али уз упорност да издејствујемо да уместо новца не добијемо бонове, а да при том не добијемо и батине (чега се многи прибојавају), могло би се нешто више урадити. Уколико би били у моћи да се окупимо у што већем броју, наши захтеви би били јачи и сигурно више уважени.

НОВАЦ, БЕЗ МОРА

У она „срећна“ времена сликали би их за ТВ и емисију „Знање-имање“: они поред „Мерцедеса“, у позадини велика кућа, а мало даље комбајн трактори, прикључне машине... Велики задовољни осмех... Свега тога код браће Тувечића, Миће и Жељка има, само осмеха никако, а задовољстава, недај Боже! Жељко је штавише, гневан: ништа му у овом систему не ваља. О пољопривреди, каже, не вреди говорити док „они у Београду“ не оду с власти... Млад је и плаховит, али то му не смета да, заједно са братом, обрађује сто јутара земље, да ове године произведе 20 вагона жита... Али, шта вреди, кад „у овој држави иако радиш много, све ти више узимају, краду, од сељака, поготову“. И зато, изричит је Жељко: „Не, Милошевић и ови док су на власти, ту нема шта да се тражи, треба се само залагати да се сруше и — да одговарају. — Да се поново уведе смртна казна. „Сву ту причу о пшеници он сматра завитлавањем: „Као да смо ми луди, па не знамо шта се дешава. Нека дође он, нека тера један дан комбајн, нека му пукне једна гума, која кошта 2,5 хиљада марака (то је 2,5 вагона жита) па ћу га питати како му је“.

И насупрот увреженом мишљењу да му је лични стандард веома висок, он који по сопственим речима, својом пшеницом може да храни целу инђијску општину 10 дана, пита: „Какав је то живот, ако годишње не можеш отићи 7 дана на зимовање (рецимо на Копаник) и 7 дана лети на море?“

„Ко је код нас долазио на море и ко и сад долази? Дође швапски молер и зидар, док онај који има лоуу иде на Карибе или Хаити. А ја не могу да одем код нас у Црну Гору. Треба ми 500 марака за то, а то је пола вагона жита. А још нисмо ни добили паре, па треба да правим кућу, треба да купим делове за трактор, за комбајн... И тако провод испада немогућ“, љутито каже Жељко и закључује: „Ко данас хоће да живи од чисте пољопривреде — тај је награбуио“.

Тог суботњег послеподнева у оквиру „народне“ прославе у Крчедину играли су фудбал домаћи ветерани против певача народне музике. Онда су на фудбалском игралишту, певали Шабан Шаулић, Јашар Ахмедовски, Зорица Јовановић, Радомир Урошевић... Тог јутра хлеб је покупео на 3,2 милиона, и многи су кући, уместо три понели само једну већу. Остало је, значи, још само игара.

АЛЕКСАНДРА ПОШАРАЦ, ИНСТИТУТ ЕКОНОМСКИХ НАУКА

ГЛАДНЕМО

Постоје разни критеријуми за сиромаштво. Међутим, по критеријумима Светске банке, у апсолутном сиромаштву живе они који имају мање од једног долара дневно.

Неки из српске власти мисле да се код нас може живети и са једним долларом месечно, а да се ипак остане достојанствен. Нису пробали, али тако мисле.

Економија

Је на ивици колапса, прете сиромаштво и глад масовних размера, уз постојање једног малог процента баснословно богатих и моћних. Можете ли нам, као истраживач који се дуго година бави проблемима сиромаштва, рећи нешто о сиромаштаву у свету уопште и о томе како се оно кретало код нас?

Нема земље без сиромашних. Више од једне милијарде људи у свету гладује. Сиромашних има чак и у најбогатијим земљама света. Међутим, ту се поставља питање критеријума на основу којег се неко сматра сиромашним. У развијеним земљама се обично говори о релативном сиромаштву. Неко је сиромашан ако, на пример, располаже средствима која су мања од 1/2 просечног нивоа средстава у тој земљи. Рецимо, четворочлана породица у земљи Х располаже са 3000 \$ месечно. Свака четворочлана породица која месечно има мање од 1500 \$ сматра се сиромашном. Није битно што и ова друга породица може са 1500\$ релативно пристојно да живи, важан је њен релативни положај у односу на просек. Треба додати и то да у развијеним земљама постоји и развијен систем социјалне сигурности, бесплатно школство и здравство, итд. Ниво и димензије сиромаштва директно, дакле, зависе од нивоа привредне развијености, као и од неједнакости у расподели (за већину развијених земаља карактеристичан је умерени ниво неједнакости у расподели, пре свега захваљујући високом нивоу социјалних трансфера становништву: пензије, здравство, школство, социјална заштита, помоћ незапосленима, итд). Што је развијеност мања, веће је и сиромаштво. Овде је и критеријум сиромаштва другачији — ради се о такозваном апсолутном критеријуму, односно о егзистенцијалном минимуму. Тај критеријум је све нижи што је земља сиромашнија. Истовремено, сиромашне земље обично имају и велику неједнакост у расподели, односно ради се о класичној подели на 90—95% сиромашних и 5—10% веома богатих који владају сиромашнима. Дакле, кад год се говори о сиромаштву треба бити свестан чињенице да није исто бити сиромашан у Индији и Француској, на пример. Овде треба додати да постоји и апсолутно сиромаштво: по критеријумима Светске банке у апсолутном сиромаштву живе они који располажу са мање од 1\$ дневно.

САНКЦИЈЕ НЕ ОДЛАЗЕ САМЕ

Где је била и где је сада Југославија што се сиромаштва тиче?

Ова Југославија је, према неким проценама, 1989. године имала друштвени производ од око 3000\$ по глави становника. Међутим, прерачунато према куповној моћи он је износио негде око 4500 долара. Проценат сиромашних се крајем 90-тих кретао негде око 1/5 становника, али се у суштини радило о релативном сиромаштву. У Југославији није било потхрањених или гладних. Додате ли томе могућност лечења, школовања, социјалну сигурност, итд. јасно је да је Југославија била близу Европе. О томе говоре и нивои показатеља друштвене развијености, који су били на нивоу сличном ономе у развијеним земљама.

Крајем деведесетих, са пропању социјалистичког система, Југославија се налази на раскршћу. И место да изабере оно што су одабрале све бивше социјалистичке земље (са значајном предношћу на југословенској страни), реформу и приватизацију, односно транзицију ка тржишном демократском друштву, њена владајућа елита у страху да не изгуби власт срља у национализам, митове прошлости, и у основи остаје на реалсоцијалистичком моделу друштва. Резултат су рат и разарање економије. Становништво брзо сиромашни и Југославија, уместо да се све више приближава развијеним земљама, иде сасвим супротним смером и пада на афрички ниво развијености и стандарда. Критеријум сиромаштва постаје апсолутан, односно Југославија је променила (значајно надоле) свој стандард сиромаштва, што је довољна илустрација њеног економског пропадања. Уосталом, и тако смањени критеријум је бесмислен јер знатно превазилази реалну куповну моћ становништва. Глад и беда улазе на велика врата. Сиромаштво ће тек постати видљиво кроз извесно време, јер трагови претходног благостања споро, али сасвим сигурно нестају. Знате, мислим да људи још увек нису свесни шта се догодило. Сlike и искуство доброг живота су ту и људи једноставно не верују да су се услови и начин њиховог живота трајно променили нагоре. Велика је заблуда (коју власти потпуно свесно потхрањују) да ће све бити као пре само да се укину санкције. Није тачно. Ништа неће бити као пре и биће потребне деценије да се опет дође на ниво тог „као пре“.

И МАКЕДОНЦИ БОЉИ

Шта то у ствари значи?

Остваре ли се прогнозе и друштвени производ заиста падне до краја године на испод 400 \$ по глави становника, становништво ће се суочити са апсолутним сиромаштвом. На том нивоу друштвеног производа нема пара

ни за школство, ни за здравство, ни за пензије, ни за плате. Следи, дакле, потпуно сиромаштво, и потпуна промена начина живота. Не мислите ваљда да на том нивоу становништво може да има телевизор и боји, машине за веш, шпорете на струју и сличан капиталистички луксуз? Понављам, међутим, да ће један слој људи бити изузетно богат и живети као што живе све елите.

Како је у другим републикама бивше Југославије?

Ако изузмемо Босну, јер је бесмислено говорити о сиромаштву тамо где људи свакодневно гину, тада се може рећи да је у свим осталим републикама стање боље него у Југославији. И у њима је, међутим, стање лошије него пре распада старе Југославије. У Словенији се то може сматрати мање више делом процеса транзиције, као и прилагођавања на ситуацију у којој је изгубљено значајно тржиште бивше заједничке државе. Хрватска има ратна разарања и ратне трошкове, а и она трпи штете због распада југословенског тржишта али је била развијенија од Србије и нема економску блокаду. За становништво Македоније могу рећи да има бољу куповну моћ од становништва СРЈ, што никада није био случај.

У чему је основа наше катастрофе (осим пада производње, инфлације и сличног)?

Да рашчистимо, инфлација је само појавни облик наше катастрофе. Узроци су дубоки и у основи леже у једном гломазном, неефикасном и нерационалном социјалистичком систему, базираном на друштвеном власништву. Стручњацима је одавно било јасно да тај систем треба мењати, али је отпор политичких структура био страховит. Тај отпор је сасвим разумљив, јер је друштвена својина, односно

контрола над економијом коју им је она давала — и даје — била и јесте основа њихове власти. Промене система које су неминовно значиле приватизацију, тржиште и демократске институције угрожавале су њихове позиције и они су промене успешно спречили — разноразним антибирокаратским револуцијама, враћањем достојанства народу итд.

Несрећа овога народа је у томе што су у и на власти увек били људи којима је њихов лични материјални интерес увек био изнад сваког па и по цену општег интереса. Нормално би било да су ствари обрнуте.

Кад анализирате след догађаја у последњих неколико година видите да се овде одвија повратак у ране године социјализма: у условима потпуног сиромаштва логично следе захтеви за потпуном једнакошћу, а она се само може остварити у условима апсолутне власти (морам да додам: са родовским начином живота и привређивања).

СТАБИЛИЗАЦИЈА НА РЕЧИМА

Да ли је заправо основна полуга власти инфлација?

Да. Одавно је јасно да ова власт не може да функционише без инфлације и да једино што са успехом ради кад су економски послови у питању је штампање пара. Да није тако, не би се онолико борила да освоји топчидерску штампарију. У Србији је још 1991. године дефицит јавне, односно државне потрошње био једнак 1%3 друштвеног производа. Никаква упозорења да дефицит мора да се смањи, ако се жели стабилизација, нису помогли. Држава је наставила да троши више него што има и прошле године је дефицит достигао 1/2 друштвеног производа. Пошто иностране акумулације нема, а нема ни пореских прихода, једини начин да се расходи државе покрију је да се емитују паре без покрића, чиме се у ствари становништво опорезује. Инфлација је, дакле, порез који сви плаћају. Поједини се богате, али у укупном збиру сви губе, јер је инфлација сигуран начин да се разори економија. Оно што је у почетку изгледало као врло лак начин да се проблеми забашуре и ништа не решава отело се после извесног времена контроли (што се лако могло предвидети) и сада имамо ово што имамо.

Има ли шансе?

Наравно да има? Али мора да престане рат, мора да се све учини да се укину санкције УН, мора се приступити стабилизацији (али не као до сада, на речима). Не треба са заваравати да ће бити лако и да цена неће бити велика, али ће бити много већа ако се чека. Може се десити да се дође до тачке када шансе више бити неће. У питању је, дакле, будућност овога народа. Плашим се да ова власт није у стању да било шта учини, бар до сада није показала ни вољу, ни жељу, ни знање. Напротив. А може се, веома цинично, резоновати и овако. Друштвени производ пада. Добро. Има један начин да се тај пад заустави, или чак да друштвени производ порасте. Како? Математички гледано лако. Друштвени производ по становнику је однос друштвеног производа и броја становника. Да би тај однос био стабилан или растао, у условима када дељеник пада, сами закључите како би требало да се креће делилац.

БУДУЋНОСТ У ДРУШТВУ ПОЛИЦИЈЕ

ПОСТУПИ ПО УБЕЂЕЊУ!

Србија је под социјалистима — комунистима попримила облик праве полицијске државе. Онакве из 1948 и доба Информбироа, како је временом — тако се бар чинило — почела да губи полицијске обриси и прикључује се демократским токовима. „Народна милиција“ постала је, међутим, партијска полиција Слободана Милошевића, опремљена готово као армија, тренирана у повременим обрачунима с народом и оперисана од било каквих обзира. Мало због стварних политичких убеђења („опозицију чине страни плаћеници и издајници, некавалитетни Срби“), мало због нешто бољих плата за домаће прилике, делом услед претњи и уцена, али, на жалост, и због осавремењеног „јаничарског синдрома“ који Милошевић, за сада, успешно негује, мењајући, при том истовремено демократску ситуацију у Београду и Србији распирујући међусобну мржњу у сопственом народу.

Кршни Срби из Крајина и Босне, растурених домова и породица у грађанском рату, удомљују се у еспееовској партијској полицији — специјалним јединицама МУП Србије. Долазе у средину и међу људе, с којима, осим националне припадности, немају много заједничког, дубоко разочарани, максимално политички брифовани да је за њихове личне трагедије кривац српска опозиција и — не презају ни од чега. И убиће ако им се каже: поступи по наређењу! О батинању и шиканирању излишно је и говорити — то раде без наређења. У слободном времену део тих муповаца успешно се бави или саучествује у шверцовању цигарета и препродаји девиза. Свему томе морају се додати стални цивилни, посредни и непосредни, политички, идеолошки и мафијашки притисци на људе на њиховим радним местима, због различитог мишљења, другачијег политичког става. Све се то постепено и легализује, па се демократска опозиција, као групација „домаћих непријатеља и издајника“, практично и званично ставља ван закона, само зато што су њени припадници и симпатизери политички и економски неистомишљеници и огорчени противници орга-

Смешн нам се класична полицијска држава. У њу, наравно, не спадају само они са пуцаљкама, отровом и пендрецима, него и они који вас прате у клозет, који вам читају писма, а можда завирују и у мозак.

Пише: Златко ЧАБОВИЋ

низованог криминала, који владајућа партија толерише, док неки њени хијерархијски високи чланови у њему и учествују као иницијатори.

Униформност и претње, разјарена полиција која прво пуца и бије, а тек онда пита, као у лошим италијанским вестернима, само су финализиција претварања Србије у строго контролисану државу. Полицијску. На свим кључним руководећим местима у привреди, тачније у ономе што је од ње остало, и у такозваном друштвеним делатностима су проверени, доказани партијски људи СПС. Главна, неретко и једина препорука им је — слепа послушност и спремност да се, без размишљања, ради опстанка своје партије и, богами, личног интереса, обрачунају са неистомишљеницима не бирајући средства и не водећи превише рачуна шта ће бити с том привредом коју воде. Тако су преко ноћи комунистички квазиполитичари постајали — бизнисмени. Челник некадашњег Социјалистичког савеза Драган Томић и његов млади наследник Тодоровић претворени су напрасно у српске шеике — руководиоце Нафтне индустрије Србије. Извршни секретар Централног комитета СК Србије Миломир Минић произведен је у првог стручњака за железнички саобраћај... „Прави људи“ постављени су на кључна места у важним делатностима, да не помињем кадровску

политику у Телевизији Србије и неким другим средствима информисања, а и осталим, само на први поглед мање важним гранама.

ДИКТАТУРА ПО ЗАКОНУ

НО, како је и то мало за потпуну контролу узбуркане Србије, чији је нимало занемарљив број грађана коначно прогледао и ослободио се страха, и прилика у њој, СПС је темељно приступила постепеном легализовању диктатуре — законодавном регулisaњу стратешких области, међу којима су приоритетни оружана унутрашња одбрана режима (полиција) и јавно информисање.

Не само док народ нема новца за хлеб, већ када ни хлеба за продају нема, у ситуацији тоталне економске блокаде, повећаног моралитета и смањеног наталитета услед социјалне беде и недостатка лекова, српски режим оснива — полицијску академију! Југословенска војска служи за заштиту спољних граница, а српска полиција, која сада има и своју академију, за одбрану од унутрашњег непријатеља. Потпуно је јасно, не од класичних криминалаца, од ратних профитера и лажних банкара — плачкаша, које власт недвосмислено чак и подржава, већ од политичких супарника.

Корист поменуте академије, осим за њене будуће полазнике, вишеструка је за режим, поготово у односу на народ. Најпре психолошка, јер је самим законом о њеном формирању грађанима Србије јасно дато до знања да је сада унутрашња безбедност у истој равни са спољном. Да је „унутрашњи непријатељ“ једнако опасан као и „спољни“! Да је, једноставно, теорија по којој „непријатељ — унутрашњи — никада не слава“ актуелнија него икада, и да је борба свим средствима против њега важнија чак од бриге за очување интегритета земље у односу на опасност споља! Свесно и успешно ствара се атмосфера страха. Између никада бројније милиције и криминала који доживљава звездане тренутке, обичан је, психофизички и материјално исцрпљен народ, преко чијих леђа се све ломи.

Друга корист је практична. Измишљањем нове „научне“ гране, „полицијских наука“, не само да је ударен шамар правним, социолошким и економским наукама (односно факултетима), које су, и без полицијске академије, морали сада бити делимично познате добром инспектору, професионалном полицајцу, него је и створена основа за будуће вишеструко увећану продукцију полицајаца. Оснивањем Полицијске академије дато је у овом тренутку, покриће за огроман број полицајаца у Србији. Створена је, наиме, узрочно последична веза по којој из те, по броју, опремљености и наоружању, скоро војне формације, произилази потреба за „полицијским универзитетом“, чије би постојање, опет, гарантовало да се и убудуће не одступи од оваквог квантитета.

Осиромашени српски народ добиће тако још једну значајну политичку ставку у порезима и доприносима. СКУПО ЋЕ ПЛАЋАТИ СВОЈУ ЗАШТИТУ ОД САМОГ СЕБЕ И ТО ЋЕ ДОБРО ОСЕЋАТИ ПО СОПСТВЕНОМ НОВЧАНИКУ И — ЛЕЉИМА. А уколико се дрзне да се успротиви, режим ће већ наћи ефикасну могућност, „демократску и правну“, наравно, да се помогне новца. Можда ће за рачуне за струју, поред претплате за финансирање моћног партијског пропагандног апарата каква је Телевизија Србије, везати и плаћање додатка за „полицијску академију“, или ће такса за ту одједном „преко потребну“ академију бити урачуната у цену килограма хлеба.

ДРЕСУРА НОВИНА

КАДА је реч о пропаганди, моћ ТВ Србије као партијске телевизије СПС је несумњива, али очито недовољна. Дешава се, упркос општој кризи, да људи ипак одвоје новац за дневне новине. А како у неким од њих ипак још помало и понекад пише другачије него што приказује ТВС, па кад се томе дода и „узнемиравање јавности“ са радио и ТВ таласа Студија Б и Б 92, чак и „Политике“, јасно је да је и ту неопходна „демократска, интервенција“ у виду закона. Већ послушне и пробране у јавним гласилима он би учврстио у оданости, а оне друге натерао би послушности. Како другачије, ако не увођењем посредне цензуре, протумачити једну од новина предвиђену тим законом о информисању — да су новинари дужни да се придржавају уређивачке политике листа у којем раде! Поштовање уређивачке политике и концепције једне новине је њена унутрашња ствар, никако материја којом би се бавио један закон! Уношењем овога у закон били би дати основ и право режима да директно улази у креирање уређивачких политика новина, превасходно дневних, јер се још, колико толико продају и утичу на јавно мњење у Србији, и у њихову кадровску политику.

Пробни балон биле су донедавно често понављане изјаве Бране Црнчевића о потреби увођења „прес бироа“, а одмах потом и формирање Републичког савета за информисање. Сада се, као својеврстан облик диктатуре у јавном информисању намеће предлог закона. Предвиђено је, очито, да то буде филанеле, пошто се претходно другим, индивиду-

алним методама које диктира ситуација смире, „непослушни“. Ту су и пацке све већим групама новинара који су се дрзнули да нешто коначно покрену како би зарад новинарске етике, сопственог поштења и савести, фирме у којима раде вратили на стазе професионализма. Стаљинистичким, пучистичким методама оличеним у личним претњама, прогонама, суспензијама и отказима — без и каквих образложења! На српском информативном простору влада закон јачег у буквалном смислу.

Главни полицајац у Србији Слободан Милошевић, довођењем на чело СРЈ политичког

пиона Лилића, потпомогнут својим омиљеним колаборационистом Шешељем, полако али сигурно институционализује сопствену диктатуру. Како год било, и кроз Вукову судбину српски народ је једноставно могао да сагледа своју будућност у овом систему. МОРА ДА СХВАТИ И ДА НЕМА ТОГ ТЕРОРА КОЈИ — ако не због себе, оно због својих потомака, деце — НЕ МОЖЕ ДА ЗАУСТАВИ. Ма колико се заснивао на страху, претњама, оружју и колико год био формално легализован и озакоњен.

На основу чл. 1 ст. 1 Закона о потребама Слободана Милошевића МУП Србије расписује

КОНКУРС

за попуну радних места у Полицијској академији у формирању и то:

1. Наставник за предмет Методе стимулисања недемократске опозиције ком 10
2. Наставник за предмет Методе стимулисања недемократске опозиције у борби против демократске ком. 10
3. Наставник за предмет Шверц девизама и дефицитарном робом у условима ратног стања ... ком. 5
4. Наставник за предмет Угрожавање људских права, физичко малтретирање грађана и изазивање нереда ком. 5
5. Наставник за једнократну употребу ... ком. 487

УСЛОВИ. Поред Општих услова предвиђених пријатељским договором између Зорана Соколовића, исти треба да испуњава и следеће посебне услове — да није млађи од 70 година, да пре подне мрзи себе а после подне све остале, да никад није ногом крочио ни у фри шоп

а камоли у непријатељско иностранство, да воли да буде полицијски академик и да у цепу носи Слобину слику најмање од 1987. године. Пријаве се примају од 1945. до данас, а конкурс је отворен до 12 сати.

На основу чл. 1 и ст. 1 Статута неформљене Полицијске академије МУП Србије је опуномоћен да расписује

КОНКУРС

за упис полазника 1. класе Полицијске академије

ОПШТИ УСЛОВИ:

1. Да кандидат воли све што воле млади
2. Да је висок између 100 и 200 цм.
3. Да зна шта је шта, шта је ко, ко је зашто и зашто је нешто
4. Да има склоности према афинитету
5. Да говори

Посебне услове кандидати ће сазнати преко токи-вокија кад за то дође време.

ПОЛИЦИЈА КОЈА СЕ НЕ ВИДИ

СВОДЕ И РАЗВОДЕ

Инспирацију за овај коментар добио је долепотписани аутор пратећи разговор са једним високим функционером домаће полиције на телевизији „Политика“, а у оквиру емисије „Црни бисери“. Неуобичајено говорљиви новинарев саговорник описао је до у танчине чиме се све његова служба користила у настојању да загорча живот припадницима хрватске емиграције. Сазнали смо тако да се полицијска екипа задужена за проблематичне хрватске емигранте бавила чак и склапањем и раздвајањем бракова располажући у ту сврху готово неограниченим количинама времена и новца. Служба господина Спасића, како се зове полицијски функционер о коме је реч, уприличила је, рецимо, у Карлсруеу свадбу између ћерке неког хрватског емигранта и једног дебилног и неугледног момка, разуме се без знања несудбених младенаца и њихове родбине, а потом разаслала позивнице за свадбени пир пријатељима и родбини већ поменутих младенаца на све четири стране света.

ПОЛИЦИЈСКИ БРАКОВИ

Лако је замислити изненађење и гнев окупљених званица које су у великом броју похрлиле на свадбу са богатим поклонима. Гневу окупљених званица прикључио се, међутим, на свој начин и један радник овдашње службе безбедности, који је, да би прикрио свој идентитет, купио младенцима на поклон телевизор и кога надлежни нису хтели да обештете за трошак у који су за потребе службе бацно.

Ажурни и ревносни сарадници господина Спасића развргли су и брак једног Хрвата емигранта, ожењеног Српкињом. Супруга овог Хрвата долазила је повремено у Београд где су јој полицијаци подметали кандидате за љубавнике, али им ова операција није успела. Смислили су сада инвентивни полицијаци овдашњи како да ипак развргну брак неподобног емигранта, па су срочили једно лирски понесено љубавно писмо упућено верној супрузи, које је силно љубоморни муж отворио и потом супругу од куће отерао.

Захваљујући индискрецији распричаног господина Спасића сазнали смо и то како је домаћа полиција избацила из игре познатог политичког делатника хрватске емиграције Мату Мештровића. Мештровићу је полиција подметнула лажну прогнозу да ће Савка Дабчевић — Кучар победити на хрватским изборима а он је у ту прогнозу поверовао, стављајући све на погрешну карту и губећи сав онај политички кредит који је у Хрватској раније имао.

Није свакако нимало случајно што полицијски функционер Спасић ни једном једином речју није поменуо што је све његова служба чинила са припадницима српске политичке емиграције, а близу је памети да су и српски емигранти били жртве истих оних смицалица и неподопштина којима се полиција служила, у жељи да науди хрватској емиграцији. Исто тако је близу памети да је екипа господина Спасића или нека друга таква екипа примењивала сличне или истоветне методе и у обрачуна са српском опозицијом.

Очигледно је да полиција вуче многе концe, чак и у ситуацијама када то звучи помало невероватно.

Истини за вољу, господин Спасић је то мудро прећутао а на једно провокативно питање свог сабеседника о Милану Панићу изјавио је тек толико да је господин Панић будала. Додуше једно друго име већ поменути високи функционер домаће полиције превалио је преко усана, али из контекста није јасно да ли је по среди неко коме су биле повераване одговарајуће обавештајне мисије или пак неко које и сам био жртва каквог лукаво смишљеног полицијског плана. Да не би било никаквих недоумица, реч је о Десимиру Тошићу, потпредседнику Демократске странке господина Мићуновића, који ће, ако га је господин Спасић без икаквог основа именовао, надајмо се — то демантовати.

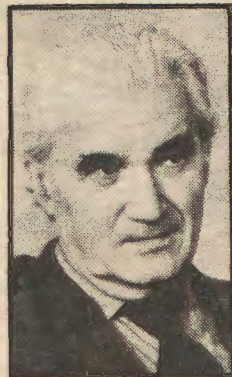
А дотле остаје да размишљамо о томе шта је све служба господина Спасића смишљала и реализовала када је о српској опозиционој популацији реч. У сваком случају са разлогом можемо претпоставити да су многи политички потези и политичке процене, о браковима и да не говоримо на свој начин били упливисани од стране домаће тајне службе.

За ову прилику желели бисмо да скренемо пажњу на писмо извесног Милоша Блажевића, наводно српског емигранта из Француске, које је недавно добило велики публицитет на комунистичкој телевизији и које неодољиво подсећа на ујдурме службе у којој ради господин Спасић. Представљајући се као човек који је од давних времена противник негдашњих комунистичких власти, дотични Блажевић одлучно одбацује као обичну клевету тврдњу да у Србији постоји макар и траг од некаквог болшевиизма и тоталитаризма, позивајући Вука Драшковића да се мане политике и да се врати својој списатељској делатности како би најзад овом народу дошли бољи и светлији дани.

УПРАВО ТАКО

Батине које је господин Драшковић после хапшења добио и које су му чак и живот угрозиле и зарад којих се и отиснуо на пут у Француску Блажевић ни једном једином речју не помиње.

Педагошка порука овог наводног емигранта типична је за начин не који српски властодршци реагују на оно што се данас у овој земљи збива. Слично свим другим апологетима овог политичког поретка и Милош Блажевић тврди да у Србији постоје све могуће по-

Пише: Никола МИЛОШЕВИЋ

литичке слободе, а да све наше невоље потичу услед подривачке делатности опозиционих лидера, иза којих стоји антисрпски блок римског Папе, немачког канцелара и америчког председника, и муслиманских фундаменталиста поврх свега тога.

У дијалогу са једним другим таквим апологетом писац ових редова упитао је свога опонента ко сноси одговорност ако се неко возило нађе у јарку — онај ко је био за воланом или онај ко је стајао крај пута. А за воланом српског политичког и привредног возила налази се човек који то возило сурвава у провалију, с тим што ће непосредне последице те његове сумануте војње сносити сви други, само не он и његови најближи сарадници.

Ово поређење, наравно као уосталом и сва друга поређења, има и једну ману. Председник Србије чврсто и даље у својим рукама држи политички волан, али волан српске привреде искључно је из његових руку и помањитали, покварени механизам привредног система на начин прерушених комуниста почиње да отказује на све стране, тако и толико да најбоље стање српске привреде описује изјава једне пензионерке која је у разговору за новина, после узалудне јурњаवे у потрази за новцем, кратко и језгровито саопштила: „Ово је лудница“.

И збоља шта би друго и могло да се каже за једну земљу у којој са највећих пољопривредних добара стиже упозорење да ћемо у року од два месеца остати без хлеба, а са хидроцентрале Ђердап обавештавају да прети распад хидроелектричног система.

Дијагноза поменутих пензионерке је, дакле, тачна.

Међутим, уз тачну дијагнозу мора ићи и одговарајућа терапија. А да је једина исправна и ефикасна терапија за наше прилике коренита промена политичког поретка и целокупне властодржачке гарнитуре на челу са Слободаном Милошевићем, сазнање је које допире и до оних слојева у којима се све досад слепо веровало да нас ова власт води у неку светлу будућност. О овој охрабрујућој промени говори боље него ишта оцена једног квалификованог радника крагујевачке „Заставе“, који каже да је за овакво стање ствари одговоран главни газда и да за Србију нема никаквог бољтика док тај главни газда не оде.

Управо тако.

МИНИСТАР БЕЗ ПОРТФЕЉА, ДИЛЕРИ, ИДИОТИ

ПОВРАТАК ШАРЛАТАНА

Последње промене у кабинету првог министра Републике Србије, мр „Тако треба“, представљају и последњу опомену да се држава налази у катастрофи без изгледа на иоле бржи опоравак. Влада са толико опскурних појединаца, очигледно залутала у струку, а предодређених за ову садашњу политику, може да послужи искључиво једном циљу: да уништи и оно мало што је преостало од националне привреде, да укине и елементарна грађанска и економска права, да земљу лиши науке, културе, уметности, да вештим изигравањима преузетих обавеза у унутрашњој и спољној политици подстиче процес гетоизације Србије и Југославије у највећој могућој мери. Јер, она и није влада у уобичајеном смислу те речи. Испразна љуштура намењена пукој форми, уместо ствараоца и координатора државних послова. Управо је примерена, по начину и садржају рада, стању потпуног распада државног и правног система, безакоњу и хаосу у коме је зацарила самовоља моћника, било да су на власти, да су се спретно приближили до њеног врха, остајући привидно на никада одређеним позицијама сучељавања са њом, или да су расуло и бесмислени, прљави рат у коме су учествовали готово сви, изузев Србије и Југославије, искористили да се домогну огромних материјалних добити. Многи покушаји које та влада чини да ли би створила варљиви утисак некакве озбиљности само потврђују њену немоћ и стварно место које има у самом средишту свеколиког безакоња.

Остатак актуелног председника владе Србије, са целим кабинетом, при том проширеним и „освеженим“ и поред потпуне неспособности, затим избор новог председника Југославије, гувернера Народне банке Југославије, савезног државног тужиоца и тако даље, уз укупан састав оба кабинета, и савезног и српског, одраз су управо политике од које никако не жели да се одрекне председник Србије, пошто је једина могућа замена за њу његово повлачење, уз искрену молбу грађанима да не одговара за социјалну беду и уништавање државе, а то ће рећи за најтеже облике кршења Устава и кривичних дела која је олако приписивао својим политичким неистомишљеницима. А то би за њега већ било премного. Равно самоубиству на које не помишља, јер му се свакодневно пружа прилика да прст људске судбине одбија од себе, усмеравајући га ка бољима од себе и недужнима. Негде је забележено: „Живот је конопац о коме човек виси немајући смелости да се обеси.“ Ако је тако, нека то ипак буде конопац других, а не сопствени. Има безброј оних које чак треба и натерати да смогну снаге за завршни чин. Треба се подсетити, тек пре два или три дана министар иностраних

Када се зна коме и како припадају највећи ратни профитери, тешко се отети утиску да је Михаљ Кертес промовисан у министра без портфеља само да би их заштитио. Можда и стимулисао.

Пише: Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ

послова Белгије је у име ЕЕЗ узалуд трагао по Београду, Србији и Југославији за својим главним саговорником, председником Србије, у чијим су рукама кључеви политичког решења југословенске кризе, као што су и изворишта њеног настајања и трајања. Неуобичајен акт по мерилима бар лепог домаћег васпитања. А још грубљи прекршај истих правила чини савезни министар иностраних послова, мали дипломатски чиновник, који доласком на то место, на начин како је већ речено, постаје оличење надмености и непристојности, саживљава се са узором у мери која надмаша сва умећа притворности. Елем, тај *double* по функцији не преза од тога да свом белгијском саговорнику отворено прети силом и уништењем босанских Муслимана, у име мира и човечности. Цинизам и самовоља, вероватно не министрова, неће погодити ни њега, ни онога чије је речи неконтролисано морао да понови, уколико се то догодило. Нерасположење понижених и увређених окренуће се према недужним грађанима, због опет вешто скројене обмане да је овдашња власт та која ужива њихово поверење, безочно протурене преко државних медија по свету. Тај свет нема разлога да гледа на ствари на други начин, већ и зато што у великом делу опозиције, раситњене, себичне, такође похлепне на власт и почаст, јефтино поткупљене од владајуће странке, не види никакву реалну снагу. У последњим догађајима око примене најбруталнијег насиља у обрачуна власти (правилно је читати председника Србије) са водећим политичким противницима то се још једном доказало, као што се показало и доказало и у вези са реконструкцијом српске владе и именовањима у Народној банци Југославије и Државном тужилаштву Југославије. Шестогодишња „кадровска политика“ социјалиста, исказано по старом, добром комунистичком маниру, дала је богате плодове и обећава да да и богатије. У то је могао да се увери свако ко је са мало пажње пратио обележавање треће године постојања СПС, у организацији младих социјалиста. Изјаве Перче-

вића, Дачића и Ђогове су опомена која се не сме заборавити. И још нешто, некада су песме из збирке „Вуњена времена“ условиле забрану и робијање песника. Њихова животност је сада можда и већа него када су настале и забрањене. Нешто што је некада било скрнављење, постаје потреба. Зашто крити да у бронзаној глави постоји, тренутно, десетак милиона мозгова? То може да буде похвала далековидости изабраника судбине који види и даље, и боље, и мрачније, и катастрофичније од свих својих поданика. Због тога и јесте велики и незамењив.

А да је то стварно тако вероватно да више од осталих збивања у последње време, кратко по трајању, предуго по последицама које су настале као резултат остварених политичких циљева СПС и њеног председника, говори један изузетан пример баш у вези са тек спроведеном реконструкцијом владе Србије. У земљама страдајама или липсандијама или било каквих сличних изобиља мало је чуда која изненађују. Али десе се. То чудо је овога пута било новоотворено место у кабинету: министар без портфеља, једно једино, без прописима утврђених овлашћења и обавеза. Непогрешиво, као увек, када би се збијала шега, по избору премијера министром је изабран нико други до опробани бојовник С-к/ПС г. Михаљ Кертес. Изненађени предлогом без образложења посланици из опозиције су покушали да интервенишу. Један од њих је недвосмислено опомену на трагичну околност да коњаници Апокалипсе са „повјесне“ Осме седнице ЦК СКС и даље јашу, да је њихов галоп уништавајући, незадржив, на исти начин на који изгледа незадрживим процес коначне болшевизације државе, у најзлослутнијем и најмалигнијем смислу који је могућ. Мали човек из неких вечитих тмуша поново је изронио на светлост дана. Од обрачуна са Србијом којој је било забрањено да пође у демократију, у Новом Саду и на осталим местима где је заблудели народ сам себе убеђивао да жели нежељено, преко првог чамца прокријумчареног оружја у Хрватску, строге контроле прелаза у Славонију на Дунаву (важиле су пропуснице само са три потписа: Биорчанин коме је командовао председник српских радикала, самог тог председника и Вечитог Кертеса), до нове дужности води кривудава, највећим делом затамњен пут о коме нешто више знају само он и они који га чувају за себе и повлаче у датом тренутку као карту пресудну у игри. Његово животну окружење мора да буде невидљивица, како каже В. Ст. Караџић. Ту се осећа најсигурнијим, пошто му се указује прилика да ради шта хоће. А њему је далеко милије да ради шта хоће, него шта треба и шта је дозвољено. Исто као и оноемо ко од њега тражи да се тако понаша. Саучесници у великом делу зла кроз

које је прошао у улогама мало коме знаним, називали су га касније и циркусантом и шарлатаном. Очигледно неопрезно. Јер, циркусант је био главни ослонац господара рата и ратних профитера у рату који је беснео и бесни на просторима некадашње Југославије. Незнано када и како, добио је у руке службу државне безбедности савезне државе и злоупотребио је колико је могло. Његово телефонско смењивање са тог положаја пред сам почетак Лондонске мировне конференције најбоље говори о његовим успесима на послу. Развалиће он савезну државу чак и зграде њене полиције, истерати министра на улицу, припремити поход питомих крајишких специјалаца на седиште савезне полиције, можда им и командовати, прешавши само на другу страну улице.

Своју „виталност“ али и додатну злу коб за грађане, која настаје његовим избором, Кертес доказује и својом инаугуралном беседом, датом као одговор на питање посланика ДСС Н. Јанковића: „Нисам ничија продужена рука, мислим својом главом (подвукао В. А. В.).

Две и по године часно и поштено сам био на фронту (подвукао В. А. В.) и на тај део своје историје (подвукао В. А. В.) сам изузетно поносан. Дошао сам на ово место да бих заједно са осталима протерао хохштаплере, прекупце, накупце, дилере и идиоте који су отели новац Србији“. (подвукао В. А. В.) Треба добро припазити: мали човек, циркусант и слични, има своју личну историју. Да ли су то безазлене амбиције, примерене и његовим објективним могућностима? Исто тако, што је залеђина тих амбиција, колико су оне само његове, колико поновљене амбиције другог? Опасност од те и других произвољности је превелика и прети свакоме ко се амбицијама нађе на путу. Шта значи протеривање, које је место намењено за последње одредиште изгнаника: нови гулази или и изван граница државе? Још више забуне уноси појам идиота који су „отели новац Србији“. Тешко је поверовати да су то радили баш идиоти, нарочито када се зна коме кругу припадају највећи ратни профитери. То је круг који је био и остао под највишом заштитом, сем рет-

ких жртава када се показивало да су дојучерашњи корисници послушници, директори „националних“ банака које су исисале и последњу кап крви од грађана бачених у беду, сасвим истрошени и због тога постали баласт власти. Зато велике изгледе да у те идиоте буду сврстани имају пре свих људи непоћудни по политичкој линији. Криминалци ће наставити безбрижан живот, новац ће се одливати изван земље да би се подстицали нови ратови и осујећивао мир, дилери ће наставити да уцеђују грађане, јер из тога корист извлачи држава и они који су себе поистоветили са државом („Држава то сам ја“, некада један краљ, сада и овде краљ и безброј краљиха, у измишљеним државама и не баш беспорочне прошлости и садашњости“).

Додатна залога за такав исход мисије г. Кертеса и за нове страхове поштених грађана је и околност са новим кадровским решењима у тужилачкој организацији и у организацији Народне банке. О tempora, о mores!

AGENCIJA ZA PROMET NEKRETNOSTI

„ЦЕ-КА ДОВЕКА“
MI TO RADIMO

ПОСЛЕ „ВЕЛИКОДУШНОГ ГЕСТА“

РАЈ ЗА ГАНГСТЕРЕ И ГОСПОДАРЕ РАТА

Док се овај текст припрема за штампу, Вук и Даница Драшковић у Паризу видају ране задобијене од Брозових унучића, а „браћа по Брозу“, Милошевић и Туђман, приводе крају свој крвави пир разбијања и уништења Југославије, у којем је буцање Босне по етничким шавовима само грозно финале једне монструозне операције.

Свету је, изгледа, свега доста, понајвише до лудила позавањаних балканских племена, и као да је дигао руке и од Србије, и од Хрватске, а о Босни да и не говоримо. У овој проклетној авлији препустио нас је злој и наопакој судбини, на милост и немилост диктаторских режима, који не презају ни од чега да би остварили своје великонационалистичке, шовинистичке циљеве.

А народ и даље трпи и ћути, својим се јадом забавио, страх га је у ланце везао, страх за кору хлеба сува, за голи живот, преживљавање. Мада се веровало — и овде, и у свету — да ће самоубилачки али високоморални гест Вука Драшковића — штрајк глађу — пробудити тај успавани народ из апатије и латаргије, народ који је тако рећи дрогиран лажима, насиљем, претњама, страхом.

ПОРАЗ ОМРЗНУТОГ РЕЖИМА

Шта ради (и шта да ради?) опозиција? Угледни париски „Монд“ каже да се „најбољи у тој опозицији, којој припада и Вук Драшковић, данас налазе у глупој, смешној и можда чак опасној ситуацији. Реч је о људима који су се супротставили ратоборној Милошевићевој политици, који су упорно указивали на то да свет неће прихватити војна освајања, да ће Европа бранити сопствене принципе вредности и да ће Срби бити поражени. Као и либерална опозиција, независни интелектуалци и неки слободни медији, тако је и Вук Драшковић, као лидер највеће опозиционе странке, непрекидно био оптуживан за националну издају.

Међутим, сви они су преузели ризик да се супротставе терору патриотизма, убеђени да у Европи ниједна национална идеологија не

Санкције у Србији погађају погрешне људе, а режиму служе као изговор за све катастрофалне промашаје

Пише: Никола БУРЗАН

може постићи своје циљеве силом, злочинима и етничким чишћењем. Догодило се другачије... Сасвим је очигледно да Србија, Хрватска, а можда и цео регион, не могу више да се одупру убрзаној „фашизацији“. Људи у Србији који и даље верују у надмоћ система заснованог на демократији, поштовању људских права и грађанских слобода, не знају више кога и како да убеде“.

Ипак, закључује „Монд“, „српска опозиција се неће покорити Милошевићу, али она не може ни да га уздрма. Чињеница је да међународна изолација води ка економској, политичкој и културној катастрофи, али режим који је за то одговоран постао је недодирљив“.

У сличном тону размишља и „Frankfurter Rundschau“, који сматра да ће „тек морати да се покаже да ли је аболација Драшковића и његове политички ангажоване супруге Данице, заиста представљала победу над омрзнутим Милошевићевим режимом. Милошевић, који је због Драшковићевог хапшења био изложен све јачем политичком притиску, ни у ком случају није сасвим одустао од намере да свога противника ипак и правно докрајчи. Поред тога, овај потез ни у ком случају није био замишљен као својерестан хумани гест према Драшковићу, који је био решен на смрт политичког мученика“.

И франкфуртски дневник такође истиче да „није лако разлучити који су разлози српског председника навели на аболитију коју је тако дуго одбијао. Бројне интервенције из иностранства нису на њега оставиле утисак. Извесни опозициони лидери су се прибојавали да би Милошевић противничком табору могао да зада „фаталан ударац“, да је ухапшени брачни пар поклатио као „гостински дар“ Данијели Митеран и да је Вука и Даницу пустио да отпутују на лечење у Француску...“

СВЕ ДАЉЕ ОД ДЕМОКРАТИЈЕ

С друге стране, норвешки „Arbajderbladet“ каже да је „српски вођ Милошевић поново показао свој тактички таленат када је донео одлуку о ослобађању опозиционог лидера и књижевника Вука Драшковића и његове жене“. Јер, Милошевић „није желео да његов једини потенцијално опасни супарник постане мученик. То је чиста тактика и свакако

није знак попуштања или поштовања демократије".

Истичући да је Милошевић „започео акцију јачања сопствене власти, уклањања последњих потенцијалних противника и протеривања преосталих међународних посматрача“, као и „наставио овај безобзирни курс уз приличне прекоре Запада“, лондонски „Dejli telegraf“ пише:

„Бруталност којој је био изложен Вук Драшковић, опозициони лидер, шаље јасну поруку свима који се усуде да доведу у питање политику Београда... Али, Драшковићев случај је само део ширег тренда који би могао да дестабилизује делове бивше Југославије који су избегли веће крвопролиће. После Милошевићевог успеха да партијске удворице доведе на кључне положаје у крвој Југославији, што је крунисано наименовањем Зорана Лилића за председника државе, Београд је прекинуо везе са неколико међународних тела која су тражила да се спречи ширење рата“.

Лист такође наглашава да је Србија „рај за гангстере, господаре рата и ситне криминалце“, а да се опозициони лидери жале да санкције погађају погрешне људе, а режиму служе као изговор за све промашаје. Што је, уосталом, и тачно. Они, опозициони лидери, исто тако упозоравају Запад да „пријатељско поступање са Милошевићем само подстиче његову тежњу за успостављањем диктатуре која се лако може завршити крвавим сукобима на улицама Београда и другим местима у Србији“.

Сличне ставове заступа и бечки „Di prese“, који пише да су Србија и њени становници данас „више него икада удаљени од демократије“, али, на жалост, „већина Срба и не показује никакву жељу за политичким променама“. Према мишљењу стручњака, наставља лист, од одлучујућег је значаја за политичку равнодушност Срба што Милошевић највећу подршку добија од сељака, који чине више од половине становника остатка Југославије, у којој има више од 20 одсто неписмених.

СТРАХ ОД НАСИЉА ВЛАСТИ

„Али, чак и у градовима — наставља „Di prese“ — Милошевић држи све под контролом. Иако данас није онако јак као некада, захваљујући разједињености српске опозиције он има велику моћ. Хапшење Вука Драшковића још једном је обелоданило слабости опозиције: чак ни брутално злостављање вође опозиције од стране полиције није изазвало велико огорчење.“

Свакако да се део те незаинтересованости може приписати недовољној обавештености што је режим изазвао блокадом медија. Али, чак и у Београду, где постоји више независних гласила, једва да је било протеста — изузев вербалних напада на режим и неколико мањих демонстрација. Чак и када је 30 посланика Драшковићеве странке у центру Београда, на огромним транспарен-

тима указивало на Драшковићев штрајк глађу и њихово солидарисање са њим и када је демонстрирало више хиљада Драшковићевих присталица, већина Београђана седела је незаинтересована неколико метара даље у кафани и пила на миру кафу или шљивовицу.

Лист покушава да за такву ситуацију нађе бар некакво-објашњење, па каже: „Због рата, у Србији влада страх од насиља. С друге стране, Милошевић је своју власт осигурао тиме што је добро наоружао 70.000 полицајаца. Многи млађи људи, који су се пре две године залагали за политичке промене, сада су у иностранству, неки од њих погинули су у рату, а осталима је доста политике, још само жеље да заврше школе и студије и да окрену леђа остатку Југославије. Данас се сви људи исцрпљују у настојању да преживе“.

За Милошевићев „великодушни гест“ аболиције, АФП сматра да постоје два осно-

ва мотива: сачувати у иностранству слику о себи као о незаобилазном саговорнику и зауставити јачање српске опозиције, која се поново мобилисала око брачног пара Драшковић. Осим тога, тиме што је прогласио аболицију, иако се пет недеља заклањао иза независности судства, Милошевић је потврдио да је „једини човек који одлучује о Србији“, што стално тврде опозициони лидери.

БЕКСТВО НАЈТАЛЕНТОВАНИЈИХ УМОВА

Истичући да се Милошевић „прерачунао“ када је намеравао да Драшковића осуди на 10 година робије „Шпигл“ каже: „Очајнички крик мученика из Ђелије одјекивао је у свету и стизали су апели од Била Клинтона, преко супруге француског председника Данијеле Митеран до пријатеља Срба Бориса Јељцина — да се Вук Драшковић, који је очигледно био изложен великом злостављању, одмах пусти на слободу. Понашајући се као госпо-

ВЕЋЕ ЗА ЉУДСКА ПРАВА ОТВОРИЛО ЈЕ SOS ТЕЛЕФОН ЗА СВЕ ЖРТВЕ ПОЛИТИЧКЕ, НАЦИОНАЛНЕ, ЕТНИЧКЕ, ВЕРСКЕ И СИНДИКАЛНЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У СРЈ.

УГЛЕДНИ ПРАВНИЦИ БЕСПЛАТНО ЋЕ ВАМ ПОМОЋИ У ОСТВАРИВАЊУ ВАШИХ ПРАВА.

ТЕЛЕФОН 011/626-623 ОТВОРЕН ЈЕ СВАКОГ ДАНА ОСИМ ВИКЕНДА ОД 10-15 И 18-20 САТИ.

МОЖЕТЕ СЕ ОБРАТИТИ И ПИСМОМ: ПОШТАНСКИ ФАХ 325, БЕОГРАД

дар живота и смрти, Милошевић је помиловао Драшковића да би исправио неправду. Борба за власт улази у следећу рунду".

Али, како ће та борба изгледати, ко ће је водити, када — како пише „Гардијан“ — најталентованији умови Србије беже главом без обзира, у било коју западну земљу која хоће да их прими!? „Десетине разочараних научника траже визе, покушавајући да побегну од међународне изолације и сиромаштва... Међу емигрантима се налазе и неки од најспособнијих људи у земљи, међу њима студенти, адвокати, лекари. Интелектуална елита земље прети потпуним нестанком".

Од како су заведене санкције, пише даље лист, отишла је најмање четвртина од 5.000 научника у земљи. У научним круговима постоје страховања да ће одлазак стручњака изједначити привреду са онима из земаља трећег света. То, наравно, има и политичке импликације, јер из земље одлази углавном либерално настројена елита што може да уништи опозицију. То се нарочито осећа у Београду. У међувремену, власти уживају подршку придошлица 600.000 углавном конзервативних српских избеглица из Хрватске и Бос-

не, који нису губили времена да изразе подршку председнику Милошевићу. Пре две године више од 100.000 људи учествовало је у београдским демонстрацијама које су скоро срушиле режим. Прошле недеље на демонстрацијама против владе окупило се једва две хиљаде људи — каже „Гардијан".

ПОВРАТАК У СЛОБОДУ?

Исти лист се осврће и на женевски споразум Туђман — Милошевић, називајући га „гангстерским". Обојица су, каже, суочени са непомирљивим контрадикцијама: с једне стране снажни економски и политички разлози присиљавају их да се договоре, а с друге — договор би могао да буде и њихов крај. Јер, широм бивше Југославије, са изузетком Словеније, обични људи налазе се у очајној економској ситуацији.

Да би опстали, потребни су им претње и непријатељи и досад им је полазило за руком да их пронађу или да их створе. Зашто би се сада променили? Милошевићева релативна популарност не може бити дугог века. Туђманов случај бије толико екстреман, али је врло

сличан. Милошевић би чак могао да се одлучи на тоталну диктатуру коју би одржавала његова приватна полиција, странка и обавештајна служба. Нови ратови су итекако могући. Режим полут Милошевићевог не интересује решавање кризе које су створили. Њихова основна преокупација су саме кризе и ратови. Милошевић, како се чини, обуздава опозицију и појачава контролу над полицијом и војском, као да се припрема за изазов са улица — закључује „Гардијан".

И, шта на крају рећи? Можда је најбоље закључак препустити принцези Катарини, која је у париској болници посетила Даницу и Вука: „Ваша храброст је задивила цео свет и задала тежак пораз режиму. Ми се надамо да ће Ваше патње и храброст допринети бржем ослобађању и стварању мира у српском народу. Мој муж и ја сваког дана се молимо и радимо за победу демократије у Србији. Ако Бог да, ускоро ћемо се сви наћи у нашој слободној земљи".

Амин!

Париски „Монд“ је у броју од 19. јула под насловом „Драшковић: било им је наређено да ме убију“, објавио разговор са Вуком Драшковићем. Због изузетног интересовања српских државних медија за (зло)употребу овог интервјуа, преносимо га у целини. Дакле:

БИЛО ИМ ЈЕ НАРЕЂЕНО ДА МЕ УБИЈУ

„Лидер српске опозиције Вук Драшковић, о чијој аболитији је, после 40 дана затвора, донео одлуку српски председник Слободан Милошевић пре недељу дана, напустио је у четвртак, 15. јула, неурохируршку клинику у Београду. У разговору који смо водили у петак није оклевао да оптужи српски режим да је, приликом његовог хапшења, у ноћи између 1. и 2. јуна, „покушао да инсценира нови пожар у Рајхстагу“.

Антивладине демонстрације, које су се претвориле у nerede испред Савезне скупштине у Београду, имале су, по мишљењу Вука Драшковића, за циљ да послуже као изговор Слободану Милошевићу за елиминисање свих противника режима. „Имамо доказе: на полицајце и демонстранте су пуцали чланови фашистичке партије (екстремне националистичке Радикалне странке Војислава Шешела — прим. ред.). СС-трупе режима имале су наређење да ме убију, да убију неколико полицајаца и да разбију прозоре на Скупштини“.

Конечно ослобођен захваљујући „притиску демократског света“, првенствено Француске, он сада намерава да ради на уједињењу опозиције. Чињеница је да она нема велике шансе да уздрма режим све док буде трајао рат у суседним републикама, а пре свега у Босни. Међутим, он ипак оцењује да се „у Србији свашта може догодити“.

„Прети глад“, каже он. „Стрепим од тренутка када ће гладни народ изићи на улицу, јер у тој ситуацији ТВ Бастиља (име дато званичној телевизији која је под контролом Слободана Милошевића) неће моћи ништа да учини. Свет не мрзи ни Србе ни Србију и, схвативши да постоји једна друга Србија, демократска, европска Србија, Србија мира, он јој је пружио обе руке“.

Говорећи о Босни, Вук Драшковић каже да је „очајан“ због тога што се стиче утисак да су се западне владе помириле са решењем које ће подразумевати премештање цивилног становништва и размену територија. Он подсјећа да се 1990. године, пре него што је рат избио, Српски покрет обнове у свом програму залагао за федеративну Босну и Херцеговину, која би се састојала од пет или шест регија „које не би биле само усаглашене са етничким критеријумима, већ и са економским и географским, од којих је свака могла да буде кантон, како би у већој мери гарантовала права етничких и верских мањина и очувале леопардове шаре тако специфичне за Босну и Херцеговину. Међутим, да би се то постигло, не треба преговарати са онима који су изазвали рат“, додао је он.

У ситуацији мржње која сада влада, Драшковић сматра да би Босну и Херцеговину требало ставити под старатељство ОУН: „Уједињене нације би требало да разоружају све стране, да врате грађанима правну и грађанску безбедност и да ослободе средства информисања, како у Босни тако и у Београду и Загребу. Конечно, Међународни суд би требало што пре да заседа како би осудио ратне злочинце. Уколико се све то учини, тврдим вам да ће Срби сопствене лидере оптужити као најодговорније за рат, Хрвати ће исто учинити са својим хрватским лидерима, па чак и Муслимани. Патронат ОУН у Босни би неизбежно довео до пада режима у Београду и Загребу“.

На питање како би се, по његовом мишљењу, могло наметнути такво старатељство, он одговара: „Разоружање зараћених страна не представља високо ризичну операцију уколико мировне снаге оснују највеће силе, пре свега САД, Француска, Русија и Велика Британија. Ове силе су учествовале у стварању прве и друге Југославије и ми их све поштујемо. Француске и руске снаге треба да разоружају Србе, Енглези Хрвате, а Американци Муслимане. Не постоји никаква опасност од неуспеха, јер се нико неће усудити да пуца на војнике ових великих сила“.

Говорећи о Косову, он каже да је присталица дијалога: „Нова демократска Србија, која ће на крају победити, треба да пронађе модел који би гарантовао национална и грађанска права свим грађанима, ма којој вери или националности припадали и ма каква била њихова политичка убеђења. Не треба заборавити две ствари: Косово је српски Јерусалим, историјска колевка наше нације, наше културе и религије — и насељено је већином коју чини становништво албанског порекла. Треба узети у обзир та два елемента и пронаћи демократски компромис“.

ЈОШ МАЛО О ИНТЕРВЈУУ „МОНДУ“

ПИСМО АТАНАСИЈА ВУКУ

Епископ захумско-херцеговачки Атанасије упутио је преко страница Нина отворено писмо председнику Српског покрета обнове Вуку Драшковићу, поводом његовог предлога да се Босна и Херцеговина ставе под протекторат Уједињених нација.

„Тек што сте изашли из затвора, а већ бисте хтели, нас Србе у БиХ, под затворски протекторат Запада, где смо већ били и знамо како се то завршило“, каже епископ Атанасије.

„Нисте ли колико јуче, Ви и Ваш супарник са Дедиња тражили од нас да се потчинимо Венс — Овеновом плану, па се сад правите невешти, „ни лук јели ни лук мирисали“, а само ми знамо шта би било да смо се покорили диктату и неправди. Ваша и дедињска политика, углавном београдскопашалучка, час је „националистичка“, час „демократска“, мало или ретко истински патриотска и хришћански човечна, пре свега по лакејском, а тобож „достојанственом“ ставу пред моћницима овога света и века. За обојицу, изгледа, важније је да вас приме, или ви њих, да с њима доручкујете или издате заједничко саопштење, него што стварно изискује прави патриотизам свих Срба свуда и, поготову, истинска хуманост, слободарски и правдољубиви дух Христовог Православља. Лажне су дилеме: држава или демократија, демократија или патриотизам, као што је лажна данас за Србе дилема: избор између вас двојице, или других сличних вама, а истог менталитета, политичких вођа у овој неприличној нам „липсандрiji“ у земљама Светога Саве и Јована Дучића. Ви нисте ни слушали, а камоли послушали, савете пријатеља, попут најбољих надстраничких људи у Депосу, поготову не Српског Патријарха, коме сте, попут кума Вам Шешела, читали лекције. Нисте извукли никакву поуку из фијаска са Милошевићевим Панићем, нити из овог задњег дефетистичког „поста“. За вас је изгледа важније да дајете изјаве и интервјуе, него да макар навратите у Херцеговину“, напомиње епископ Атанасије у писму Вуку Драшковићу.

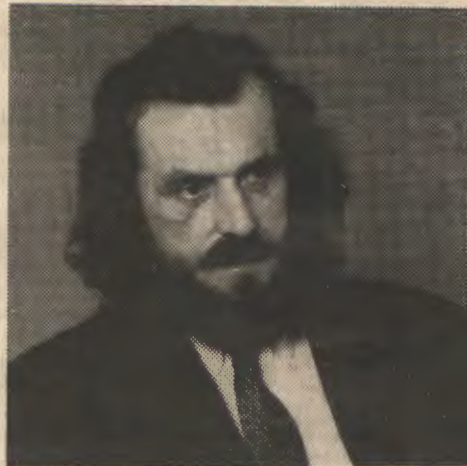
Ваше Преосвештенство,

Тек што се вратих из Париза, где сам се лечио од државних убоја и последица једне скорашње монтиране оптужнице, сачека ме, у НИН-у, слична оптужница, потписана Вашом руком. Ту оптужницу пренеле су, у целини готово све новине, радио и ТВ станице у Србији, а унапред знам да тако неће поступити са овим мојим одговором,

Ваша оптужница је, додуше, кратка. У њој нема чињеница, већ само лаконских осуда, и веома је згодна за умножавање.

Довели сте ме пред тужни избор: или да ћутим (што би ми било најлакше, а и најдраже) или да Вам отпишем и попуним празнине у Вашој оптужници — пресуди. Изабрах ово друго. Због Вас, а не због мене.

Кажете, већ у првој реченици, да бих ја хтео да стрпам „Србе у БиХ под затворски протекторат Запада“! Горко ми, такође, пре-

ЊЕГОВОМ ПРЕОСВЕШТЕСТВУ, ЕПИСКОПУ ЗАХУМСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКОМ ГОСПОДИНУ АТАНАСИЈУ ЈЕФТИЋУ ИЗДРЖАЋУ

бацујете због мог залагања за Венс-Овенов план и подсећате ме на „ране братског нам Кипра, где господа из Женеви и Њујорка само санкционишу турску окупацију ево већ две деценије“...

Мислим, најпре, да је БиХ данас највећи затвор, највећи могући логор смрти и патње људске, и за православне, и за муслимане, и за римокатолике, за свакога, осим за осиле не групе похлепних за влашћу и слашћу које на несрећи милиона стичу крваву славу и ћар за себе. У интервјуима „Монд“ и „Фигаро“, предложио сам најпречи пут за престанак рата и, самим тим, за излазак из босанско-херцеговачког караказана и затвора. Поновио сам оно што говорим већ има годину дана, а што је, баш сада и тек сада, узела на нишан државна пропагандна машина у Србији.

Сумњам да сте прочитали „Монг“ или „Фигаро“. Пресудили сте ми на основу само једног, огољеног, извода који је гледалишту сервирала државна телевизија. Она иста телевизија за коју сте Ви „национални издајник“ и „слуга Ватикана“. Ја у такве, њихове, пресуде Вама никад нисам веровао, а камоли да сам журио да се хајци придружим.

Но, да се вратим затворском протекторату запада над Херцег-Босном. Рат који тамо траје најмање је рат војника са војницима и војском са војскама. То је, пре свега, убијање и прогоњење цивила, рушење и паљење читавих насеља, богомоља, гробаља.... То је лакао нечовештва, моралног посрнућа, плачке и бестијалности који ће осрамотити и оне који још нису рођени. Томе злу стати на пут, за мене је, врхунски и национални и људски интерес. Али, како? Тако што ће војска Уједињених нација да одузме оружје од свих, ис-

товремено и безусловно. Ту силу би требало да сачињавају војници из Русије, Француске, САД и Велике Британије. Зашто? Због тога што су ове четири државе, као савезнице и победнице у два светска рата, одлучујуће утицале на стварање Југославије 1918. и њену обнову 1945. године. Верујем да би више од 95 одсто нападаеног становништва у БиХ, а и војника, припредили добродошлицу тој војсци мира и спаса.

На овај начин би, надам се, оружје у целој БиХ заћутало најдуже за два месеца по доласку мировних снага, а у току следећих неколико месеци била би успостављена привремена управа, привремено старатељство УН. То практично значи да би сви грађани били ослобођени страха од смрти и прогона, да би свако онај који то жели могао безбедно да се врати својој кући или на своје згариште и да би ратни злочинци на свим странама изашли пред лице правде. Тиме би се отворила врата помирења међу рођацима и суседица, а и врата обнове свега што је порушено и спаљено. Свет би, у том случају, притекао у помоћ. Тек тада би могли почети прави разговори и договори о уређењу БиХ и њеној државној будућности. Грађани би били ти који ће да пресуде: федерација, конфедерација, од колико држава, или — деоба између Србије и Хрватске. Све опције биле би отворене.

На основу чега је конфедерална БиХ у српском националном интересу? Конфедерална БиХ данас, али је то, већ сутра, и конфедерална Србија. По истм аршину и по истом праву.

О трагедији деоба на етнички чисте државе не желим ни да говорим. Не могу се гробља предака, ни људске успомене и памћење

понети у било каквом пртљажнику или завежљају. Сулуда памет која је из Требиња протерала Муслимане а из Мостара Србе, сутра ће из тог истог „српског Требиња“ прогонити оне Србе који не аплаудирају овоме или ономе човеку, а прекосутра све који не буду имали плаве очи или буду имали плаве очи — зависно од тога која ће боја бити проглашена за „национални интерес“.

Ето због чега сам подржао Венс-Овенов план, без обзира на све његове мане. Тај план је, колико-толико, спречавао легализацију етничког чишћења и био солидна основа за неке нове, људске, прилазе и мостове. У сваком случају, Венс-Овенов пројекат је полазио од — престанка рата и полагања оружја. Све остало смештено је било у позадини и за касније. Да је тај план прихваћен, данас би у БиХ ћутало оружје и смрт не би била пренижаод живота.

А што се „рана братског нам Кипра“ тиче, нешто не чујем да, отуда, од њих који су унесрећени и рањени присуством мировних снага УН, стижу нарочити протести и валаји. Кипар је данас Сингапур Европе. Тамо, под „окупацију“, из наше слободне и поносите и непокорне Србије, побегло нас је, за последњих две године, неколико десетина хиљада. За који месец, на Кипру ће бити више Срба него Грка — Кипрана. О таквом „западном затвору“ милиони овде радо сањају.

На јави је, међутим, пакао и ја нећу да верујем да је поникао ни „патриотски“ ни „хришћански човечан“, нити да се у смрти и мржњи, у изолацији од читавог света, у беди нашег народа, у бекству најмлађих и најскупљих глава из Србије, у избегличким патњама, у свеопштем незнању и пропадању може тражити и проналазити „слободарски и правдољубиви дух Христовог Православља“.

Тиме ја не тврдим да су Запад и данашња Европа без грехова а мана, али сам далеко и од помисли да, из епицентра Зла и тоталитаризма, жигушем „тоталитарни менталитет“ Европе и Запада. Кад је владика Николај Лелић тајношава у логору Дахау и грмео против сврпског тоталитаризма, над целим нашим континентом ширио се онај ружни шкорпион од кукастог крста и дешавала су се свуда зла која се, данас, у целој Европи дешавају само код нас.

Узгред, неке странице које је владика Николај исписао у логору Дахау примао сам и примам са резервом. То су они делови где он, позивајући се на пророка Јеремију, казује о гресима Јевреја. Нико, заиста, није тако жестоко, као пророк Јеремија, на видело изнео толике мане и проклетства Давидовог племена. Али, пророк Јеремија је, такође, био Јеврејин, Владика Николај Лелић је највећи и најмудрији онда када је „српски Јеремија“ када зиба пороке, заблуде и глупости у српском народу.

За једну од наших највећих и најопаснијих глупости сматрам данашњу хистеричну и плиткоуму дреку о антисрпској завери света. Сви су, осим нас, у греху до гуше и сви ће, осим нас, у пакао. Мрзе нас, јер нам завиде. Мрзе нас, јер смо бољи, паметнији, храбрији, лепши од свих. Са њима, злим и безбожеченим, ми који смо добри и човечни, не треба ни да се виђамо; ни да доручкујемо, ни да разговарамо, ни да издајемо заједничка саопштења. Ако то чинимо, онда смо, по Вама, њихови „лакеји“.

Најжалосније у целој причи је то што се, у име светосавља и Светог Саве, наши суседи и васцели свет проглашавају за кугу од које морамо да се клонимо. Колико знам, ми од Растка Немањина, од Светог Саве, нисмо имали већег ни упорнијег путника. Куд све он није ишао и стизао, преговарао, склапао споразуме, мирио Србију са суседима и за-

крвању браћу у самој Србији. Био је задужбеник и римокатоличких цркава и носио љубав међу све људе, све народе и вере са којима се тај наш највећи дипломата и мироносац сретао. У тај велики свет пресађивао је наше, а отуда нам доносио предности других. Истовремено, лечио нас је од нашег слепила, наших порока и уобразиља. На саборима српским говорио је о Србима онако како је Јеврејима, о Јеврејима, говорио Јеремија. И много је мржње због тога, од нас, који смо му били недорасли, за живота на себе навучао. Чемер наш га је отерао од нас и мислим да је, ојађен, намерно сачекао смрт у туђој земљи, у Трнову. Никад он није био даље од нас, односно ми од њега, као ових дана и година. Ми, данашњи, најнедостojнији смо Растка Немањина, без обзира што се чешће и жешће него ико пре нас на њега позивамо. Ако је Свети Сава био „лакеј“ иностранства, онда сам то и ја.

Оптузбу Вашу да сам „читао лекције“ Патријарху Српском нисам разумео. Кад? Које „лекције“? Ако се понекад и у понечем, нисам сложио и са Патријархом, то неслагање, боље рећи сумњу, нисам скривао. Управо православање гарантује право на сумњу, јер је то за мислећег и слободног човека исто што и право на љубав.

Пишете ми, даље, да нисам послушао „савете пријатеља, попут најбољих настраначких људи у ДЕПОС-у“. Који су то, волео бих да знам, савети које сам одбио и који су то „најбољи људи“ који су ме улудо, саветовали? Спадам у људе који друкчије мишљење и савете пријатеља никада не примају као казну, него баш као награду. Тако сам разумео и прихватио и ово Ваше писмо.

Негде при крају писма, замерате ми због тога што не навратим у Херцеговину. Мало ћу дуже да се задржим на разлозима тог добровољног изгнанства из завичаја.

Походио сам ја Херцеговину, самотан и у недоба, онда кад се није смело ни памтити и прићи, пре икога, пре и Цркве, завирио у њене најдубље јаме и ране. Још су, у тим безданкама, и моје мисли и осећања и приказе и страхови из оних дана кад сам „скупљао“ бол и јак за „Нож“ и две „Молитве“.

А када, опет у недоба, написах и објавих ту сагу о мржњи и лудилу, преда мном је затворила врата Херцеговина. Прогласили су ме „лудаком“, „човеком ножа“ и „разбијачем братства и јединства“, људи чије сам мртве први извадио из јама, из заборава. Кришом сам, ноћу, долазио у завичај, да обиђем родитеље. Једини комшија који се, тих дана, усудио да устане у одбрану мојег романа био је Заим Ђимић, а једини који се руковао и пољубио, јавно, са мном звао се Азим Кажинић.

Гутао сам муку у себи и страхом правдао Херцегова. Страхом сам их правдао и у лето 1990. године, кад су одбили да, као председник СПО, говорим у Билећи и Требињу и кад су ми поручили: „Не долази, не завађај нас са браћом муслиманима!“ Ти „умерени“ и „разумни“ основали су СДС.

Онда су, једне вечери, ти исти „разумни“ и „умерени“ Срби, одлучили да завиру у јаме, да закораче у цркве и црквишта. Тада сам се уплашио. Не због тога што на светковине крај јама (они су то претворили у светковине, у вавшаре) нису позивали мене и што су поручивали и тада да нипошто не дођем, већ због тога што сам знао ко су и куд ће их, тако нагло посрбљене и тако нагло осокољене, њихова насалост да одведе. Није у том „преображају“, било ничег спонтаног и сазрелог. Једноставно, стизале су, озго, и команде о националном интересу и сва пропратна упутства и оружје. О Светом Сави су, најгрлатије, загангали они који ништа о њему нису знали и у од-

брану угроженог православља дигли се духовно неприпремљени људи, који нису умели честито ни да се прекрсте и од којих већина никада ни рукама није дотакла Јеванђеље.

Тако се, једино тако, и могло десити све оно што се десило и све ово што се још дешава. Шампањац се, чујем, точио и певало се и колало до зоре, кад су муслимани протерани из Требиња и кад су лагумиране тамошње цамије. Не верујем да то одобравате и да ту нашу бруку ико сме заклањати ни борбом за државу, ни осветом за четрдесет и прву, ни одбраном православља. Ми то, никада, откад постојимо, нисмо чинили.

Како да навратим у Гацко, кад не знам где су ми комшије. Не прихватам да су расељени и да то тако треба. Са њима је расељено и моје детињство, моји школски дани, моја прва кафенисања код Назе, толики драги догађаји и успомене. Разумем бол који је Ђуру, мог Гачанина, натерао да, прошлог лета, дигне руку на себе. Њему су на Божић ујутру 1942. у селу Придворици, а Југовићи у мом роману „Нож“, муслимаске усташе покпале целу фамилију. Он, међутим, није могао да прихвати прошлогодишњу одмазду над невиним и није, као хришћанин, одобрио да чинимо зло које су њему, које су нама други чинили. Обесио се. На безверни чин одлучио се у име образа своје куће и вере. Је ли он грешник или праведник? Или је то обоје? Стари хоца Фазлаглић, а Сиктер Ефендија у роману „Нож“, плуноју је 1941. гатачке усташе и дрекнуо: „Сиктер, фукаро, јер само преко мене можете на моје комшије и браћу Србе!“ Слично се, пола века касније, понео и Миодраг Ковачевић, одбивши да освети деду тако што ће да убије убициног унука. Има још доста оваквих примера, нарочито у Билећи и Требињу. Част Херцеговине спашавали су ти одважни људи који су се супротставили памети чопора и који су бранили другога од себе. Код оних других не желим да идем. То су они исти који су ме прогањали због „Ножа“. Онда сам био „великосрбин“, сада сам „издајник“, а они су стално „патриоти“.

Господине Јефтићу, Волео бих, због Вас, да онакво Ваше писмо није упућено мени. Требало је да га напишете поодавно и пошालете на неке друге адресе: Караџићу, Младићу, Шешељу, Вучуревићу... Њих Ви подучите политици која ће бити „истински патриотска и хришћански човечна“. Њима, а не мени, држите лекције о „лакејском а тобож достојанственом ставу“. Њима би требало да пишете шта је „истинска хуманост, слободарски и правдољубиви дух Христовог Православља“.

Они су, а не ја, творци и главари земље **липсандрије**. Хоћу да верујем да се са њима не слажете у свему, како то нисте јавно показали.

У Вашем писму говорите о лажној дилеми Срба: Милошевић или Драшковић. Значи ли то иако је, по Вама, права дилема: Караџић или Шешељ? Кога Ви уопште подржавате? Ти људи су, а не ја, водили и воде политику која ће Србију свести на границе београдског пашалука.

Кажете да нисам извукао „никакву поуку из фијаска са Милошевићевим Панићем“. Опет Вас не разумем. Најлакше би било и мени и осталим из опозиције да се повучемо. Али, ко је онда добитник?

Ваше писмо је концентрат свих досадашњих оптужби и смицалица против мене од стране режимске пропаганде. Једино Вам је промакло да кажете да сам агент ЦИА и да имам вилу на Женевском језеру.

Туче ме држава, телевизија, полиција... Можете и Ви. Навикао сам. Издржаћу.

Вук Драшковић

БОРАВАК БРАЧНОГ ПАРА ДРАШКОВИЋ У ПАРИЗУ

ФРАНЦУСКА ЈЕ ВЕЛИКА ЈЕР ЈЕ ВЕЛИКА ЊЕНА ДЕМОКРАТИЈА

И поред тога што су нас у Фондацији „Франс Либерте“ категорички уверавали да боравак Вука и Данице Драшковић у Француској има искључиво хуманитарни карактер, било је неизбежно да се због природе ствари и свега што се догађало трансформирше у политички догађај првог реда. Већ од самог почетка било је симболике која је сама за себе говорила: у Париз су допутовали

специјалним авионом француске државе, а дочекала их је, и на конференцији за штампу француској јавности представила, супруга председника Француске републике, Данијел Митеран. С друге стране, смештени су у делу чувене војне болнице Вал де Грас који је по правилу резервисан, у случају проблема са здрављем, за највише француске државне личности.

У току четири дана, прегледе и све потребне медицинске анализе обавили су најбољи француски лекари који су, како незванично сазнајемо, потврдили у основи налазе наших стручњака са Неурохируршке клинике и Института за судску медицину. Ваља додати и то да су супружници Драшковић имали у самој болници обезбеђење француске полиције у цивилу, а да им је у координацији контаката помагао шеф екипе Француског културног центра у Београду на челу са директором Патрисом Сампионом.

Судећи према информацијама којима располажемо из француских извора у току сва четири дана, од среде до недеље, као на некој врсти покретне траке, и буквално су се смењивале посете лекара и медицинска испитивања са посетама истакнутих личности француског јавног живота. Већ првога дана

када су стигли у болницу дочекало их је писмо француског министра одбране Франсоа Леотара (који се налази на одмору ван Париза) са најбољим жељама за опоравак и цвеће од његове супруге. А готово из свих министарстава француске владе стигле су поруке и цвеће.

Од важнијих политичких личности које су их посетиле ваља издвојити посланика и академика Жан-Франсоа Денија, министра за хуманитарне акције Мишо Шеврија и, најзад, министра иностраних послова француске владе Алена Жипеа. Тим поводом је Ке д'Орсеј издао саопштење у којем се информише о посети Алена Жипеа у петак касно поподне супружницима Драшковић и наглашава „да се он радује због задовољавајућег развоја стања њиховог здравља“. Истовремено им је потврдио да је Француска „спремна да помогне демократским процесима у Србији“. Осим тога, у складу са жељама, Вука и Данице Драшковић министарство иностраних послова, предузело је потребне кораке (обезбеђивање специјалног авиона и потребних дозвола од Комитета за санкције УН) како би се вратили јуче поподне у Београд.

Иначе, Драшковиће су посетили и саветници Франсоа Митерана те саветници градоначелника Париза Жака Ширака, а од представника опозиционе Социјалистичке партије Жерар Фукс. Посетили су их многобројни француски интелектуалци, који тиме као да су хтели да се искупе за тоталну игноранцију којом су дочекали његову претходну посету Паризу пре три месеца. Ударне радио и ТВ емисије тада нису биле наклоњене „лидеру српске опозиције“. Овај пут, пак, скоро да је могао бирати где ће учествовати. Ипак, лекари су му дозволили само у суботу (након свих прегледа) да изађе из круга болнице Вал де Грас и учествује уживо у једној радио емиси-

ји и у ударном дневнику ТВ канала Франс 2 (заједно са супругом Даницом). На питање — како се осећа и да ли може испричати нешто о тортури коју је преживео, Вук Драшковић је одговорио: „Доживео сам амнезију и не сећам се много тога. Требало би да сам срећан што сам на слободи и у Паризу. Али, ни сам срећан. Немам право да будем срећан док је толико несрећних људи у Сарајеву, свуда у Босни, у Србији... Бићу срећан и слободан тек када, уз подршку демократског света обуставимо рат, кад живот победи смрт и кад се над Сарајевом рашири застава на којој ће писати: слобода, једнакост, братство.“

Бићу срећан и слободан када победи демократска опозиција у Србији. Француска је велика заиста, јер је велика њена демократија. И моја Србија ће бити велика тек онда када буде демократска и када срећно буду живели у њој сви њени грађани, без обзира које су нације, вере или политичких убеђења.“

Драшковић је такође изразио убеђења да међународна заједница иде од почетка по-

грешним путем у трагању за решењима кризе у Босни и бившој Југославији: „Она иде од циља ка старту, уместо од старта ка циљу. За конференцијским столом покушава се пронаћи коначно решење као услов да престану смрт и рат, а ја сматрам да престанак рата мора бити услов да би се кренуло ка коначном решењу“. Вук Драшковић је такође изнео оцену да „демократски свет иде тим путем зато што неће да ризикује, што се клони сваког ризика. Ја, међутим, делим мишљење генерала Де Гола који је једном рекао да највише ризикује онај ко неће да ризикује“ — нагласио је Драшковић.

На провокативно питање да на Западу сматају да су Хитлер и Милошевић исто и шта он мисли о томе, Вук Драшковић је одговорио: „Не волим да говорим о људима који нису присутни док ја говорим. Ја председника Милошевића никада нисам срео. Тачно је да у Србији има фашизма, али његови носиоци су једна друга политичка странка и један други лидер“.

ПРИНЦЕЗА КАТАРИНА У ПОСЕТИ БРАЧНОМ ПАРУ ДРАШКОВИЋ

У болници Вал де Грас, принцеза Катарина Карађорђевић, супруга Престолонаследника престола српског, принца Александра, посетила Вука и Даницу Драшковић. Приликом тог дирљивог сусрета принцеза Катарина је изјавила следеће:

„Мој муж, Престолонаследник Александар, и ја, као и цео српски народ, смо радосни што сте Ви и госпођа Даница пуштени на слободу. Ваша храброст је задивила цео свет и задала тежак порез режиму. Ми се надамо да ће Ваше патње и храброст допринети бржем ослобађању и стварању мира у српском народу. Мој муж и ја сваног дана се молимо и радимо за победу демократије у Србији. Ако Бог да, ускоро ћемо се сви наћи у нашој слободној земљи.“

ДА ЛИ ЈЕ ВУК ДРАШКОВИЋ „СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ“

СЛУЖБЕНО ИЛИ СУМЊИВО

После наглог и (не)очекиваног „пресецања Гордијевог чвора“ (како је дан социјалиста правдајући потез свог врховника рече) у случају Вука и Данице Драшковић, јавности је промакла једна битна појединост. (Што је и разумљиво, због психолошке потребе свих нас да тај још свежи тридесетосмодневни кошмар макар привремено потиснемо у свести). Познато је да је у образложењу акта о аболитији изузет онај део оптужнице којим се Вук Драшковић терети за спречавање овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности (члан 24 став 3 у вези са ставом 1 Закона о јавном реду и миру). Браниоци су, међутим, такво „компромисно решење“ оспорила. Адвокат др Рајко Даниловић, у име бранилаца Вука и Данице Драшковић, у приговору упућеном Окружном суду у Београду поставља пред кривично веће дилему: **ко је службено лице** — да ли милиционер Ђурић Илија, припадник МУП-а Србије, или председник СПО Вук Драшковић, а затим: **ко је нападач** а **ко нападнути**, или прецизније — **ко је кога спречавао у вршењу функције службеног лица?**

СВИ ЗНАЛИ СВЕ

„Оптужница погрешно опредељује и третира својство Вука Драшковића, председника СПО, лидера најјаче опозиционе странке, која има своје посланике у Савезној скупштини. СПО је регистрована политичка странка, дакле легална политичка странка, која твори део уставног уређења Србије. Ради тога њен председник има својство службеног лица у смислу члана 46 став 1 г КЗ РС, јер је он лице које врши одређене **службене дужности** на основу законских овлашћења и других прописа (Закон о политичким организацијама и странкама и Статут СПО)“.

Радник МУП-а Србије Илија Ђурић знао је ко је Вук Драшковић и у ком се својству ту налазио (као што би то знао и било који грађанин Србије), а из сведочења његових колега из обезбеђења Скупштине СРЈ, 1. јуна 1993. године, недвосмислено је да **није постојала наредба да се Драшковићу онемогући улазак у зграду** (остали су према сопственом сведочењу пред истражним судијом стајали пасивно по страни). Могло би се закључити да је милиционер Ђурић деловао на сопствену иницијативу, што је, ипак, мање вероватно. Због тога др Даниловић, не без ироније, изражава сумњу да је овај „равносни милиционер“ поступио према једној ранијој (такође незаконитој) наредби којом се Вуку Драшковићу забрањује улазак у Скупштину

Не знамо да ли и у осталом свету лидер најјаче опозиционе странке, која при томе има и посланике у парламенту, не може да уђе у зграду парламента. А ако не може не знамо како га у томе спречавају.

Пише: Александар ЦВЕТКОВИЋ

Србије. „Према томе, Вуку Драшковићу било је познато његово својство, а једнако је то било познато и осталим овлашћеним лицима која су обављала послове безбедности пред Савезном Скупштином 1. јуна 1993. године, јер су му омогућила да уђе у просторије Скупштине да обави послове које треба да врши председник једне политичке странке. Насупрот томе милиционер Илија Ђурић спречавао је Вука Драшковића, као службено лице, да обави послове који спадају у делокруг његових овлашћења, чиме је ово овлашћено лице органа безбедности поступало у овом случају супротно својим овлашћењима.“

Полазећи од овог, **нападач је милиционер Илија Ђурић**, који примењује силу према службеном лицу Вуку Драшковићу, а Драшковић само захтева да уђе у зграду Скупштине, а најзад то му полази за руком и он улази у зграду...“ закључује Даниловић.

ОЗБИЉАН ТЕСТ

Колико је овај део оптужнице на „стакленим ногама“ браниоци предочавају опаском да из текста оптужнице **није јасно**, која је то конкретна радња коју је милиционер Ђурић, као овлашћено лице МУП-а Србије, предузимао у обављању послова безбедности, па га је у томе Драшковић спречио. Да ли је Ђурић забрањивао Драшковићу, мада има својство службеног лица, да уђе у зграду Скупштине, или га је силом удаљавао од улазних врата, или је вршио неку трећу службену радњу у обављању послова безбедности, на пример, спречавао грађане да уђу у зграду Скупштине?“

Окружни суд у Београду је приговор одбацио сугеришући одбрани да своје тврдње доказује на будућем главном судском претресу.

Али... тамо где се профашистичка „левица“ и прокомунистичка „десница“ доживљавају као посве природни коалициони партнери — и све остало је могуће. Црвено-црни блок истрајава на свом убеђењу да Драшковић није службено лице коме је аутоматски обезбеђен улазак у зграду Скупштине већшто манипулишући чињеницом да је случај председника СПО специфичан по томе да је он за разлику од шефова осталих парламентарних странака једини без посланичке, односно извршне државне функције, па је и неко поређење њиховог третмана до сада било немогуће. Међутим, како владајуће две странке често заборављају неугодне „деталје“, ваљало бих подсетити: у ноћи између 1. и 2. јуна отворен је дословно лов на припаднике највеће опозиционе странке у Србије, о чему сведочи и „суспендовање“ посланичког имунитета, уз пропратни текст приликом хапшења (а супротно постојећим законским прописима): „**Ноћас посланичке легитимације не важе!**“ Дакле, ни посланици у том тренутку нису уживали привилегију службеног лица. „Привилегију“ да буду тучени и понижавани имали су и новинари, фото-репортери и филмски сниматељи на професионалном задатку. Ни њима суд није признао својство службеног лица, јер им се нико није ни извинио за преживљено, а о томе да их позове да сведоче и дају своју интерпретацију догађаја — да и не говоримо. За судије окружног суда, као и за судије за прекршаје који су већ изrekli на десетине затворских казни од десет, петнаест и двадесет дана (због ремећења јавног реда и мира, тј. учешћа на демонстрацијама) била је довољна у доказном поступку „часна милицајска реч“.

Грађанима је уза све лако да оцене доследност у понашању српских власти (где се као у војничком строју сврстава и судска власт) према и у свету добро познатим „командантима“ паравојних формација који су користећи (до тада непознато) својство „службеног лица“, парадирани у војним и полицијским возилима. То и данас (и даље не откривајући свој, несумњиво висок, ранг у служби) врло радо чине.

Иако до скоро маргинална тема у међусобним односима, третирање опозиционих првака биће свакако озбиљан тест за будућност, још увек двочлане југословенске федерације. Без обзира на „мекоћу“ тона критике црногорски председник је тако нешто наговестио по повратку из посете ЕЗ, где је због српске пендрек-политике на унутрашњем плану морао да црвени и правда се.

ИЗДАВАЧКА ЗАДРУГА
СТИЛОС

ИЗБРАНА ДЕЛА **ВУКА
ДРАШКОВИЋА**
У СЕДАМ КЊИГА

**СУДИЈА
НОЖ
РУСКИ КОНЗУЛ
МОЛИТВА I—II
КОЕКУДЕ СРБИЈО
ОДГОВОРИ**

ИЗАШЛО ИЗ ШТАМПЕ

На укупно 1760 страна, формата 14x20 цм, брошираног повеза,
пластифицираних колор корица

ЦЕНА КОМПЛЕТА ЈЕ (ПРОТИВВРЕДНОСТ) 30 ДЕМ

ПЛАЋАЊЕ НА ЖИРО РАЧУН 60801-603-24006, СТИЛОС, Београд,
Будманијева 2. Књиге добијате поштом одмах по уплати.

Могуће и преузимање књига и плаћање чековима.
Информације на тел.

421-311, 415-393, 177-85-66, 157-159 од 8 — 16 сати.

НИКОЛА АДАШЕВИЋ, ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ САВСКИ ВЕНАЦ

Ваша општина је, г. председниче, била изложена последњих месец и по дана великом интересовању јавности, јер се у Клиничком центру (где су били смештени Драшковићи), а који се налази на општини Савски венац, одиграла велика драма за спас живота једног човека. Шта сте Ви, као председник општине на којој се све то одиграло, могли да учините.

На ванредној седници Скупштине општине сазваној поводом драматичних догађаја од 1. јуна, присутни одборници су једногласно усвојили закључак да Скупштина општине протестује због бруталног понашања припадника МУП-а Србије према учесницима демонстрација испред Савезне скупштине: са посебним огорчењем осуђујемо упад полиције у службене просторије СПО, незаконито хапшење челника ове странке и њихово физичко малтретирање. Наши одборници су у закључцима

Како социјалисти преко леђа грађана ометају општине у којима је победила опозиција? Зашто је селу додељена експлоатација градског грађевинског земљишта, а граду-шума и лековитог биља? Зашто су „опозиционе општине“ дискриминисане од стране власти очигледније него црначке у Јужној Африци? Одговор је само један.

Разговарала: Славица ЛАЗИЋ

тај режим окарактерисали као најмрачнији режим на свету. Био сам први учесник у расправи и сматрао да као председник свих грађана општине Савски венац, као рођени Београђанин, па тек онда као члан СПО, морам да кажем да се на улице нашег града, у просторије најбројније опозиционе партије, у кући и станове наших грађана излила до сада невиђена количина полицијске бруталности и бахатости. Овај град не памти такво и толико гажење елементарних људских права, понижавање људи, њихово свођење на објекте за најгору употребу. Није више у питању ни стрепња ни страх. Ово што се дешава у Београду све нас мора бацити у очај. Ми морамо да нађемо одговор откуда толико мржње и бестијалности код припадника једне професије која би морала да се одликује високом етиком и професионалношћу. Уколико тај одговор не нађемо, ова држава и ово друштво срља у најмрачнији тоталитаризам са доми-

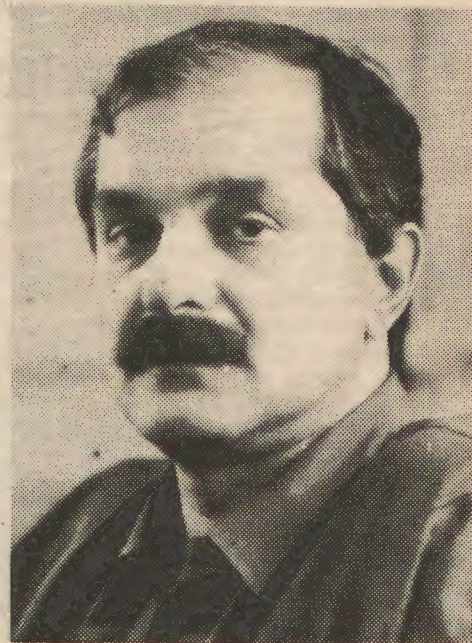
МИ РАЂАМО ОНИ

нантним ознакама полицијске државе. Јуче су тукли Вука, Даницу и друге грађане, сутра ће нас, нашу децу. Можемо ли то дозволити? Можемо ли на све то ћутати и тако бити саучесници зла? Наравно да не можемо. Не можемо подупирати лицемерје о томе да смо правна држава, да су код нас судови независни и томе слично. Ми не да нисмо правна држава, него смо од такве државе удаљени читаве светлосне године. Без увијања, код нас је на делу организовани државни терор и основни предуслов да спречимо сваку врсту насиља и зла јесте да се сузбије и елиминира државно насиље. У земљи у којој је полиција партијска, у којој је судство партијско, у којој све припада једној партији, не може бити речи о правној држави, а ако држава није заснована на владавини права, онда нема услова да се контролише полицијска сила и моћ, нити да се спречи злоупотреба такве силе. Ми грађани Савског венца, Београда и Србије у ситуацији смо најобичнијих поданика апсолутистичке власти, коју креира и држи у својим рукама председник Републике Слободан Милошевић. У овој земљи је моћнима све дозвољено — и да за ноћ смене шефа државе

нати људи, које су довели ко зна одакле, дали им униформе и широка овлашћења и пустили их као стампедо на шетаче и демонстранте оне страшне ноћи. Само министар Соколовић зна одакле су довели толике полицијске снаге о чијој концентрацији ми, у општини на којој се налазе, не знамо апсолутно ништа. Најмање што смо могли тражити и захтевати било је да Скупштина општине донесе закључак да министар полиције и министар правосуђа поднесу оставке, да Скупштина Града Београда и Србије хитно расправљају о злоупотребама које је учинила полиција и да се успостави поуздани механизам контроле над њом. Свестан сам, наравно, да је то скоро немогуће постићи све дотле, док државом Србијом и Југославијом апсолутистички влада Слободан Милошевић. Не треба заборавити да ће та иста полицијска сила ускоро бити стављена пред исти проблем пред којим се ми као грађани налазимо — како купити килограм хлеба и литар млека. Шта ће министар Соколовић тада урадити када почну социјални немири, којима ће се по логици стомака, а не идеологије, придружити и полиција и војска.

мари. Док је био председник владе, г. Радоман Божовић је развластио општину и град Београд, јер се бојао да ће опозиција доћи на власт. Овако брзоплето донетом одлуком направио је хаос, јер су општине изгубиле тржишну инспекцију, санитарну инспекцију, инспекцију за рад, чак је и градска управа прихода постала републичка. Општине су сада ни на небу, ни на земљи јер у овим ратним условима не могу да контролишу ниједну од виталних, свакодневних брига сваког града. Господа из владајуће странке направили су још једну политичку одлуку, којом је развлас-

САХРАЊУЈУ

и да ухапсе и претуку првака опозиционе партије, и да незаконито хапсе и прогоне. Докле? Све дотле док као грађани пристајемо на то, све дотле док приземно и олако држимо да се све то дешава неком другом, а нас ће мимоићи, све дотле док јасно не видимо да је у Србији на делу фашизам.

— Осим ових протеста, шта сте као општина могли да урадите?

Упркос овако оштрих квалификација, могли смо само да посетимо г. Драшковића и да будемо неми посматрачи незапамћеног цинизма Милошевића који изјављује да је Вук Драшковић случај ван политике и у домену кривичног законодавства. Развлашћена уочи последњих избора, општина је немоћна да утиче на било шта што се догађа на њеној територији.

НАРОД НЕ ЗНА

Између зграде републичког СУП-а и општине Савски венац налази се само танка паркинг трака. Одавде су покуљале полицијске снаге на улице Београда 1. јуна. Претпостављам да нисте били у моћи да ма шта предузмете?

Као рођени Београђанин осећам се постиђено што су толике полицијске снаге свакодневно на улицама Београда. Од кога то они чувају наш град? Па то су све неки непоз-

Шта ћете ви моћи да кажете својим суграђанима када се тај гнев излије на улице Београда.

Ових дана почели смо да разрађујемо идеју о заједници опозиционих општина Србије и почели су први разговори 16 општина у којима је победила опозиција како се припремити за тешка времена која долазе. Упутићемо писмо УН и Европској заједници са молбом за помоћ, јер долази зима која ће се многоме разликовати од претходне. Већ сада Ђердап I и II раде смањеним капацитетом, што значи да не могу да одржавају машине како треба. Није тешко предвидети да ће новембра отказати енергетски систем, на шта нас са надлежних места још не упозоравају и да нас очекују црни дани када почне зима.

„Српска реч“ је разговарала са свим председницима београдских општина у којима је победила опозиција и као највећи проблем истичано је то да општине могу мало шта да ураде, јер не располажу законодавном и економском моћи. Има ли наде да се пренесу надлежности са републике на општину?

— Општине су доведене на ниво веће месне заједнице и прва ствар за коју смо се залагали када смо преузели бригу о општини је враћање надлежности и компетенције општине које су пренете у сам врх. И сам град Београд је развлашћен, јер су све компетенције отишле у републику, а проблеми су остали на општини за које република уопште не

тила, у ствари скинула са буџета четири опозиционе општине од укупно 190 општина у републици, и то баш централне београдске општине у којима смо добили власт-општине Савски венац, Стари град, Звездару и Врачар. Том политичком одлуком којом се са буџета скидају наше општине иде се на то да се мењају изборни резултати. То се догодило на последњој градској скупштини, без икаквих аргумената. Једноставно су нас прегласали, ми смо напустили седницу и они су једноставно изгласали ту одлуку. Ускраћивањем финансијских средстава они хоће да угуше опозиционе општине и да покажу да је опозиција неспособна да води бригу о општинама.

Чиме мислите да надокнадите та средства?

Преостаје нам пословни простор кога све општине које су угрожене немају у истој квадратури. Пре ове одлуке, постојала је исто тако невероватно цинична одлука да градске општине себе издржавају из експлоатације пољопривреде, експлоатације шумарства, лековитог биља, шљунка и песка а они су од градског земљишта узимали 96%, 4% су остављали општинама. Насупрот томе, општинама које нису градске „доскочили“ су тиме што су им остављали свих 100% од градског грађевинског земљишта које оне, у ствари, и немају, а узимали су им оно што реално имају-експлоатацију пољопривреде, шумарства итд. То је било њихово лукавство да оробе и

једне и друге. Ми смо се томе успротивили а они су пронашли нови модалитет и једноставно нас скинули са буџета. Морам да нагласим да ће у прилог општем хаосу ићи и одлука коју је недавно донео министар Србије по којој се новац од пословног простора уплаћује на један жиро рачун.

Пошто сте остали без прихода, на чему ћете прво морати да приштедите, вероватно на штету грађана?

— Они су нас у потпуности скинули са буџета, а ми морамо да хранимо и фамозни непостојећи СУБНОР који броји 4,5 хиљаде корисника, па ту су приказане и месне заједнице. Дужни смо да вршимо бесплатно услуге око рецимо издавања крштеница, извода из матичних књига јер се на овој општини рађа 80% Београђана. Све то кошта и ми ћемо убудуће морати да гледамо приликом издавања ових уверења ко станује на нашој општини, а ко не, што значи даљу конфронтацију на релацији општина-грађанин, а то ради владајућа партија. Они желе да „убију“ опозиционе општине, да им ускрате средства и да замру. Надаље, општински апарат је прегломазан, а ми не можемо да га смањимо, јер су донете два контрадикторна закона — пре пар месеци је донет закон о обавезној рационализацији општине 30%, а скоро је изашао савезни закон по коме, док трају санкције, нико не може бити отпуштен. Укинули су нам финансирање, а оставили велики административни апарат. Постоји још један парадокс: прошла власт смањила је обим месних заједница са 15 на девет и дала 4.000 квадрата простора тим месним заједницама које су га „једноставно отуђиле, јер су поједине месне заједнице већ основале „дд предузећа“, ушле са капиталом, и тај пословни простор би већ прешао у приватне руке за јефтине паре. Ми смо то спречили, вратили тај пословни простор општини и донели одлуку да именујемо заједничку службу месних заједница и секретара који ће водити послове свих девет месних заједница.

Живећемо од пословног простора којим располажемо, а који износи 40.000 квадратних метара, који су издвојени у Јавно предузеће. Парадокс је у томе да је претходна власт сама издвојила пословни простор, сама рационализовала месне заједнице, а сада враћа своје донете одлуке, јер је опозиција дошла на власт. Око свих ових невероватних одлука било је мало одјека у јавности, јер су грађани усредсређени превасходно на то како да преживе дан који долази.

СМЕШНЕ СУМЕ

Општина Савски венац је територијално веома занимљива општина, јер обухвата делове града који су резиденцијални, па до аутобуског и железничког ругла града. Имајући у виду тај широки социјални распон ваших суграђана, какви су резултати опозиционог преузимања власти?

Наша општина је конституисана 23. јануара ове године и тада је, после десетостепених година, по први пут општина почела да функционише као вишестраначка. Имамо 37 одборника, од чега Делос има 16, Демократска странка 8, Социјалисти 12 и један — СК

покрет за Југославију, који се приклонио СПС одборничком клубу. Ми смо једна од централних београдских општина, може се рећи и Србије, са око 470.000 становника и око 115.000 запослених. На нашој општини су привредни гиганти као што је ЖТП, који броји око 40.000 радника, на нашој општини лоцирано је око 40% здравства Београда и Србије, имамо веома јаку матичну службу, јер се код нас на гинеколошкој клиници рађа 80% Београђана. На нашој општини лоциране су железничка и аутобуска станица, Београдски сајам, два највећа фудбалска стадиона и све то говори да смо по географском положају једна од најзанимљивијих општина.

Чим смо дошли, затекла нас је афера Колинг. Формирао сам вишестраначку комисију која је радила шест месеци на чијем челу је био др Вукчевић и која је донела решење познато у јавности — да фирма Колинг остаје, али да зато сви грађани који су били власници дедињских плацева добијају правичну накнаду. У праву сте да је у потезу од дедињских вила до Манасијеве улице, која је пример беде и сиромаштва, социјална карта општине јако шарена. Оно на чему радимо је исправљање неправди и на једној и на другој страни. Надам се да ће ускоро Бели двор бити враћен правом власнику, принцу Александру Карађорђевићу, а донели смо и одлуку о образовању одбора за заштиту и уређење куће спомен музеја краља Петра I Карађорђевића, где је живео и умро краљ. Веома смо поносни на то да је општина Савски венац донела нови грб на коме је бели орао и круна Петра Карађорђевића. С друге стране предстоји нам отварање народних кухиња, помоћ пензионерима око набавке дефицитарних производа као што су уље, шећер и брашно. Ми смо хтели да новац из пословног простора у целини дајемо за пензионере и народне кухиње, али нам је градска влада одузела та средства па морамо дословно да преживљавамо и помажемо суграђане колико можемо.

Нерешена питања од краја рата везана за беспримерну крађу туђих вила питање је које се поставља са већом актуелношћу од када је опозиција дошла на власт. Верујете ли да ће за време вашег уредовања језичак на тасу правде бити померен?

— Програм који су партизанске хорде направиле у Београду када су га „ослободиле“ од капиталиста, страхан је. Отац Атанасије већ трећу годину у манастиру Ваведење служи помен за преко 3.000 житеља Дедиње, које су побиле без суђења. Виђене и богате људе који су својим радом стекли капитал и направили себи куће, партизански првоборци у опанцима су брутално избацили на улицу, побили их без суђења и отпочели праву отимачину за њихове куће, тепихе, намештај у коме и данас живе сневајући да су то заслужили као одани револуционари и уљуљкујући се у нади да су их откупили за неке смешне суме и оставили потомцима. Таква отимачина није и никада неће бити легализована — комунисти верују да ће те прелепе дедињске виле које сада откупљују по 20 марака вилу од 200 квадрата остати у њиховим рукама, што је ван сваке памети! Они су конфисковали и национализовали указима без икакве

пресуде. Комунистичка олигархија је чак 1972. донела уредбу којом се на Дедињском комплексу не дозвољава право прече грађње, већ само да могу да се праве зелене површине, терени и виле посебне друштвене намене. Тако су себи направили једну забрањену зону, попут кинеског Забрањеног града, да обичан човек није смео да шета Дедињем тих година. Да смо дошли на власт 1990. прво би урадили денационализацију и вратили би власницима конфисковане и национализоване куће, као што су то урадили Словенци и Хрвати. Верујем да ће овако десператски прављени уговори којим они у бесцење, на један криминални начин, мисле да озаконе отимачину, морају бити поништени.

ОТИМАЈУ СВЕ

Пошто је општина Савски венац власник вила у Ужичкој 12 и Ужичкој 40, које сада без накнаде користи републичка влада, како мислите да их вратите на сопствено коришћење?

— Вилу у Ужичкој 40 познатију као „хрватска“ намеравао је да откупи Божовић, али су му помршени рачуни, јер је опозиција дошла на власт. Обе ове виле су у поседу општине Савски венац, али их користи републичка влада и то без икакве накнаде, што значи илегално. Предузећемо судски процес, али док они имају извршну власт, тешко је бити оптимиста. Нека користе, али нека општини плаћају накнаду. Из тих средстава отворићемо народне кухиње и помагати грађанима.

Мислите ли да власник виле у Толстојевој 33 може мирно да спава пошто је ту вилу откупио по багателној цени.

Ми ту уопште засада нисмо компетентни, јер је општина развлашћена и све њене надлежности су прешле у републику. Док је на снази Закон о откупу станова, ми ту не можемо ништа да урадимо. Виле које су откупљене по 20 марака биле су у власништву савезне и републичке владе и по том закону ми смо дужни да продајемо и конфисковане и национализоване станове, јер нам то закон налаже. Уколико наш правобранилац забрани да се таква вила откупи, судском одлуком у веома кратком року ми ћемо изгубити тај процес и мораћемо да дозволимо откуп. Недавно је секретар становања савезне владе оспорио да се купи таква вила, а човек је на суду добио у року од месец дана и они су по том закону морали да продају вилу за седам милиона, што је тада било 20 марака! Када би се републичким и савезним законом извршила денационализација и враћање конфисковане имовине, све би било у реду.

Да ли Вас депримира та садашња немоћ?

— Свакако, то депримира сваког поштеног човека. Замислите породице које годинама стичу капитал и имовину, којима долазак комуниста укида и право на живот и право на породичну имовину, усељавају им се у куће, отимају слике, тепихе и постеље. Моја породица је то претрпела и, не дај Боже да се то икада више понови!

КОМЕРЦ-ЈАВОР

ШТА ЈЕ ТО ЗАСТОЈ?

Наш спонзор и донатор, иначе хуманиста и добротвор, господин Предраг ЧОКИЋ из Ковачевца код Младеновца, власник предузећа „ЈАВОР КОМЕРЦ“, после бројних хуманитарних, друштвених и привредних акција извео је још једну. Отворно је и бензинску пумпу „Чокић“.

Почетку рада овог објекта присуствовале су бројне познате личности, а оквећење је извршио владика шумадијски Сава.

НЕКА ЈЕ СА СРЕЋОМ!

ЈЕДАН ДАН У ЖИВОТУ ЈЕДНОГ ШТРАЈКАЧА ГЛАЉУ

**8. ЈУЛ 1993.
(ШЕСТИ ДАН)**

У раним поподневним сатима позлило је Зорану Хорвану. Овакав исход, као последицу штрајка глађу, једино је и било могуће очекивати, с обзиром да је од јуче престао да пије кафу и сокове и да последња два дана конзумира само воду, евентуално чај. У четвртак, 8. јула, око седам сати ујутру покушавам да га наговорим да попије гутљај слане воде, али он се захваљује на мојој бризи и ја више не могу, немам право, да инсистирам да ме по-

*Господин Угљеша Рајчевић,
историчар уметности, прикључно се
савезним и републичким
посланицима, који су штрајковали
глађу на Тргу слободе —
самонинцијативно. Ово је извод из
његовог дневника, последњи дан.*

шај „узнемиравања јавности“, па још црње и горе, али тачније речено: „узнемиравање оболелог дела те јавности, можда и понеког са тешком срчаном маном“. Једном речју: не бих желео никога да повредим или раздражим, а поготово не неистомисленике. Муке да нађем праву реч спашава ме човек у белом, његов доброћудни смешак иза стакла. Климајући главом обратио ми се речима охрабрења: „Видео сам вас на Тргу, слободно уђите у ординацију...“

У ординацији један млађи лекар упућује ме да скинем кошуљу и легнем, сестра ме прикључује на апарат. Сестра се дотиче мог ознојеног и не баш миришљавог тела (послед шест дана непресвлачења и седења на сунцу

ИЗМЕЋУ СУЗА И

слуша. Узрок моје забринутости је у чињеници да Хорван, гладујући, пуши дневно и до три кутије цигарета.

Екипа Хитне помоћи, која је почела редовно да нас обилази од онога дана када је у посету Београду стигла госпођа Митеран са својим сарадницима (а била је најављена могућност да ће и нас посетити), није се нашла на лицу места када је Хорвану позлило. Одвозе га приватним колима. Надам се да ће се ипак све добро завршити.

Још понеки од штрајкача жале се на извесне здравствене проблеме, лакше стомачне тегобе и, најчешће, све несношљивију потребу за сном. Без неког видљивог разлога да је то потребно или неопходно за успех штрајка, ми смо се одрицањем хране одрекли и сна. Шестог дана штрајка глађу и сам осећам потребу да легнем на тротоар, камен, земљу, где било, да макар само за тренутак склопим очи и домогнем се сна. Од оваквих мисли спаšавам се дугим шетњама по Тргу слободе и исцрпљујућим разговорима с пријатељима који ме посећују. Покушавам да их обманем како не осећам никакве промене, али ме дремљив поглед и глава која врату постаје све тежа подло одају.

Др Душан Ђукић, хирург Ортопедске болнице на Бањици, и сам штрајкач, моли ме да се измакнемо у страну да ми измери притисак и послуша рад срца. Између два бела комбија, тик уз зид Народног музеја и тако рећи под прозором господина Јевте Јевтовића, директора Народног музеја (мог колеге и дугогодишњег, бар се надам, искреног пријатеља, иако никада нисмо били политички истомисленици), др Ђукић и један његов млађи колега прегледају ме у импровизованој амбуланти на тротоару. Повишени ми је доњи притисак и „пригушен тон срца“, ако сам добро запамтио речи лекара. Саветују ми да ипак прекинем штрајк глађу. Чини ми се да господин Ђукић на томе инсистира због моје повећане телесне тежине и болова у кичми више него због срчаних сметњи. Размишљах, не би било лепо ако је наумио да ме отпрати у постељу само зато што сам, ваљда, најстарији самонинцијативно прикључени штрајкач савезним и републичким посланицима, што сам и од њега старији — читавих месец дана. Није ваљда да хоће да ми „преотме“ и тај нимало ласкав примат (поготово што поред нас

пролазе, а богами и прилазе нам, лепе Београђанке осећајући потребу да нам бираним речима искажу подршку).

ИНКРИМИСАНЕ РЕЧИ

Иако доктор Ђукић није изричито инсистирао да поступим по његовом савету, после прегледа покушавам да седнем подалје од њега, да дуже шетам, или ишчитавам књигу приповедака **Комеморација**, коју ми је управо донео на поклон мој драги Ратомир Рале Дамјановић.

Читам прву приповетку из Ралетове књиге под насловом **Сат**, а у слепоочницама осећам и ушима чујем једнолично откуцавање времена које, плашим се, не тече за Нас.

Покушао сам да учиним још један напор и спустим се до неког од дежурних кардиолога у Дому здравља у Симиној улици да ми ураде ЕКГ и потврде моје уверење у физичку, па и здравствену, способност за напоре и изазове штрајка глађу. Зар то неће бити ваљан доказ и др Ђукићу да и у нама старијима (старијима од дотичног) још увек има снаге и макар пригушени пламичак живота упркос свему што смо преживели за протеклих пола века, што данас доживљавамо и што бисмо, не дај Боже, још могли доживети у овој нашој тужној Отаџбини?

Грабим по два степеника упркос боловима у ногама и кичми и задихан стижем на трећи спрат, до ординације на чијим вратима пише **кардиолог**. У чекаоници затичем десетак пацијената — уверен сам да им је лекарска помоћ потребнија него мени. У једном боксу, иза стаклене прегледе, седи млађи лекар, можда лекарски помоћник, у сваком случају човек преко кога једино могу стићи до кардиолога и ЕКГ апарата. Пошто се моје обраћање господину у белом никако не може прикрити (дели нас стакло и мали отвор, прорез у стаклу), нервозно и муцајући објашњавам разлог своје посете, потребу да се, ако је то икако могуће, у четири ока сретнем са кардиологом. Иако сам дужан да објасним разлог изненадне посете, избегававам да употребим речи „Трг слободе“, „штрајк глађу“ или, сачувај и саклони, име господина Вука Драшковића, због чијих смо се грађанских права одлучили на чин штрајка глађу. Таква непромишљеност, а на то нам одавно указује актуелна власт, могло би бити протумачено као поку-

и киши), па је молим за извињење и разумевање. Имам утисак да саосећа са мном, да ми је наклоњена и поред непријатног мириса који ширим (мора бити да није члан СПС-а — они нас се гаде и без оваквих повода, или је макар изван свих наших несрећа и политичких подела). Са траком коју је избацио ЕКГ апарат уводи ме у ординацију мени непознатог лекара, кардиолога, људине мојих димензија, па, можда, и... Да смо кардиолог и ја заједно започели штрајк глађу, а жељни да нам се то и примети, морали бисмо да гладујемо макар оних критичних 40 дана (без кафе и искључиво са покојим гутљајем воде). Покушавам да му објасним разлог своје посете, поступке његових колега, лекара из Хитне помоћи, и премотивно реагујем. Бесан сам на самог себе. Заиста ме је повредило то што ме је (исповедам се кардиологу) претходних дана дежурни лекар Хитне помоћи (ошишан кратко, „фриц“ или „четка“ фризура, ваљда по узору на оне, мени још из детињства добро познате војнике „зелембаће“, који су ми далеке 1941. године, по први пут, отели слободу и „повукли ногу“, па ме тај малер прати свих ових педесет и кусур година) одбио, када сам га замолио, да ме одведе до мог кардиолога др прим. Мише Здравковића у Градску болницу. Мислио сам да је то најлогичније, тим пре што се тамо налази и мој здравствени досије. Нисам злопамтило, могу му и опростити што ми је, одбијајући ме, одговорио: И ми знамо, и можемо, све што и ваш кардиолог“. Несрећа је једино у томе (у мени), што ја немам поверења у његову „четка“ фризуру.

У Дому здравља, у Симиној улици, на белој лекарској блузи читам: прим. др Милош М. Стефановић. Преглед је детаљан и ако смем лаички да приметим, није само кардиолошки већ и делимично интернистички. Притиска лекар са две руке по мом стомаку (који не попушта под дијетом, управо као ни актуелна власт пред гневом несрећног народа), опипава желудац, јетру — покушава да се прстима подвуче под ребра...

Исписује др Стефановић свој налаз на траци ЕКГ-а, препоручује лекове — али одмах и упозорава да их је скоро немогуће наћи у нашим апотекама. Нестрпљив, узимам себи слободу да лекара, кардиолога, иако још није завршио са исписивањем дијагнозе и терапије, упитам: Реците ми, докторе, као лекар, али и као човек, могу ли ја да се вра-

тим међу своје пријатеље, на Тргу? Одговор је био задовољавајући, али и охрабрујући: „Можете, али паметно и са нитроглицерином у џепу, злу не требало“. На растанку, у стиску руке, као да сам осетио и нешто више од онога што би пацијент могао и смео да очекује од лекара.

ПОЛА ДИЈАГНОЗЕ

Задовољан што ћу моћи да уђем у следећи (седми) дан штрајка глађу, што ћу са истомишљеницима истрајати у захтеву да се господину Вуку Драшковићу врате грађанска права, али да и искажем своје неслагање и неприхватање зла које нас је снашло, као да добијам нову снагу. Смејуљим се и на саму помисао како ћу испред очију мог новог по-

али ми ни сусрети са другима нису били ништа мање драги. Ако бих и покушао да их именом и презименом поменем, по неком реду доласка и виђења за протеклих 140 сати гладовања и бдења на Тргу, тешко да бих се и половине сетио, поменуо их. Зато у овом дневнику без иједног имена, али са безброј најсрданијих поздрава свима, чак и без обзира на томе да ли смо политички истомишљеници, да ли смо на једној, две, или не дај Боже, на више супротстављених страна.

Са првим сумраком повећава се број посетилаца или радозналих шетача око Споменника, али и на целом Тргу. Док ми штрајкујемо глађу, понеки знатижељник, случајно или намерно, жваће пред нашим очима пљескавицу или пицу из којих се цеди маст. За оне који мисле као и ми, а они су били најбројнији

ћа. Молим га да нам приђе, хоћу да се похвалим да и ја у роду имам лекаре, да нисмо сви „застранили“ у воде уметности, да поред сањара има међу нама и оних који чврсто стоје на ногама (али и сањају, маштају и надају се).

Учинио сам кардиналну грешку. Доктор Ђукић већ после неколико реченица налази заједнички језик са својом колегиницом, мојом сестром Светланом, па су се, када сам се најмање надао, удружено обрушили на мене (већ добро начетог умором и несаницом). Доктору Ђукићу бих се можда могао и даље супротстављати (полазећи од тога да у нас Срба није обичај да млађи наређује старијем), али сам пред аргументима и молбом сестре можда и био спреман да попустим. Рекли су што су имали, ја прећутао одговор.

ПЉЕСКАВИЦА

знаника и брижника др Ђукића — не да бих му опонирао и оспоравао његово мишљење, већ само да му не бих препустио задовољство да уместо мене он буде најстарији штрајкач испред споменика Кнезу Михаилу — похитам из ординације као да ме крила носе. На степеншту изненађење. Сачекује ме, безбрижно пушећи своју цигарету и покушавајући да свој израз лица обогати смешком, који је први у Скупштини већ лансирао господин Радоман Божовић, један од оних који брину о нашој безбедности, а Држава их за тај труд и муку и не награђује бозна како. А како га и не бих познао, кад је и он, као и многи његови сапатници, провео са нама на Тргу дуге дане и ноћи трудећи се да све види и све чује. Да би ми била мирна савест ако сам којим чудом погрешио, ако сам недужнога набедио, најискреније се извињавам и човеку и позиву, тим пре што позив, још од Нушићевог Алексе Жујића, српског шпијуна, ни до данас није добио заслужено признање од државе Србије. Зар никако да схвате Моћници, да захваљујући савести и самопрегору управо ових људи, Власт успева да се одржи, упркос расположењу оних у име којих та Власт и влада. Претварајући се да не примећујем дотичног Господина, протутњам поред њега, па право на трг СЛОБОДЕ, брижан и пребрижан да би ми се могло догодити да ту СЛОБОДУ никада и не доживим.

Доктору Ђукићу се не свиђа моја одлука да наставим штрајк глађу, иако покушавам да своју решеност да идем до краја поткрепим ЕКГ налазом. „Запамтите“, ЕКГ налаз, задовољавајући или незадовољавајући, само је пола покрића за дијагнозу“. Познаник који прилази да ме поздрави помаже ми и, не знајући, да крајње елегантно прекинем и избегнем започети разговор са доктором.

За ових шест дана, да и сам не поверујем, срео сам толико познаника и пријатеља, да их ни у неким другим, нормалним условима, не бих срео ни за годину дана, неке и дуже. Било је и таквих, добронамерних, који су долазили да ме одврате од намере да штрајкујем, други да ме поздраве и подрже, а они мање храбри поздрављали су ме у пролазу махањем руке. Нека ми не буде замерено, али сам се највише обрадовао својим колегама историчарима уметности и туризмолозима,

(само њих неколико хиљада својим потписом потврдило је спремност и чврсту решеност да нам се придруже и да заједно са нама штрајкују глађу све до испуњења наших захтева), морало се наћи снаге и времена: саслушати их, попричати, поделити са њима крхке наде у исход онога што нас је окупило, што као крајњи циљ годинама (неки и деценијама) прижељкујемо, чему се надамо.

У једном обраћању пред телевизијском камером и микрофоном у руци репортера, рекао сам: „Само да оду комунисти са власти, само, макар шест месеци, да живим подигнуте главе у демократском и слободном Београду, па онда...“

ТОПЛИ ЛЕЖАЈ

Сказалке на часовнику Народног музеја споро се крећу. Поноћ је. Стојим са три даме, водимо занимљив разговор о уметности, животу, надањима и страховима, а политика — иако покушавамо да је макар за тренутак потиснемо у страну — успева да се некако угугура у сваку мисао, чак и у ону у којој јој нема места.

Осећам извесне стомачне тегобе (можда су и од текућина које испијамо, када се ускомешају и побуне црева), клецају ми колена, трну ноге... Извињавам се мојим шармантним и посве драгим саговорницама и седам на мермерни постамент Кнежевог споменика. Већ после само неколико минута падају ми очни капци, глава се ослања о хладан камен. Познат глас трже ме из таквог стања, поново скачем на ноге. Пријатно ме је изненадила посета моје сестре од тетке (ближе од ње и њених сестара нема), др Светлана Тајфл. Каже, видела ме је на телевизијском екрану и брже боље дошла да ме поздрави и подржи. Интересује се за моје здравствено стање, али ме и охрабрује. Покушавам да заобиђемо политику као тему, повод нашег окупљања, па се узајамно распитујемо о осталим члановима ближе и даље породице, о нашој деци и њиховој будућности која, ако се нешто не промени, и то одмах, нема никакве перспективе.

У једном тренутку, на корак од мене, окренутог леђима, препознајем доктора Ђуки-

У шетњи по Тргу налазим излаз из неугодног захтева тог необичног конзилијума.

По ко зна који пут ових дана срећем на Тргу мог драгог познаника, ако смем да кажем и пријатеља, проф. др Доброслава Павловића. На лицу му се, поред умора, чита и забринутост. Тешком муком ми саопштава да су на састанку демократа, када се расправљало о митингу уједињене опозиције најављеном, заказаном за суботу, 10. јули 1993. извесни лидери доводили у питање своје учешће (и свог чланства) на митингу уколико се као говорници буду на митингу појавили Весна Пешић, Драган Веселинов... Не коментаришемо информацију, али смо обојица озбиљно забринуте за, тако бучно, најављено јединство опозиције после свега што се догађало и догодило последњих дана.

На превелико изненађење, али и нескривену радост моје породице, прекинувши штрајк глађу дотетурало сам се до свог стана и бацио на постелу.

9. јул 1993. (седми дан)

У петак, у 13 часова будим се из дубоког, али окрепљујућег сна. Покушавам да устанем, али ме бол у кичми враћа на топли лежај. Поново покушавам, и поглед ми пада на горњи део пијаме, који сам ноћас натрашке навукао на преморено тело. Само да у томе „натрашке“ не буде и неке слутње. Подалачим руку под јастук, утопљавам трбух да бих примирио грчеве и бежим у продужени сан.

Дневник Студија Б у 19 часова дочекао сам будан. Спикер прекида дневник и најављује вест са Првог програма државне телевизије.

„Аболиција, аболција, аболција...“

Не могу да се отмам јеретичкој мисли: „А зар смо достојни Њихове превелике милости?“ Живот ме је научио да од неистомишљеника (од оних који се декларишу као наши противници) и када нас уверавају у своју добронамерност, треба зазирати.

Угљеша Рајчевић

Нисмо ми вас оудили тек тако. Сигурно сте нешто згрешили.

Радмило Богдановић, потпредседник Већа република Савезне скупштине оценио је акт аболације као хумани однос човека према човеку.

Да ли господин Богдановић заиста верује да је Милошевић — човек?

У руководству Радио-Телевизије Србије и Министарства информисања као да седе Аганлија, Кучук Алија, Фочић Мехмед — ага и старац Фочо.

Усвојеним Законом о такси на електрична бројила харачлије су „удариле невиђени намет на вилает“.

У прошлом броју „Српске речи“ написали смо да је средство плаћања у Србији — немачка марка.

Исправљамо се. Средство плаћања постају фенизи. Марка је за многе мислена именица.

У нашој држави довољно је забранити само једну опозициону странку да би поново био успостављен једнопартијски систем.

Тролејбуси београдског Градског саобраћајног предузећа су стално препуни.

Неко је то прокоментаришао речима: „Ово могу да издрже само руски тролејбуси“.

„И српски народ, други га допуни.“

Када нема шта да каже неко ћути, а неко држи говоре.

Улица нам је остала као једино решење. Морали смо почети да просимо.

Гласајте за опозицију и — спасите своју душу!

Драгослав Бокан у интервјуу новосадском листу „НИ свет“ каже:

„МУП Србије је преко Зечевића из Демократске странке увезао преко хиљаду Мицубишијевих возила.“

Прваци Демократске странке стално говоре о „ходу кроз институције система“, а у ствари ради се о — вожњи!

Србија није учествовала у рату.

А судећи по оствареним резултатима — није ни ЈНА.

Срби су заиста слободарски народ.

Не прође ни пет векова ропства, а ми већ дигли устанак против поробљивача.

Нашем бирачком телу недостаје глава.

Српске власти су 1989, по свему судећи, расписале Зајам за привредни препород Кипра.

Пише: Александар ЧОТРИЋ

Новац српских грађана је тамо завршио.

У Србији живи свега неколико хиљада грађана.

Остали преживљавају.

Да не би долазило до гужве, држава мора да се шири.

Прогласили су га за свеца. Нека народ има кога да псује.

Како се ми обрачунавамо са непријатељима, то је унутрашња ствар земље.

Опозиција Милошевићу ништа не ставља на душу.

Зато што је нема.

„У „Политици“ смо прочитали наслов:

„Стаљинова смрт спасла Тита“.

Нас је спасла Титова смрт.

Армија је до сада набављала тоалет папир од фирме „Кентаур“ која се налази у власништву сина генерала Животе Панића.

Пошто је Шешељ прекинуо тај аранжман, Армија може да потпише уговор са Заводом за израду новчаница на Топчидеру.

Предлажемо да се на следећој новчаници нађе лик Слободана Милошевића.

На безвредном новцу, треба да стоји и адекватан лик.

Још увек се не зна ко се налазио у оном лекарском конзилијуму који је констатовао

да је Вук Драшковић задобио само лакше телесне повреде које су му нанели демонстранти.

Биће да му је на челу стајао др Менгеле.

„Загађивање Земљине атмосфере могло би да изазове велике промене температуре попут оних пред последње ледено доба“, наводи се у чланцима објављеним у британском часопису „Нејчер“.

За целу Земљу не знамо, али ледено доба Србију сигурно чека. И то већ почев од октобра.

На свом Конгресу Савез комуниста Покрет за Југославију донео је одлуку да срп и чекић поново буду симбол те партије.

Адекватнији симболи били би „маљ и коса“.

Удружени комунисти, социјалисти и радикали нуде нам социјализам по мери прачовека.

Како су умрли?

Покушали су да живе од рада.

Бивши савезни премијер Милан Панић често говори:

„Шешељ је наша срамота“.

А срамота се држи у — гаћама.

Пише у „Борби“:

„Дизајн новог српског полицајца има задатак да утера страх у кости“.

А пендрек новог српског полицајца има задатак да поломи кости.

Човек који је затворио вођу највеће опозиционе странке у самицу, очито није сам.

Милошевићев циљ је да полиција буде јача од армије.

Зато што је задатак армије да брани народ.

На питање:

„Ко је јачи, социјалисти или радикали?“, Данило Ж. Марковић је одговорио:

„Јаки су и једни и други“.

И једни и други су јака м...

Лист „Време“ је на насловној страни објавио овакав наслов:

„Вучелић на струју“.

Генерални директор РТС и члан ИО СПС-а је стварно заслужио да буде прикључен на струју.

„Политика“ је донела почетком јула наслов:

„Усред Европе као у Африци“.

У тексту који следи пише да Југославија има нижи национални доходак од многих земаља Африке.

Ми се као у Африци осећамо највише због тога што смо окружени мајмунима.

Средства информисања су јавила да је основано прво Српско рударско друштво.

За председника предлажемо Жељка Ражњатовића Аркана. Он је неформални шеф подземља.

Милошевић је направио дипломатски скандал јер је одбио да се сретне са председавајућим Европске заједнице, министром Вилијем Класом.

Уместо да суде у име народа, они су народ осудили на пропаст.

Да нам је ова памет била онда, прогласи-
ли би нас лудим.

41

МАЛА СРБИЈА

СОЦКОМУНИСТИ

Представници Социјалистичке партије Србије веома често у јавним иступањима истичу да између њихове и бивше комунистичке партије не постоји континуитет. Још чешће поричу оптужбе из редова опозиције да су у Србији на власти „последњи бољшевици у Европи“.

Ако већ тврде да то није истина, челници СПС-а би морали да објасне следеће ствари:

— Зашто су грбови Југославије и Србије непромењени од 1945. Ти грбови, подсећамо, садрже звезду петокраку;

— Зашто се црвена звезда петокрака још увек налази на регистарским таблицама;

— Зашто се иста таква звезда налази на згради Председништва Србије;

— Зашто се симбол комунистичког покре-

та још увек налази у амблемима највећег броја радних колектива, културних установа, градских грбова, амблема спортских друштва...

— Зашто градови Димитровград и Зрењанин и даље носе имена комунистичких револуционара — Георгија Димитрова и Жарка Зрењанина;

— Зашто улице српских градова нису променила имена — Јосипа Броза, Моше Пијаде, Лењина, Лоле Рибара, Ивана Милутиновића...

— Зашто предузећа и спортски клубови носе соцреалистичка имена попут: „Први партизан“, „Прва петолетка“, „7. јули“, „29. новембар“, „25 мај“, „Црвена звезда“, „Партизан“, „Пролетер“, „Динамо“, „Ударник“...

— Зашто се празнују 1. мај, 7. јули, 29. новембар...

— Зашто се и даље издвајају велика финансијска средства за одржавање тзв. „Куће цвећа“, „Плавог воза“, Титових резиденција по унутрашњости...

— Зашто се висока друштвена признања називају по датумима који означавају битне догађаје у историји комунистичког покрета, нпр: 20. октобар, 4. јули, 7. јули...

— Зашто нису уклоњени споменици вођа социјалистичке револуције, нпр: Јосипа Броза у Ужицу, Бориса Кидрича у Београду, Владе Зечевића у Лозници...

— Зашто Војска Југославије празнује 22. децембар — Стаљинов рођендан, односно дан када је, наводно, формирана Прва пролетерска бригада;

— Зашто није промењена намена музеја Социјалистичке револуције народа и народности Југославије и Музеја „25. мај“, када је познато да за поставку Музеја српског народа не постоји одговарајући простор...

Могло би се набрајати у недоглед, али мислимо да је и ово довољно да докажемо да у Србији још увек влада комунизам.

А. Ч.

ZAŠTO ČEKATE DA
VAM MI UZMEMO PARE?
ZAR NIJE BOLJE DA
NAM IH DATE SAMI?

ПАРТИЈА
СВИХ ЉУДИ
КОЛИ ЖИВЕ
ОД СВОГ РАДА

ALI NAM PARE
POSALJITE POSTOM;
MANJA JE GUŽVA
A I NE PRLJATE
NAM TERPINE

ПОЛИТИЧКИ СЕКС

Када је почетком јуна 1990. дошло до искључења Војислава Шешеља из СПО, једна од ретких чланица која је своју лoјалност исказала њему била је адвокат Оливера Јелкић из Сремске Митровице.

Шешељ је убрзо након тога основао Српски четнички покрет, а госпођица Јелкић је постала председница организације жена у оквиру СЧП.

У септембру је, међутим, у „Вечерњим новостима“ објављен текст из кога је било јасно да је дошло до сукоба између Јелкићеве и Шешеља. Оливера је са неколицином незадовољника из редова СЧП донела одлуку о искључењу г. Шешеља из странке. Шешељ је узвратио контра одлуком, сада је он из странке искључио оне који су то два дана раније учинили са њим.

Суштина сукоба је, међутим, све до пре неки дан остала непозната. У јунском броју листа „Српски глас“ који излази у Питсбургу (САД), Оливера Јелкић у интервјуу новинару Ђорђу Новаковићу на питање о Шешељу каже:

„Шешељ је врло неморална особа. Јула 90. имали смо промоцију Српског четничког покрета у Малом Зворнику. Приликом повратка преноћили смо у хотелу „Гучево“ у Бањи Ковиљачи. Својим очима сам видела да је он провео ноћ са две малолетне девојке. Не знам ко су те девојчице, осим што се за једну говорило да је кћерка новинара „Политике

експрес". Ово што вам кажем могу да посведоче и други.

Тада ми је постало јасно ко је стварно Војислав Шешељ".

Госпођа Јелкић је овај интервју дала за време боравка у Бечу, где је провела неколико месеци у својеврсној емиграцији после претњи Шешељевићевих следбеника да ће је убити.

САНКЦИОНИРАНЕ САРДИНЕ

Колико се поштују економске санкције уведене против СР Југославије показује и следећи попис артикала произведених у некад братској Хрватској а који се могу купити у београдским продавницама.

У драгстору ПКБ-а у Нушићевој улици продају се сардине, скуше и папалине произведене у „Мирни“ Ровињ и „Велој Луци“ са Брача.

У „Крашовој“ продавници, која је, наравно, пререгистрована и сад је београдско предузеће, налази се неколико врста наполитанки на којима пише „Маде ин Кроација“.

Исту ознаку носе и лекови у апотекама на Теразијама, Српских владара и Чумићевом сокачету.

Видео клубови расположу видео касетама „Кроација рекордса“ (бивши „Југотон“), који је за подручје бивше Југославије био једини овлашћени представник велике америчке продуцентске куће „Ворнер брос“.

ВИЦЕВИ

Последњи виц о Муји и Хаси

— Јесте ли чули последњи виц о Муји и Хаси? — Ишли њих двојица и срили Аркана.

НАЈКРАЋИ ВИЦ О МУЈИ И ХАСИ

— Били једном Мујо и Хасо.

ЈОШ КРАЋИ ВИЦ

— Био једном Мјиво.

ВИЦ О ЦРНОГОРЦУ

— Шта ради Црногорац када остане без динара?

— Размени сто марака.

ВИЦ О МУЈИ И ФАТИ

Предложио Мујо Фати да и она почне да зарађује продавајући љубав Унпрофорцима. После извесног убеђивања Фата то прихвати. После неколико дана, Мујо је упита:

— Колико си зарадила?

— Зарадила сам двеста два долара?

— У реду двеста, али откуд та два долара?

— Два по два, па се накупило.

ЈОШ ЈЕДАН ВИЦ О МУЈИ И ФАТИ

Три Фата гола по Баш-чаршији, а Мујо је пита:

— Шта то, бона, ћиниш?

— Ето, скио'о ме један снајпериста.

МАЈКА

СРБИЈА

ВИТОМИР ТЕОФИЛОВИЋ

СМЕНИ ВЛАДУ, УДРИ БАНДУ!

Не морамо ни да извиримо из нашег државног атара; довољно је да бацимо кратак поглед на нашу телевизију и одмах ћемо видети да је цео свет огрезао у тешку кризу, да има хиљаду и једну тешкоћу. Једино код нас нема тешких проблема, има само пролазних док смо у овом кратком прелазном периоду. Код нас нема тешкоћа зато што се ми нисмо определили за неку помодну и пролазну девизу као што су марка, долар, лира, које се лелујају како западни ветрови дувају. Ми смо се определили за девизу која нема алтернативу и од које ни по цену живота не одступамо — наша је девиза: **ЛАКО ЋЕМО!**

Надмоћ наше девизе је толика да целом свету бode очи. Ми са целим светом излазимо на крај лако, а свет са нама не може никако! То је зато што стално мења своје девизе, држи се пливајућег и клизног (у ствари: кризног) курса уместо да се држи увек истог — **НАПРЕД НАШИ!** Па куд пукне, нек пукне, ако нас изгине пола, од оне друге половине створимо опет ону прву!

Ако је цео свет за нас **ПУШКИН ДИМ**, шта тек да кажемо за домаће успутне тешкоће, које нам искрсну ту и тамо?! То су за нас деџија посла, трице и кучине! Која држава на свету је за два дана сменила председника државе, ухапсила челника опозиције и успут нокаутирала најнегоднијег посланика у Скупштини?! Западначки режими то не би могли да постигну ни за две године, њих је захватио трули либерализам, њихови разни одбори тражили би чак и мишљење смењених и похапшених! Сад се види колико је било мудро што су **председника државе бирали само представници државе** — да га је бирао на-

ДУШАНКИНА ПЛАТА

Док већина наших грађана буквално једва преживљава и када је просечна плата запослених Југословена око десет немачких марака, госпођица Душанка Бого, према сопственом признању у једном заговореном друштву, има месечна примања од СПС-а у износу 300 ДЕМ.

Гопођица Бого је председница Савета младих социјалиста и члан Извршног одбора СПС. У згради бившег ЦК на Ушћу има свој кабинет и неколико секретарица на располагању. Осим тога, службени аутомобил је сваког дана довози на посао и враћа кући. Тако треба.

род, сад би милиони људи дангубили око изгласавања његовог неповерења, потрошиле би се тоне папира и оловака, а овако је све то остало нашој деци за домаће задатке и цртање.

Неки сматрају да није требало смени председника пошто је велики и угледни писац. Баш обрнуто, његовим смењивањем ми смо два добра учинили — и њему и себи. Он ће опет да пише књиге, а ми ћемо имати шта да читамо. И уопште, није добро да се баве политиком ни писац, ни лекар, ни инжењер, ни обућар, ни било ко други ко зна нешто да ради. Политика је за оне који не знају ништа да раде. Такви су најбољи политичари, увек морају да слушају важније од себе, јер ако испадну из политике, могу само да се лате мотике. А то није баш лако, земља тврда, а сунце жеже.

Поводом недавних уличних немира, неки нам приговарају да је милиција била преоштра и да није смела да бије и хапси новинаре и опозиционе челнике и посланике. Нису у праву — пред законом и милицијом су сви једнаки, и посланици и обични грађани. Кад се огреше о државу, сви су нико и ништа! А што се тиче батина, мора и милиција, да користи своја радна искуства. Као што ми у раду користимо оловку, срп или чекић, тако милиција треба да користи пендреке и револвере. То нису украсни детаљи, то је радни прибор. Милиција треба да га користи кад год је јасно ко је крив. Тиме смањује посао нашим судовима — они треба да решају само нејасне случајеве. А код уличних нереда нема нејасноћа! Зато је и директива јасна: **УДРИ БАНДУ!**

БИХ, РАТ И ЉУДИ

ДРУГА СТРАНА МРЖЊЕ

„Рат у БиХ приближава се крају. Свима понестаје снаге. То што се још пуца у неким крајевима последњи су обрачуни или трзаји. То може да потраје до јесењских киша или најдаље до зиме. Знам да Сарајлије неће моћи да преживе зиму, јер немају више ни паркета за ложење, ни књига... Српској војсци понестаје муниције, без обзира на помоћ из Србије. Хрвати ће морати да схвате да наставком рата могу само да изгубе све што су на приличан јефтин начин добили. Питам се само колико ће нам требати времена да заборавимо муке, јад, глад, мржњу и стрепњу. Бојим се да ће требати много више времена него што се то мисли. Бојим се многих истина које су давно изречене, али их је мало ко схватио на прави начин“, каже Никола (Милета) но Жикић из једног средњебосанског села, чији назив не жели да спомиње „јер се тамо свашта догађало“, који је успио да преко брда и гора стигне до Београда, а затим и до Беча, гдје има брата. Једно вријеме боравио је и на београдским улицама препродајући ситну робу за ситне паре. Пише да се за неколико дана боравка у аустријској престоници препородио увиђевши да су људи који нису осјетили мирис барута и паљевину кућа сачували разум и „подоста људског мада су и они начети“. Некада је био учитељ и реченица му је кристално чиста, мисао једноставна и људска. Тврди да се сада из Босне може много лакше изаћи ако се има и мање пара. Остало је ствар судбине и среће. Видјеће да ли ће моћи да опстане на претрпаном бечком асфалту. Не тражи много: тек толико да преживи неко вријеме, а послје ће видјети. Можда ће се и вратити иако је прије мјесец дана тврдио да никад више Босну неће ни погледати, чак ни на карти. Мало се охладио од јада и жада. Можда ће за неколико мјесеци желети да се врати у федералну, конфедералну или неку другу Босну — њега друштвено уређење не интересује, већ живот. За нормалне услове не тражи много, за овдашње превише. Често спомиње наслов Пејаковићеве монодраме „Ој, животе“, као узречицу или уздах:

— То ми је вели — за сада остало једино од Босне.

СЛИЧНОСТ ЉУДСКИХ СУДБИНА

Никола је један до дванесетак саговорника овог новинара — људи који су успјели да изађу из БиХ, разним путевима и на разне начине. Већина је тражила личну карту. На почетку су били, разумљиво, веома неповјерљиви. Врло брзо би се открљивали, али и тешко причали о својој судбини. Имао сам идеју да од тих казивања сачиним нешто у облику књиге, али та идеја је отпала јер су приче исувише сличне и мучне да је довољно само једна. Мало ко од њих жели да говори о својима који су остали у Сарајеву, Зеници, Завидовићима, Мостару... Никад се не зна до кога може стићи њихова исповијест. Можда његова порука: „Има још људи“ може да звучи као фраза за оне који још увијек могу нормално да живе, а за њега је она врхунска мисао и највиша порука. Може да изгледа, исто тако, трагање за тим његовим људима као тражење игле у пласту сијена, али то се мора не да би се вријеме уљепшавало него због потреба да човек сам себе убједи да није све изгубљено, без обзира што је толико тога уништено.

Истина, тешко је напабирчити неколико информација о томе како су припадници једне нације помогли припадницима друге, а да то није имало политичку, пропагандну конотацију, али таквих случајева има прилично. Мало се о њима зна и то је дио трагедије данашњег времена.

Угледни РОЈТЕР понекад објави такве информације, попут оне из Мостара да Хрвати сакривају комшије Муслимане од припадника ХВО. Било је и обрнутих случајева.

Озарила је на свој начин и прича Муслиманке, старице из Бијељине, да су српске власти према њој поступале коректно и дозволиле јој да напусти град. Важно је главу сачувати.

О посљедицама свих могућих заблуда о другим народима-најречитије говори примјер

Није све као што нам кажу да јесте. Нити је све као што би неки желели да нам буде. О томе говоре и они који су на сопственој кожи осетили разлику између ове две нијансе.

Пише: Ејуб ШТИТКОВАЦ

Вировитице, у којој су Хрвати недавно ставили велику паролу на зграду општинске зграде: „Срби, вратите се!“

Истина, требало им је више од годину дана да увиде како су много боље живјели са комшијама Србима него сада са Хрватима из Херцеговине и Албанцима-католицима, који су се масовно населили у тај крај.

У Дарувару је остао одређени број Срба и, колико сам успио да сазнам, живе са све мање страха. Додуше, у том градићу је сједиште УНПРОФОР-а за западну Славонију, што представља бар неку сигурност и психичко олакшање. Наравно, сви постављају питање шта би се догодило када би „плави шљемови“ напустили тај крај. Да ли би се поново појавили „ноћни ратни вампири“ који постављају мине у темеље кућа људи који припадају другој нацији или нису довољно добре патриоте. Мучно и тешко питање. Ипак, нада постоји да су главе бар мало хладније него прије двије године.

ЗАРОБЉЕНИЦИ НАШЕГ ВРЕМЕНА

О залостављањима заробљеника у затворима разних војски и паравојски скоро да нема више шта да се каже. Та казивања, међутим, изазивају увијек неку нову језу и доводе човека у тешку недоумицу: зар се људско биће, за само неколико година, могло вратити у давну прошлост и да из њега проговори звијер. Или је, можда, та звијер у њему стално чучала да би се првом zgodном приликом појавила. Без обзира шта је у питању има исувише разлога да се стидимо пред својом дјецом због злочина која су починила одрасли, без обзира којој страни, војсци и партији припадали. Ми смо за неумшту дјецу у првом реду одрасли људи, а све остало за њих је бар споредно.

Има и другачијих примјера, уз одређену резерву у казивања људи изречена у посебним околностима. Није мали број заробљеника који су претежно страним средствима информисања рекли да се према њима у затворима поступало коректно. По много чему су карактеристичне приче неколицине ратних заробљеника изречене једној „домаћој“ радио станици.

Владимир Стијеповић, рођен у Ужичкој Пожеги, провео је извјесно вријеме у болници у Горажду:

— У болници у Горажду поред мене је лежао један рањеник — припадник Армије БиХ. Дошао му је у посету човек, који није имао једну ногу. Донео му је нешто сувих шљива. И мени је дао, што ми никако није било јасно. Не знам какав је то народ. Код људи постоји велики револт, а према мени су се понашали као и према другима.

Радован Богојевић, из Мединаца, општина Подравска Слатина:

— Био сам у Прибојској Бањи са јединицом пуковника Вучковића, а септембра 1992. године дошао сам у Рудо. Заробљен сам од војске БиХ у акцији коју је водио капетан Сејдић на том подручју. Заробљен сам са још 24 човјека.

Лежао сам кревет до кревета са војником — Муслиманом који је рањен у истој акцији. Чак могу рећи да смо се слагали док смо лежали у болници. Имали смо апсолутно исти третман. Невјероватно је што се све писало у штампи и гледало на ТВ. Ја могу да кажем да ми је др Ђибо Сафет спасио живот,

спасио ми је руку. Многи ми неће вјеровати и мислиће да говорим под неком присилом. Надам се да ћу имати прилике кад изађем да све то кажем. Рећи ћу како су ови људи одвајали од својих уста да бисмо и ми као заробљеници добијали по два obroка дневно.

Миломир Обрадовић, из Вишеграда:

— Када сам заробљен провео сам мјесец и по дана у затвору у Међеђи. Не могу се похвалити неким високом третманом у почетку. Када смо дошли у Горажде све се промијенило. Знамо да овдје УНПРОФОР не долази редовно и да са његових конвоја скидају намирнице на Романији и у Рогатици, које су намијењене овдашњем муслиманском и српском становништву.

Моја породица је у Вишеграду и људи овдје су ми омогућили да се са њом чујем четири пута, а добијао сам, као и други, пекете.

О убиствима на вишеградском мосту каже:

— Када смо се враћали из једног мјеста, возач и ја видјели смо четири човјека повијена преко оgrade моста. Леђима су били окренути према човјеку који се презивао Лукић. Видјели смо да је пуцао у леђа. Видо сам, такође, пет конвоја са женама и дјецом који су отишли према Власеници. У једном аутобусу за Бајину Башту видео сам и неколико мушкараца. Десет мушкараца је изведено из аутобуса и стријељано. — О силовањима жена не зна много осим да се причало како се младе Муслиманке одводе у Вишеградску

Бању и тамо силују. Он није присуствовао том чину.

О рату каже:

— „Цијела ова ситуација и све што се догађа ван је сваке памети. Све ово иоле паметном човјеку не може бити јасно. Мени није. Размишљајм једино о заједничком животу у будућности. Не могу замислити кантоне или нешто слично са рампама на свака три километра тога нема нигдје у свијету. Нека нам буде заједнички живот какав је био некада. Ништа више не тражим.

Овај Вишеграђанин није сигурно усамљен у свом мишљењу. Колико, пак, он може утицати на политику свог (или својих) вође није тешко одговорити. Можда ће имати проблема кад се дочепа слободе због свега што је јавно рекао, али његове ријечи говоре саме за себе. Наравно, ко хоће да их чује и разумије.

НЕМОЋ ГОВОРА

Људске судбине могу да се ређају у неоглед. Тешко је више разазнати да ли оне прате дипломатске и остале иницијативе или све то заједно чини чудан ванвременски мозаик у коме је људски живот тешко примјетљив детаљ за моћнике, а опет, обични људи све више заборављају на узроке сопствене трагедије, али зато осјећају у пуном смислу ријечи последице свега што се догодило.

Када сам упитао ових дана једног познатијег пјесника зашто не пише ништа о рату у БиХ одговорио ми је да ће о томе писати највјероватније за десетак година — када се сабере и све то поново проживи на свој пјеснички начин. Догађаји и вријеме, међутим, не чекају. Највјероватније ће много тога промаћи чак и педантнијим биљежницима људских недаћа. Уосталом, људска казивања и судбине замјењују поетске записе. Тако се догодило нешто веома чудно: поезија се са небеских висина спустила на земљу док поетска ријеч постаје, бар у овом времену, сувишна или банална у односу на живот. Не догађа се често у историји да поетски израз не може да нађе мјесто у нечему што се може назвати (не) живот или нешто слично.

Или се све може подвести под „немоћ говора“. Ваљда и због тога што је говор сурове судбине исувише упечатљив и убојит.

Нико од мојих саговорника није имао амбиција да напише не само пјесму него и неки запис о било ком догађају. Све своје литерарне амбиције задовољили су у средњошколским клупама, неки и у нижим разредима обавезног образовања. Ипак, чини се да су неки од њих постали пјесници. Бар они који се усуђују да кажу о свом виђењу рата, умирања, нестајања свог и других. Овим написом желим бих да се опростим од њих. И то свих; од оних које сам срео на аутобуској станици, Комесаријату за избјеглице или неком другом мјесту. Нека поживе и причају. Ваљда ће увијек неко наћи ко ће их бар саслушати. Тешко ће неко и разумјети њихову муку. Они су тога више него свјесни.

СЛИЧИЦЕ ИЗ ЦРНОГОРСКЕ СТВАРНОСТИ

МЕРЦОМ ПО БРАШНО

Дуго се у Црној Гори говоркало, али не сувише гласно, о најблаже речено, некоректном понашању дијела избјеглица које су напустиле своја огњишта услед ратног вихора који је погодио прво Хрватску, а потом и БиХ.

Познато је, наиме, да у Црној Гори тренутно живи око 70 хиљада избјеглица. Све њих ваља нахранити, обући, али им и обезбиједити смјештај. Такве обавезе би биле прекрупне и за много богатију државу него што је Црна Гора. А она је, објективно говорећи, већ у таквој биједи да ни сама себи не може помоћи. Све је мање изгледа да ће то ускоро и моћи.

О проблему избјеглица овдје се није говорило и због гостопримства које подразумева да се невољник, а то избјеглице у већини заиста и јесту, прихвати као рођени, да се за њега „одвоји од уста“, и што је најзначајније, немислииво је да му се било шта приговори. То су, просто, нека неписана правила којих се ваља држати.

Наравно, очекује се да и „гост“ узврати истом мјером. Очигледно, неки од избјеглица нијесу то на адекватан начин учинили. Примјера је више, али је најдрастичнији онај из Сутомора. Наиме, у тамошњем Дому солидарности, власништву Црвеног крста Црне Горе, смјештена су дјеца избјеглице и њихове мајке. И све је било у реду док Црвени крст није донио одлуку да се та дјеца и њихове мајке, привремено, до првог септембра, иселе из Дома у Сутомору а на њихово мјесто дођу дјеца палих ратника, дјеца инвалида и сиромашних родитеља. Управо они којима је Дом солидарности и намијењен. За то вријеме избјеглице би биле смјештене у Колашину и под нимало горим условима, кажу у Црвеном крсту Црне Горе.

Међутим, мајке избјеглице одбиле су да то учине. И не само то **организовале су штрајк!**

Такав поступак озбољедио је црногорску јавност, али не и неке чиниоце у државној власти Црне Горе. Наиме, са „штрајкачима“ се солидарисао потпредседник црногорске владе Раде Перовић и председник њене Комисије за расељена лица и хуманитарну помоћ. Осуо је „дрвље и камење“ на Црвени крст, а посебно на њеног секретара Слободана Калезића. Ово и поред тога, истичу у Црвеном крсту, што су многе личности из међународних хуманитарних установа и институција изрекле веома повољне оцјене о раду црногорског Црвеног крста.

Огорчење изазива и бахато понашање мањег броја избјеглица. Није риједак случај да се силецијски понашају, траже привилегије и не поштују норме којих се држи локално становништво. Просто се понашају као да им је све дозвољено. Ускачу, траже и добијају и што им не припада, нељудски се односе према немощном и недужном, а увриједе се и на најблаже упозорење због таквог понашања.

Истина је, такође, да не мали број оних што добијају „хуманитарне и пакете солидарности“ возе скупе аутомобиле, откупљују ве-

Синдром избјеглица истоветан је у Србији и Црној Гори. И овде и тамо у реду за основне животне намирнице стоје и крајњи сиромаси и купци девиза и власници скувих аутомобила.

Пише: Бошко ЂУКИЋ

лике своје девиза, купују имања и куће, отварају радње и ординације... а одређеног дана се појављују испред просторија Црвеног крста по општинама и траже помоћ. И најмању нељубазност упослених волонтера у овој организацији неријетко дочекују крајње дрско па и силецијски.

О таквим појавама је недавно отворено говорила Чедо Миленић из Херцег-Новог у сусрету синдикалних повјереника с Момиром Булатовићем и Милом Ђукановићем. Истакла је, рецимо, да на сваког другог становника овог града да долази један избјеглица. Или, на 26.300 становника 12 и по хиљада избјеглица! Они, утврдила је Миленићка, „возе најбоље аутомобиле, закупују читаве спратове, бирају радна мјеста...“ Замолила је Владу да донесе закон о избјеглицама, „како би се знало ко то може бити и може ли један исти човек узимати помоћ у шест општина, јер како је кренуло бојим се да ћемо их данас молити за кило-два брашна, а сјутра за радна мјеста“.

Избјеглицама може бити да бирају гдје ће да живе. И они, у већини, за дивно чудо (зар не?!), бирају Црногорско приморје. Или, могуће је и то да избјеглица, рецимо, долази у „мериш“ испред зграде Црвеног крста, узме „сљедовање“ и на само два-три корака одатле — све прода.

Или: Примимо човјек избјеглицу из Босне. Давао је колико може, али су резерве измицале. Једнога дана ријеши да прода и задњих стотину (или тако нешто) марака. Прича о томе с породицом. Избјеглица чу и невин се понуди да их он купи.

У Никшићу је на пример, један познати пјевач. Забавља госте, узима паре, али не пропушта „сљедовање“ Црвеног крста!

Ваља, међутим, рећи да је највећи број избјеглица голема невоља натјерала да крену „главом без обзира“, да су честити и захвални људи и да су права сиротиња. Међутим, понашање оне друге феле баца ружну сјенку и на њих и, што је најгоре, становништво Црне Горе не исказује више претјерано „одушевљење“. према њима, чему свакако није основни разлог немаштина. На такво понашање их је, то је сасвим изјесно, натјерао „неморал дијела избјеглица“.

Многи у Црној Гори су склони да устврде, кажу и докажу, да је бити избјеглица — велика привилегија. Наравно, зависно од „националног предзнака“. Да ли је баш тако, новинару је тешко тврдити, али је доста, чак и превише, примјера који то потврђују. Довољно је, рецимо, пажљивије пратити колико се нових лица јавља, чује и потписује у овдашњим средствима информисања и знати да су у 90 посто случајева избјеглице. Познаваоци прилика тврде да је исто тако на универзитету: Запослио се велики број наставника, чак и оних за које се не може рећи да су дефицитарни. Слично је у области културе, образовања... За неке од тих кадрова се поуздано зна (представљени су у неким средствима информисања) да су испод дозвољене доње границе стручности. Директор Музеја Црне Горе је, рећи ће вам вјероватно не без дозе злобе, човјек који у животу у музеј није ни ушао, а за главног и одговорног уредника једне новине постављен је човјек „који новинара није уживо ни видео, а камо ли се новинарством бавио“.

Вјероватно би било мање буке и различитих шпекулација да су бројне институције и органи задужени да о избјеглицама воде рачуна предузели све да се њихов статус ријеши по правди бојкој. Тим прије што у њима ради преко стотинак лица и не увијек за малу плату. Макар не они из Агенције за изградњу објеката за расељена лица, за које се тврди да им просјечна мјесечна плата прелази хиљаду долара.

SLOBA TOURS

vas vodi
na neza-
boravno
putovanje

CENA:

u jednom
smeru
besplatno
(dobijate
uniformu i
licno
naoruzanje)
a povratna
karta
kosta 400
huljada
milijardi
dinara

**NEBESKA
SRBIJA**

NE PRIMAMO CEKOVE
NE MOZE U VISE RATA
NE GARANTUJEMO CENE
NE JAVLJAMO RODBINI

РУШЕЊЕ УНУТРАШЊИХ БЛОКАДА

ОД НЕКИХ БЕЖЕ НА НАС СЕ КАЧЕ

Све је тежи материјални положај јавних гласила те свакојаке „диференциације“, и репресија над неистомисленицима успловио је прави егзодус познатих београдских новинара у независне, опозиционе редакције и дописништва страних агенција. По свему судећи, ситуација није ништа ружичастија ни у осталим градовима на територији некадашње Југославије. Информативна блокада која је међу бившим републикама наступила готово истовремено испоставила је заједничку потребу дојучерашњих колега за чвршћим институционалним повезивањем. Наравно, све се то није могло другачије него преко и уз помоћ одређених европских организација.

Идеја о оснивању Алтернативне информативне мреже (АИМ) јавила се на колоквијуму Европског грађанског форума у Ужгороду у Украјини. Скуп је одржан с циљем да се после рушења Берлинског зида размотре различити аспекти поновног спајања Источне и Западне Европе. Као иницијатори и оснивачи АИМ јавили су се ФЕРЛ (Федерација независних радио-станица Европе), ФИЈ (ФИЖ — Међународна федерација новинара са седиштем у Бриселу, која окупља новинаре из 70 земаља) и ФИЕЈ (ФИЕЖ — Међународна федерација издавача новина), одраније чланови Европског грађанског форума. Мрежа је замишљена као компјутерско-модемска, тј. да се информације између центара размењују преко персоналних рачунара. За сада АИМ центри постоје у Словенији, Хрватској, Србији и Црној Гори, док се за петнаестак дана очекује да стартује и дописништво у Скопљу. Проблем успостављања везе са Босном тренутно остаје отворен, јер је једино средство цивилне комуникације из Сарајева, рецимо, сателитски телефон који је људима из АИМ недоступан због високих трошкова његовог коришћења. Када је реч о тако осетљивом питању, као што је финансирање, Милица Пешић, новинар РТС на принудном одмору, а недавно дописник АИМ из Београда, не мисли да ту има шта да се крије: Трошкови мреже највећим делом се покривају из фондова Европске заједнице. Према нашој рачуници потребна нам је сума од око 250.000 ЕКИ-ја, од чега нам је до сада одобрено сто хиљада. У току су преговори и са другим међународним организацијама. Унеско је врло заинтересован за нашу мрежу. У току су разговори са Европским парламентом и Европ-

Ако сте у новинама, тамо где обично стоји потпис аутора, већ приметили нешто као, рецимо, АИМ Београд, или АИМ Загреб, или АИМ Марибор, не морате да се забринете за своје идеолошко здравље. Не ради се о шифри непријатељских агената.

Забележио: Александар ЦВЕТКОВИЋ

ским саветом. Формално, седиште наше мреже требало би да се налази у Паризу. Технички центар смештен је у Марибору“.

Редакција још увек нема „сталну адресу“. Сваког месеца сарадници мреже састају се у другом граду, изван бивше Југославије, због бојазни да би увек неком био онемогућен улазак у неку од бивших југословенских република. Европски грађански форум је и званично поднео захтев југословенском савезном министарству за информације да се сарадницима АИМ издају сталне акредитације. „Колико се странци интересују за нашу мрежу говори податак да су првих неколико текстова који су преко АИМ отишли у свет, објавље-

ни у, рецимо, „Зидојче цајтунгу“. Радио Слободна Европа“, који финансира америчка влада, требало би првог октобра да проради у Минхену. И они ће највероватније уместо својих дописника у бившим југословенским републикама да се „прикаче“ на АИМ. Очекујемо од њих помоћ у техници да бисмо могли директно да контактирамо са радио-станицама. Наглашавам да је наш основни критеријум да своје услуге нудимо само онима за које је редакција сигурна да неће манипулисати нашим материјалом. За наше кориснике на простору бивше Југославије целокупан материјал је бесплатан, могуће је чак и наручити текст на одређену тему. Корисници из иностранства наше прилоге плаћају. Што се тиче утицаја из иностранства на оно што ми старински зовемо „уређивачком политиком“ тврдим да се наш професионализам и објективност подразумевају, а да о ономе о чему ћемо и како ћемо да пишемо одлучујемо сами и за то одговарамо“ — каже Милица Пешић.

Дописништва у Београду и Загребу чине по двоје људи у статусу сталног хонорарног сарадника, остали центри имају једног. У београдском центру, поред Милице Пешић, ту је и Бранка Михајловић, некада такође познато лице с малог екрана. Актуелна преокупација њих две јесте проналажење одговарајућег дописника са Косова и из Санџака, два горућа подручја у СРЈ којима и инострана јавност поклања велику пажњу. Са Косова већ извесно време извештава Исмет Хајдари и његовим су радом колегинице из Београда веома задовољне. Будући да се и саме нешле у из дана у дан све бројнијој категорији „Неподобних“ новинара Пешићевој и Михајловићевој је посебно стало да својим, из матичних редакција одстрањеним колегама, преко АИМ мреже омогуће афирмацију и изван српског медијског забрана.

С обзиром на техничка ограничења Агенције (компјутерска размена са другим центрима, наиме, врши се само током ноћи), Алтернативна информативна мрежа уместо вести дистрибуира тзв. „бекграунд“ текстове — дакле, бави се ширим контекстом одређене појаве или догађаја.

„МОГУЋНОСТИ ЗА ПОЛИТИЧКО РЕШЕЊЕ СУКОБА У БОСНИ ЈОШ НИСУ ИСКРПЕНЕ“

ПОСЕТИТЕ ТРАДИЦИОНАЛНИ БЕОГРАДСКИ ЛЕТЊИ ФЕСТИВАЛ ПАНТОМИМЕ И МОНОДРАМЕ

„ЗОВ ДИВЉИНЕ 1993“

На програму су:

- 1) РАДОМАН БОЖОВИЋ: „Како да избегнем затвор“,
- 2) ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ: „Нису ми дали папира“,
- 3) БРАНИСЛАВ ВАКИЋ: „Ударам дакле мислим“,
- 4) МИХАЈЛО МАРКОВИЋ: „Мислим да сам ударен“,
- 5) МАЈА ГОЈКОВИЋ: „Ја гола“,
- 6) ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ: „То је била попадија“,
- 7) ГОРАН ПЕРЧЕВИЋ: „Мајко, обриши моје спине“,
- 8) БРАНА ЦРНЧЕВИЋ: „Од дупета нема чварака“,
- 9) РАДОВАН РАДОВИЋ: „Тенк возим на чистом кинеском“,
- 10) СЛОБОДАН РАКИТИЋ: „Волим што ме зову Слоба“

КАРТЕ СЕ МОГУ НАБАВИТИ НА БИЛЕТАРНИЦИ МУП—А СРБИЈЕ. ЈАКЕ ИНТЕРВЕНТНЕ СНАГЕ МИЛИЦИЈЕ И ПАРКИНГ ОБЕЗБЕЂЕНИ. ДРЖАВНИ СИНДИКАТИ ИМАЈУ 10% ПОПУСТА.

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

НЕ МОРАТЕ ДА ПРОВЕРАВАТЕ ДА ЛИ СМО НАЈБОЉИ У СВЕМУ
ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ПОСТОЈАЊА ЈЕ НАША ГАРАНЦИЈА

ПО ПОРУЏБИНИ ПРАВИМО УШТИПКЕ, ПАЛАЧИНКЕ, КРОФНЕ, КУВАНА ЈАЈА...
У СТАЊУ СМО ДА УМЕСТО ВАС ПЛАЋАМО ВАШЕ РАЧУНЕ И ОБАВЉАМО ДРУГЕ
ФИНАНСИЈСКЕ ТРАНСАКЦИЈЕ...

ОРГАНИЗУЈЕМО КУРСЕВЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА...

КОМИСИОНО ПРОДАЈЕМО ВАШЕ СТАРЕ РУКОТВОРИНЕ И ГОБЛЕНЕ...

ОРГАНИЗУЈЕМО ЧУВАЊЕ ВАШЕ ДЕЦЕ ДОК СТЕ ВИ НА ПОСЛУ...

„С БЛОКАДОМ СЕ ЛАКШЕ ЛЕТИ“

ФОЧАНСКО ЛЕТО 1992 (IV)

ЗНАЛО СЕ

Негдје у мјесецу августу, појавио се и стоматолог Вукадин — Мимо. Само је вадио зубе. Свега два пута нас је посјетио.

Контрола „кућног реда“ одвијала се различито од старјешине до старјешине. Доручак је трајао од 8 до 9 сати и 30 минута, ручак од 13 — 14 сати и 30 минута, вечера од 17 — 19 сати и 30 минута. Исхрана је била редовна, али пауза између вечере и доручка, која је понекад трајала и по 15 сати!

Доручак се састојао испочетка само од чаја и кришке хљеба тежине 5 — 6 гр, да би се нгдје у јулу побољшао куханим јајетом, цемом, стандардно паковање, те мали месни доручак, који се дијелио на двоје.

Ручак се састојао од купуса (једна кутлача), граха без граха, кромпира без кромпира. Радост је била ако неко добије крају од хљеба, јер је она обично била нешто већа у односу на кришку. Вечером смо добијали чај и кришку хљеба која је некад била величине залогаја. Први пут у августу нас обрадоваше свјежим паприкама. Радост је трајала кратко, 3 — 4 дана уз ручак. Рижка је била популарна, била је густа, а и хранљива. Квалитет јела овисио је од кухара. Матовић је често био дежурни кухар, и право је и без масноће укусије јело. Кружила је шала за Матовића да ће

њему бити најжалије и најтеже кад се деси да изађемо из затвора. Уживао је да нам направи такав ручак да нису јели ни мачке ни пси. Звали смо јело које он направи „ХЛИПА“ и „БЛИХА“.

Квалитет и количина хране имала је за последицу да нису поједини затвореници имали столицу по 35 дана.

Мени се перманентно дешавало да немам столицу од 18 — 22 дана. Тај циклус столице морао сам рјешавати аспиринама. Попије се 2 — 3, те након 5 — 7 сати, почну болови у стомаку, знак да ће се брзо ићи у тоалет.

Седамнаестог јула, прије подне, Гојко је обишао дио спаваоне. Питао је, а према ранијим сазнањима о историји болести, уписао је Лоја Џевада (неколико пута пао у несвијест приликом подјеле јела), Хрњић Енеа, Глушавић Хасана и Санина Крвацију. Око 3 сата позвао нас да се спремимо са нашим „стварима“. Било нас је око 10 из Фоче и шесторо из Горажда. Кад смо се скупили пред главном капијом, гдје се вршио детаљан претрес, чак и скидање ципела, оцијенили смо да међу нама има и млађих и здравих људи, да „кључ“ „БОЛЕСТ“ је само форма. Послије „церемоније“ претреса крену смо кроз друга и трећа врата. Чекао је камион „ФАП“ под церадом. Недалеко од њега био је паркиран комби пун жена и дјеце. Стрпали су нас у камион. Били смо сви збуњени, јер се све ово одвијало у кратком времену. Успјели смо да дознамо, јер су у пратњи били у маскирним одјелима, како су се представили из Чајнича, да идемо у размјену са српским становништвом, које је заробљено у Горажду. Било нам је мало лакше, пушили смо више него што смо навикли. Цигарете нам је дао један од Чајничана. Кренули смо. Сједимо на неким импровизованим

клубама. Иза нас комби са „ВОЈВОДОМ“, добро наоружан као и возач. Упозорио нас је шта нас очекује ако будемо имали намјеру бјежати. У комбију су била још тројица наоружаних. Док смо ишли уз Бајкић (брдо и превој за Заваит), видјесмо милиционерско ауто. Познао сам милиционера у наочалима, био је из бунова, Достих.

Лош пут и брза возња, да се на вријеме стигне на размјену, која је заказана за 7 сати навече, учинило нам се да смо лопте, тако смо скакали, да смо морали устајати и држати се за арњеве. Сједење, поред тога, било је мучно, бољеле су кости. Пут је ишао кроз шуму према Челебићима. Кроз Корлат се проширивао пут и припремао за асвалтирање. Пут је стар око 30 година и углавном се користио за експлоатацију шума. Трасу пута од Челебићке ријеке до Шупље стијене урадили су на брзину у организацији СДС „грађење“ „МАГЛИЋ-а“. Пут је био узак и пропао. Овај правац је обезбјеђивао спајање Фоче са Пљевљима и имао више стратешко него економско оправдање. Зима и снијег који овдје зна падати и у јуну, био је разлог горње констатације. Пут је користио највише у овом периоду за транспорт наоружања и муниције. На информацијама, путем радио Фоче, у неколико наврата је „грађанство“ било обавијештено да је отворена аутобуска линија Фоча — Пљевља. Колико смо касније дознали, линија због догађања у Пљевљима није ни радила. Наше вође пута унели су доста проблема на граници Црне Горе и БиХ. Једва су се убиједили да нам дају пролаз до Гроча. Лоша организација превоза, „наши“ пратиоци из Фоче предали су нас људима из Чајнича. Чекали смо двотонац са церадом, те крену смо преко неких брда и села, пречицом и кроз шуму. Стигосмо у Чајниче, нема свијетла, ријетко у којој кући, крену смо даље. Пратиоци наоружан заједно са нама на каросерији сје-

Ово је четврти део аутентичне приче човека, који је, као и већина других, мислио да зна много о животу и о људима око себе. Тафрo Фанк, Муслиман, Југословен, доживео је и саквим случајно преживео најцрње тренутке сваке цивилизације — ничим објашњиво потирање човека и свега људског у име тог истог човека и тог истог људског.

Кад људска трагедија достигне размере као у бесмисленом рату у којем и без своје воље активно учествујемо, сваки појединац, име, вера, нација, адреса, занимање или нешто друго губе значај и постају обичне цртице у сукобу свих против свих и свих против себе.

Извјњавамо се читаоцима због привременог прекида објављивања фељтона, условљеног хапшењем Вука и Данице Драшкович и тематским ограничавањем листа.

ди и чува нас. Рече — идемо у Миљево. Тако и би, смјестише нас у основну школу, клупа има довољно. Добисмо повеће сендвиче са месом. Одмах су нас, домаћини упозорили што смјемо, а шта не смјемо радити. Нови кућни ред. Сутра, ујутру, добар доручак, и још бољи ручак. Позваше нас негдје око 10 сати, ведро нигдје облака. Нека симболика. Навикли смо на кишне дане. Изађосмо ми из једног разреда, а жене и дјеца из другог. Изненадисмо се. Људи са камерама и микрофони-ма. Познао сам једног, био је из Горажда. Сви су радили, како они кажу, за ТВ Нови Сад и Црну Гору. Пропаганда. Дјеца плачу, посједала по триви, а нека су у крилима жена. Једна слика. Чекамо термин размјене. Стално долази човјек из чајничког МУП-а и извјештава нас докле су контакти стигли са муслиманском страном. Дође и 16 сати. Сваки минут, а камоли сати неизвјесности убија душу. На крају рече „веза“ да од размјене нема ништа. Муслимани не дају жене и дјецу из Горажда. Касније су провукли другу причу, да мушкарце — војнике не дају, јер су их убили. Пребацише нас у Луку, опет у школу. Сад смо на спрату и сви у једном разреду. Донесе нам обилну вечеру. Са довољно хљеба. Договорисмо се на који начин да организујемо спавање. Било је неких дека, простријеше по поду те ту легоше жене са дјецом. Ми мушкарци састависмо клупе. Било је око 22 сата и 30 минута. Нека фрка. Долази страни дописник и преводиоц. Прати је новинарка. Било је мучно, нема свијетла, једна свијећа. Један од дежурних шара по нама лампом. Преводиоц, на енглеском, видим по сналажењу нема довољно праксе за овакву врсту преводјења. Новинарка хтједе да преноћи са нама. Нису јој дали. Сутрадан је поново дошла код нас. Џевад је на француском рекао у дубокој дискрецији гдје смо и колико нас има. Доручковала је са нама. Синоћ, негдје око 18 сати имао сам посјету. Радован Пејовић звани Редан, који је радио у „Стакорини“, дошао је да ме види. Изненадио се мом и Џевадовом изгледу. Његов брат ме посјетио, сутрадан и донио неколико пакли цигарета.

КО ЗАДЊИ ПУШИ

Око 11 сати, обавијестише нас да се поново враћамо у Фочу, поново гдје смо били, исте муке, патње, најгоре, глад.

Синоћ сам разговарао са једном женом, медицински техничар из Тришња. Прича како су једног јутра око 6 сати дошли са 6 аутобуса фочански четници и Бијели орлови, спалили више села у том простору. Ишли су од куће до куће и вршили масакр сељана. Неки су покушали побјећи у шуму, нису успјели. Тада је побијено око 75 Муслимана. Највише из породице Барлова. Видиш ово дијете (старо 3-4 године), убили су му оба родитеља.

У Фочу смо се вратили око 17 часова. Комби у „Партизан“ а ми у КПД.

У „Партизану“ је било осамнаесторо стараца, жена и дјеце, и овдје је била чуварска служба. Међу њима је био Павловић Богдан, а главни за „ПАРТИЗАН“ био је Митар Шипшић.

Дошли смо пред КПД око 17 сати. Понавља се исти поступак. Деталан претрес. Одузима се све што сматрају да није пожељно да имамо. Одузеше ми двије свеске чисте, легитимацију, неке папире и адресе које сам случајно имао на визит картама. Распоредисмо се по собама гдје смо и били. Цимери су се више обрадовали старом хљебу и цигаретама него нама. Донио сам дванаест пакли цигарета. Подијелио сам сваком у обје спаваоне по цигарету. Попушти цијелу цигарету било је славље. Договорили смо се да остале

цигарете пушимо послје доручка, ручка и вечере. Значи, три или четири у току дана на седам дијелова. Премјја би била ко би био задњи у пушењу.

Утисци са „размјене“ које је личила, а и показала се да је дио свеукупне пропаганде, била је мала утјега за разбијање свакодневне монотоније и укупне атмосфере живљења међу нама.

Због недостатка цигарета, користила се разна трава — лишће, чајеви, сушила се ружа — цвијет, а понекад се стругало стаклом дрво. Замотавало се све то у тоалет папир и „уживало“ у „мирису“ камилице или нане. Увин чај је био међу бољим „духанизма“. Давало се за цигарету сљедовање хљеба једног obroка, дабоме онај ко је имао и једно и друго, обично они који су радили у радним бригадама.

ОПЕРАЦИЈЕ СДС У ПРИВОЂЕЊУ МУСЛИМАНА

Привођење људи у затвор у првој фази рата, односило се само на људе из града и приградских насеља. Како се рат по простору ширио, привођење Муслимана ужег дијела, односно сеоских насеља, постало је интензивније, посебно по одузимању оружја од стране српске територијалне одбране.

Тако се број затвореника повећавао из дана у дан, те је достигао цифру, око 600 заточеника. До овог броја долазили смо, а контролу вршили повремено, приликом одласка у мезу на јело. Број затвореника у самицама, знали смо по броју шерпица у којим је ношено и служено јело.

Да би СДС имала што више заробљених, није гледала ни на болест, ни на старост, ни младост а нити на природну инвалидност, тј. рођену инвалидност, ногу и руку.

Фактички, купила је сваког мушкарца, само носи ли муслиманско име. Привођени су људи из болница и кућа који су имали операцију срчаних вена, људе који су преживјели по два инфаркта срца, људе са отвореним кавернама и дубоком старошћу, људе који су пуким случајем остали од гелера и метака, чије су обје ноге биле у гипсу, те ни штаке ни су помагале.

Докле се ишло, и каква је СДС концепција привођења била, довољно показују примјери неких затвореника, да су због своје неурачунљивости секли сопствено тело да би га појели.

Да нису ни у чему имали мјеру, говори примјер једног сељана из Космана, који је у другом свјетском рату био у заробљеништву, преко три године. Чича са преко 82 године старости знао је рећи да му је ово дио личне историје живота. Тјешо је своје цимере упоређујући ове услове затворског живота, са животом у њемачком логору. Рекао би да би и међу Нјемцима било добрих људи. Један од њих, чије је име споменуто, доносио је од куће храну и затрпавао, тј. сакривао је у каме које је требало да се разбија за трасу пута.

Пошто СДС из Фоче није имала даљу могућност привођења Муслимана са подручја фочанске општине, а имала је услове смјештаја, почела је широка активност хватања Муслимана по Црној Гори и Србији, уз благослов њихових власти. Концем мјесеца маја, негдје око 21 сат и 30 минута, у затвор је пристигла, по силуетама, група од око 40 људи.

Сутрадан ујутру, дођосмо до информације, путем мимике и писањем на сухо по прозорском стаклу, да се ради о нашим људима који су побјегли већином на црногорско приморје, Улцињ, Бар и Херцег Нови. Покупили су и Србе из Босне да их отјерају на ратиште. У тој групи, која је бројала негдје око 15 били су: Пашовић Исмет (становао у кући својих шурака, а уз помоћ ВВ. и П., његовог шура, испословао пропусницу за Исмета, и исти је до Игала несметано отишао), Лојо Неџиб, Хоџић Есо, који је умро услед пуцања чира, односно, неблаговремене интервенције у давању крви, Саит Кундаклија, медицински техничар, раздвојен од своје породице, као и Лојо Неџиб. Користили су га у затвору за дезинфекцију и дезинсекцију људи и простора, јер је био стручан за те послове.

Било је међу овом нашом групом и мјештана из Горажда, Сребренице и Чајнича. Црногорци су их довели до Плужина, уз јаку милиционерску патњу. У Плужинама су пребачени у аутобусе „ФОЧАТРАНСА“ и доведени у још јаче обезбјеђење фочанске војне (мафијске) полиције.

Из Пљеваља су трг дана довели и Расима Кајгану. Дознали смо да је био са породицом у хотелу.

Расима Хањалића су покупили у мајници са титоградских улица. Тукли су га цијелим путем. Довезен је луксузним аутом. Теретили су га за наводно већу количину скривене кафе коју је одвукао негдје на село. И послје су га одводили и тукли пред зградом, „Лепа Брена“ гдје је становао. Расим је био директор предузећа „ПЕРУЧИЦА“, те је пред сам рат, на мјесец дана, у реизбору дошао Србин за директора, кога је он у предузећу запослио.

Меша Софреџија је и поред тога што је имао залеђе, брата мајора у ЈНА у Новом Саду, код кога се скривао, стрпан у самицу негдје у Војводини, а затим приведен у Фочу. Тукли су га, каже мимиком са прозора. Разлог је што је био пропагатор у СДА у Устиколини.

Све ово нам је указивало да је организатору требао што већи број затвореника за даљњу концепцију ратовања.

Убрзо су се у затвору појавили људи, који су имали већу могућност кретања по дворишту. Били су то затвореници Срби, који су се однекуд вратили, да ли су се крили, или су били на фронту, није нам било познато. Углавном су то били остаци затвореника из правне државе. Муслимани затвореници су организовано били пребачени у Ц. Гору, а одатле у Тузлу.

ЦРНИ ЦИТАТИ

Због неких, разлога, а највише због пијанства, доводили су своје Србе, да преноће и да их шаљу на фронт. Сви су имали посебан третман, од кретања, становања, до јела, али неки су зарађивали и самицу по који дан.

Ми смо понекад уживали у томе, али је било и оних који нису хтјели да иду на фронт. Сјећам се једног конобара, затим Костић Лоле и Филиповић Сима. Били су их за кратко и одвели.

Дисциплина и наше понашање били су овисни од врсте поставе страже. Наредбе, упозорења, били су усмени, кратки и јасни.

Али, без обзира на то, било је појединаца који су се понашали као да су на слободи, али све догле док не налете на неког који све рјешава по најкраћем поступку — самицом. Сјећам се, једног јутра на прозор изађе АЦЕ, под овим надимком свака га зна. Тако је читао усмено оптужницу коју је, дигао против членика СДС — Караџића, Крајишника, Плавшићке и Кољевића као да је оптужницу написао неко од професионалаца — правника. Дивили смо се, и у страху, за њега и за себе, одобравали, гледајући га са прозора из даљине. Био је општи хаос. Брзо Аце заради самуцу мјесец дана.

Формирање радних бригада почело је негдје средином мјесеца маја. Ангажовани су у почетку затвореници који су били испитани, те су ишли само да дио заробљене робе утоваре и пребаце у сигурније мјесто, у магацине близу града.

Ако се цијела ситуација смиривала, тако је и атмосфера у затвору била толерантнија. Почело се и отпуштати. Међу њима је било највише старијих и болесних људи, тако се за десетак дана отпустило око 50 затвореника. Из наше спаваоне је отпуштено седморо људи. И нама је лакнуло. Говорили смо: „ПОЧЕЛО ЈЕ, ПОЧЕЛО ЈЕ“. Али та нада би кратког даха. Како је напредовао фронт према Горажду, тако смо и ми имали различит третман, из дана у дан и од старешина и од стражара.

Формираше се радне групе: тапетарска, да довршава започети и недовршени намјештај, металска, грађевинска за оправку Управне зграде, те грађевинска која ће радити у граду, на скидању цријепа на некадашњој гимназији, која није била у функцији, група за прање сућа, припрему јела и давање на шалтер хране и група за транспорт роба (утовар и истовар). Било је и других послова, као што је мишћење дворишта, стација, те прање тепиха и других материјала. Углавном, били су познати људи који су имали некаквих познанстава са старјешинама.

Затвор је располагао низом информативних средстава током функционисања правне државе. У свакој спаваони ТВ апарат и то у боји, звучници од радио станице управе као и дневни лист Ослобођење. Нама је била пружена прилика да имамо ТВ апарат, али струје није било. Можда да смо имали прилику неколико вечери да видимо ТВ програм са Пала и Новог Сада. Снашли смо се, како је ко могао, као решење да, будемо бар донекле у току догађаја, да се добаве транзистори од куће. Ми смо имали 4, али за кратко, одузеше нам. Сакрили смо један, уз велики ризик, а други који је био на струју нису нам га хтјели узети, наводно неће бити струје. Слушање радија сводило се само на вјести. Најрадије смо слушали стање на ратишту Радио Сарајева, поготову кад би се јављао Шемсо Туцаковић, који је извјештавао о стању дијелом у Горажду, а дијелом са ратишта на подручју општине Фоча. Користио је избјеглице са подручја која су била муслиманска, по којима је српска војска извршила паљење, масакр становништва и друга злочиња. Памтим како је језиво описао паљење села Јелеча и убијање нејужних старца, жена и дјеце. Споменуо је број 54. Међу њима су убијени или заклани сви из породица: Куртовића, Срна, Салака и других. Свако његово јављање путем радија

са терена било је, пуно информација о ономе што смо жељно ишчекивали: Које Лука, све куће попаљене, становници дијелом побјегли а дијелом побијени. Они који нису могли да бјеже, или они који су „вјеровали“ у комшије који су их накнадно побили уз помоћ комшија из других села. Спаљени су Паунци, Филиповићи, Подколун, Доње и Горње Лешће, Превиле, Локве и тако редом. У сваком селу било је најмање по 10 убијених.

САМО ЦРНЕ ЛИСТЕ

Слушали смо и локални радио. Вјести са фронта, говорио је Станојевић Неђо, начелник оперативног штаба српске војске. Из његових уста биле су упућене највеће погрде на муслиманске снаге, поготову ако се деси да настрада неко од српске војске.

На радију се понекад јавио и Драган Гаговић, начелник МУП-а, рапортирајући стање реда већином у граду. Никад није рекао да је све у реду и да није ноћ прошла без пуцања у неком од дијелова града.

Као утјеха за неке губитке, преко радија би се јавио Мирко Ковач, командант српске војске општине српске у Фочи или командант гарнизона пуковник Божовић. Обојица су говорили екавски, што упућује да су били активни официри у ЈНА и да су послати у Фочу из Србије.

Најцрње би било, а то се дешавало кад су православни празници, кад би дошли Максимовић и Остојић. Овај последњи посебно. У једном од говора српском народу фочанског краја, изговорио је тако црне ријечи за Муслимане, изрекавши да са Турцима (Муслиманима) вјечито ратујемо и да су они у историји увијек били непријатељи српског народа, рекавши: „Нема више, са њима кумства, нема комшилука, нема никаквог пријатељства убудуће“.

На основу таквих ријечи и још црних цитаата из некаквих говора четника, могли смо оцијенити још бетернијим статусом затвореника. Тако се то, и обистињавало. Било је масовно одвођење људи који се нису више враћали међу нас.

За један од српских празника, а који је организовао на Превили био је В. Максимовић задужен. Говор је у цјелости пренијела локална радио станица. Црно па црно. Све по Муслиманима и величање српске војске. Унапред је тада неке војнике чином, а било је и да се спомињу војводе. Ово мјесто је изабрао, јер је на овом простору изгинуло доста четника, те је овом прославом желио увеличати те погинуле због морала друге војске.

Информације, које су стизале од нових људи, биле су само додатне црне листе о настрадалим подручјима. Једна од њих је покољ Бећковића на Дринском мосту на Броду. Један од њих се, скакањем с моста, спасао. Ту језиву слику клања испричао је једном електричару из творнице иверице, за кога је знао гдје се скрива. Те судбине, електричара су приведене, причали су о клању породица: Чељо и Тафро Сокола, жене и двоје дјеце и пунице, затим породице Крамо. Довели их на мост дрински, и тамо заклали. Породицу Хатибовић Незира, њега убили, жену заклали. Кћерку су одвели у непознатом правцу.

Убиства у Плужинама Хасана клапуха, жене и кћерке, те два сина и жене Абдагић Ху-

са, преписали су Јањићу — Туту, наводно због девиза... Екмечић Адилу, жену старицу, убио је и то маљем, а затим кућу запалио Ивановић Новица, злочинац, који је раније био осуђиван и то 20 година због убиства жене и пунице. Он је убио и Хајровића, постаријег човјека и исто тако кућу запалио.

Све ове и сличне злочине вршили су под окриљем војне полиције. Њен став је био од најцрњих зликоваца, лешинара и криминалаца. Међу њима су се истицали:

Јањић — Тута

Зеља — Зељовић

Ћоса — Ћосовић

Кланфа, са Брода

Ивановић Боро

Елез Петар

Вуковић Зоран

Благојевић Перо

Жиговић Вељко — проф.

Ивановић Новица

Браћа, Бановићи

Ђурчићи

Чајевићи

Васиљевићи

Јанковићи

Матовић

Радио Сарајево је споменуло и имена која су сачињавала предсједништво — Кризни штаб. Сјећам се да су споменули следећа имена:

Миро Станић

Војислав Максимовић

Остојић Велибор

Симо Станковић

Миличић Јосип

Крнојелац Милорад

Здравко Беговић

Млађеновић Радојица

Митар Шипшић

Тодоровић Љубо

Радоица Драгичевић

Јављено је и за састав ратног суда, гдје су били:

Милић Села, Рајко Бојат и Слободан Старић.

ЗНАЛО СЕ ЧИЈЕ ГОРИ

У радној групи за транспорт роба био је и један из наше собе — Суљевић. Њему се ваикао Слоба да су га негдје прозивали да је члан ратног штаба, за што он уопште не зна и неће да зна. Кад се масовно почело радити на школи, њих 20-так били су чувани од милиционера који су и раније тај посао радили. Таранин Расим нам је говорио да ти милионери имају коректан однос према њима, те им чак и организују сусрете са женама код школе. Организовали су им и заједничку куповину цигарета, а понекад и хљеба.

Овај рад је трајао непуну седмицу дана, те наводно из безбједносних разлога посао је обустављен. Често враћање војске са фронта, угрожавало је животе затвореника који су те послове радили.

Остале радне групе, које су каткад контактирале у граду и сличним сусретима познатих другара или комшија, причали су о гнусним убиствима Муслимана. Једна од њих је и убијање људи, жена и дјеце из Чоходар махале и дијела Криваја. Убиства су извршена по обављеној сахрани Стевановића, брата Шумара. Тада је убијено и заклано око 25 лица.

Испричали су нам радници — затвореници који су довозили брашно у продавницу у Фо-чи са Брода из магацина, да је погинуо Милко Голубовић, комесар српске војске. Погинуо је на Прљуци. Одмазду су извршили над муслиманском селима Шубе и Суљци.

Сваки дан смо посматрали паљење кућа по граду. Посебно су паљене куће муслиманске, у Доњем пољу. Прво се кућа опљачка, те се затим запали или уз помоћ бензина или лакшим начином — поруши експлозивом. Свакодневно су изнад затвора ношене украдене ствари на којима или на леђима жена. Ствари су ношене у село гдје су становали Ивановићи. Људи из тапетарнице, одакле се добро видјело све што се дешавало, у дијелу Доњег поља, преносили су, нам имена власника опљачкане куће. Највише су спомињали куће Кркалића, јер су у овом дијелу, баш близу затвора становали.

Понекад, у глухо, доба ноћи, узнемирила би нас јача експлозија. То су обично минирали џамије или остатке џамија. Ујутро би чули, камион и машине, које су испред затвора равнале материјал који је од џамија и других објеката доведен. Стварали су плато испред КПД, који ће дио Дрине, тј. матици усмјерити према лијевој обали. Ријетки су били дани када није неки од објеката у граду или у Шуковцу, Гроцу, Ријеци, или дјела око некадашње жељезничке станице, није горио. То им је било неко посебно задовољство. Све се то могло видјети на прозоре гдје смо становали. Они који су поближе знали те просторе, говорили би одмах чије је то власништво.

Одмах смо знали да ли је неки пораз српске војске на фронту или је пак неки од националних празника.

ЦРНИ ДАНИ — ЦРНЕ СЛУТЊЕ

Укупна атмосфера у логору и поред разноразних тортура, могла је бити подношљива. Свакодневно су затвореници одлазили у Управну зграду, гдје су давали изјаве. Неки су се враћали без последица, а неки претучени, савијени од удараца, без ципела или дјела одјеће. Понеки, од затвореника би био задржан у самици Управне зграде и имао посебну „порцију“ батина од ноћних чувара, а понекад би долазила и војна полиција из града. Инспектори, чији су дјелимични састав сачињавали: Владичић Зоран, Старовић Војо, Говедарица, Гашовић Петко и други, вршили су селекцију кога треба више пута „пропустити“ кроз руке а кога пустити без неких последица.

„Изјаве“ су давале од јутра у 8 сати до послје подне до 4 сата. Сјећам се неких случајева, међу којима Нурка, Судара, Хајрића, неких момака из села Јошанице, као и људи који су са Кошмана. Умјесто доручка, добили су такве батине да су морали неколико дана лежати да би бар донекле санирали ране од батина.

Овакво стање је трајало све до 25. јуна, када су нашу зграду напустили без повратка.

Одвођења су почињала негдје око 6 сати навече па до 10 у ноћи. Чим би неко ушао на капију Управне зграде, одмах би се чула лупа тупих удараца. Касније би се чули крици, јауци, вриска. Како би се дубље улазило у ноћ, ефекти јаука били би неподношљивији. Тишина је владала на све стране, некад се у собама могла чути и муха, толико је ушао страх

међу нас. Сваки од нас је очекивао кад ће доћи ред на њега. Неки су припремили додатну одјећу, коју би, ако буде требало, навукли на себе само да би ударце лакше поднијели. Бјежали смо, неко у СС, неко у другу спаваону, или узимали вату и стављали у уши како би бар донекле ублажили слушање крикова.

Некад смо по боји гласа распознавали ко је дошао на ред. Жалили смо га, а викали у себи, хвала богу кад нисам тамо ја.

Често ми се дешавало да на себе, тј. на главу ставим јастук да мање слушам јауке. Претпостављам себи како је језива слика у којој се налази човек кога бију.

Посебно нас је дојмило кад су одвели Веиз Зулфа. Тачно смо сви установили кад је дошао на ред. Одведе га Кели у 21 сат и 15 минута.

Сви смо очекивали да је дошао ред и на нас у спаваони број 15. Ноћ смо провели без спавања, и ако смо сви попили аспирина за смирење.

Обично од 23 сата почиње престанак крикова. Ноћ и ноћна тишина владала је на овом дијелу града да смо могли чути сваки шум.

У скоро равномјерним временским размацима палио би се ауто, одвозио, одлазио у близину, те се поново враћао. Тако се то дешавало, тј. трајало приближно један до један и пол сат. Приликом сваке вожње „ГОЛФА“, чији је мотор препознатљив, чули су се пуцњом, затим јаки ударци од тешких предмета у ријеку. У себи смо претпостављали слику убијања и бацања лешева у Дрину, али нико никоме није рекао шта он мисли. Помисао на ту слику, неизвјесност, стална напетост, трошило је живце, килограме и здравље. Таквог стања није био нико поштеђен. Имена Расима Бочвића, Асима Мезбура, његовог брата Ене-са, те Крњић Еда, остала су ни као имена која су стварала атмосферу још више мучи-њом. Хусеин Лоја је својим ауторитетом, сми-реношћу, још више знао појединце „спушта-ти“ на земљу. Увијек су говорили да неће ви-ше загорчавати живот ни нама, ни себи, али су стално понављали сите неразумне поступ-ке, који су утицали на укупно стање у спавао-ни број 15.

И ПОСЕТЕ

Понеко је добијао посјету, и то само ако му је зет Србин или ако је имао везу у српском штабу. Тога је било врло мало, а информације које су стизале тим путем, биле су штуре и већином у функцији пропаганде. И позиви такве врсте нису били пријатни. Само се мислило на најцрње. Лоја Цевада и мене је једанпут у јулу позвао старјешина. Било нас је добро страх. Није нам ништа, рекао ко нас позива. Кад су капију отворили, угледасмо Јо-ва Милошевића. Сунце нас је огријало. Ево напакон и Срби почеше долазити у посјету Муслиманима. Јово је био комшија и колега са посла. Дао нам је одмах на знање да је његов долазак велики ризик, како за њега, тако и за његову породицу. Измислио је неки посао у КПД-у, наводно због испоруке неке резане грађе из „МАГЛИЋ“-а. Разговор није трајао више од 5—6 минута уз присуство де-журног официра. Тада ми даде двије пакле цигарета. За мене богатство и цигарете и разговор који није имао ријечи утјехе.

Тако смо живјели из дана у дан са узбуђе-њима која су наслућивала да ће се нешто дешавати.

И заиста 25. јули донио је неслућена дога-ђања. Тог дана око 16 сати и 30 минута поче-ло је одвођење заточеника, чији повратак ни-кад нисмо видјели. Међу првима одведени су: Алтока Алија, Соро Шевал и Чанкушић Рефик. За њима су сваког дана довођени но-ви људи.

У периоду од 25. јула до 2. августа одве-дени су следећи затвореници:

1. Алтока Миралем
2. Бицо Салем
3. Целик Сулејман
4. Цанкусић Рахман
5. Цанкусић Хузеир
6. Џеут Мурат
7. Џамалија Беџир
8. Џелиловић Кемо
9. Џендусић Рамо
10. Гранов Адил
11. Хаџић Есад
12. Хаџимусић Нермин
13. Хоџић Наил
14. Кановић (Веиза) Мехо
15. Каровић, младић, отац Мујо
16. Кињо, син кафеџијин
17. Кисјелица Есад
18. Клинач Хајро
19. Коњо Халим
20. Корјенић, младић отац Хајдара
21. Крајина Адил
22. Крамо Смаил
23. Кркалић Есад
24. Кулоглија Мустафа
25. Кадич са Тјентишта
26. Кулосман Мустафа
27. Мандзо Хуснија — син
28. Мариновић Крунослав
29. Муминовић Едиб
30. Никшић Нурко
31. Пасовић Аднан
32. Селимовић, тзв. Спона
33. Селимовић његов брат
34. Синановић Аднан
35. Скендер Бајро
36. Соро Есад
37. Соро Суљо
38. Суљовић Сулејман
39. Субасић Рамиз
40. Рамовић Хамид
41. Рикало Азиз
42. Рикало Асим
43. Узуновић Енес
44. Вахида Џемал, милиционер
45. Веиз Муниб, браз Зулфов
46. Веиз Зулфо, брат Мунибов
47. Младић из Миљевине и
48. Младић из Миљевине

КОСТА ЧАВОШКИ МИОДРАГУ ТМУШИЋУ

ТУЖИЛАЦ ДОБОШАР

У прошлом броју „Српске речи“ (бр. 76 од 19. јула 1993.) окружни јавни тужилац Миодраг Тмушић ме је пријатно изненадио. Уместо да ми напише оптужницу, што изгледа једино уме да ради, упутио ми је љубазно писмо у којем се осврће на мој чланак „Вуков тужилац — Стаљинов бранилац“ (објављен у „Српској речи“ бр. 75 од 5. јула 1993.). Чак је, што ме је посебно обрадовало, узео на читање из Библиотеке Правног факултета моју докторску дисертацију одбрањену пре двадесет година. Вероватно је помислио да сам пре толиких година морао написати нешто идеолошки обојено или нечасно, чега би се данас могао стидети, попут његове одбране великог Стаљина крајем 1983. Како таквих навода у мојој дисертацији ипак нема, Тмушић ништа из моје прошлости није ископао што би могао да ми пребаци, па је био принуђен да се довија и измишља.

ДОБОШАРИ И ЊИХОВИ НАЛОГОДАВЦИ

„Код господина Чавошког, изгледа, има рупа у памћењу“ — вели Тмушић — „када наводи да сам забранио часопис „Тхеорија“ 1983. године, због Стаљина и Лењина, а ја сам то учинио (подвукао К.Ч.) да бих спасао углед овом озбиљном часопису, јер је између озбиљних тема, уредник ставио и порнографске списе, на чему ми је господин Чавошки одао признање (подвукао К.Ч.) на састанку уређивачког одбора часописа (тада је напао главног уредника Козомару да је тужилац био у праву када је предложио забрану овог часописа, ради заштите његовог угледа). „Ако се уопште може говорити о рупама у памћењу (реч „рупа“ нема апстрактно значење, па би се једино могло говорити о празнинама у памћењу), оне су пре својствене Тмушићу него мени. Тмушић, наиме, изричито каже — „ја сам то учинио“ — као да је он лично забранио рушење часописа „Тхеорија“, што уопште није тачно. Он је само предложио, а Окружни суд је уистину изрекао забрану. При том је самоуверени Тмушић не само рекао једну нетачност, која се не може опростити ни лаику а

**Поводом текста ТОРТВЕМАДА
ВАШКИ, Српска реч бр. 76 од 19.
јула 1993, аутора Миодрага
Тмушића, окружног јавног
тужиоца**

камоли тако истакнутом правнику, већ је омаловажио, а можда и презрео судију Чедомира Пепића, који је, као председник већа, одлуку о забрани донео и изрекао. Додуше није искључено, и то можда Тмушић има на уму, да су се у то време све важније одлуке у политичким процесима доносиле у тужилаштву, а судија их само, као какав добошар, формално оглашавао. Ја ипак верујем да је у таквим приликама и јавни тужилац био обични добошар, а да је праву одлуку о забрани неког листа или прогону или утамничењу неког политичког неистомишљеника увек доносио неки партијски руководилац или високи функционер Удбе.

Било како било, посебну пажњу заслужује разлог којим се Тмушић руководио када је ову забрану изрекао. Он данас каже да је то учинио не због Стаљина и Лењина, већ „да бих спасао углед овом озбиљном часопису“. Ако је то уопште тачно, имамо редак пример онога што се назива *rezervatio mentalis* (када неко, у мислима, својим исказаним речима даје другачије значење и тумачење, но што га оне саме по себи имају). У оптужном предлогу, који је потписао, Тмушић је јавно захтевао забрану часописа због нарушавања угледа Стаљина и Лењина, али је при том у својим мислима нешто сасвим друго имао на уму. Као љубитељ мудрости, дакле филозоф, он је хтео да одбрани углед часописа „Тхеорија“ и филозофије у њему. Од срца му хвала, али му ипак морамо пренети упозорење Селимовићевог дервиша: човек није оно што мисли већ оно што чини.

Пише:
КОСТА ЧАВОШКИ

Као врхунски доказ овог свог добродетелства Тмушић наводи да сам му на састанку уређивачког одбора, коме он није присуствовао, лично одао признање, а уредника Младена Козомару напао због објављивања Стаљинове главе на полунагом женском телу. Како ово није истина и пошто не могу да поверујем да овако угледни правник у зрелим годинама бестидно лаже, претпостављам да га је Удба, која је помно пратила и са његовим одобрењем све наше разговоре снимала, погрешно обавестила. Ето, ни тако стручна служба каква је Удба није савршена, што је још један разлог да „доказе“ које она прикупи треба примити са резервом.

ТУЖИОЦИ И ДРЕСИРАНИ ПСИ

Конечно, Тмушић наводи да сам се једном у тужилаштву лоше с њим провео у двобоју, и да сам се можда тако и уплашио, иако није било разлога за стрепњу. Стварно не знам о чему говори, јер ако је и било неког двобоја, он се одиграо у судници и Младен Козомара и ја, као представници издавача, тај смо двобој заиста изгубили, а Тмушић га добио, пошто је суд прихватио његов предлог и наш часопис забранио. Ако, дакле, Тмушић није омашком, уместо суда, поменуто, двобој у тужилаштву, ја стварно не знам шта

овог пута има на уму. Једино чега се присећам јесу два моја разговора са ондашњим окружним јавним тужиоцем. До првог, којем је присуствовао и Миодраг Тмушић, дошло је 1983. тако што је јавни тужилац позвао Козомару и мене на састанак не би ли нас убедио да сами истргнемо из часописа фотомонтаже са Сталиновом и Лењиновом главом. Ми смо то одлучно одбили, а онда је тужилац на лицу места изрекао привремену забрану.

Други разговор са тужиоцем, којем је Тмушић опет присуствовао (мада више нисам сигуран), био је заиста непријатан. То се збило 1984. на почетку суђења београдској шесторици. Тада су два угледна америчка адвоката пожелела да, као посматрачи на овом суђењу, разговарају и са јавним тужиоцем. Чим смо ушли у његову канцеларију, он ме је онако с врата дочекао с речима: „Зар опет, Ви, Чавошки!“ Разговор је, иначе био врло мучан, тако да сам имао муке с преводњем, јер често на енглеском нисам могао наћи одговарајуће изразе за опакe жаоке и претеће алузије којима се јавни тужилац служио. А разговор се завршио тако што ми је тужилац у лице сасуо гомилу претњи и упозорења, које све нисам био у стању да преведем.

Не сумњам да ми је приликом ових сусрета са ондашњим окружним јавним тужиоцем Тмушић непрестано гледао у лице и пратио моје реакције не би ли открио страх у мојим очима. На ту помисао лако долазе људи који имају осећање да суверено одлучују о твојој слободи и судбини, па мисле да су страх и трепет и да се од њиховог оштријег погледа потенцијалном окривљеном (а ја сам то тада изнова могао бити) леди крв у жилама. Са своје стране, и ја сам пажљиво посматрао своје саговорнике — Тмушића и његовог шефа — и помно пратио њихову мимику и гестове, али с битно другачијим циљем. Као што незнанац опрезно прати лавеве реакције опасног пса не би ли у њима открио газдине комаде које су дресуром постале друга псећа природа, тако сам и ја у реакцијама својих саговорника настојао да откријем оне скривене налоге које слави газда у Удби упућује својим извршиоцима.

ПРЕСАЂИВАЊЕ НЕМАЧКИХ ЗАКОНА

У „стручном“ делу свог одговора Тмушић опширно говори о улози полиције и јавног тужилаштва у истрази, да би на крају великодушно предложио „да ова земља преведе и усвоји Кривични закон и Закон о кривичном поступку СР Немачке и примењује их, а ваљда ће ми господин Чавошки признати“ — већ ликује Тмушић — „да су ти закони донети од стране демократске земље“. С ризиком да код Тмушића и слабијих познавалаца природе посттоталитарног режима изазовем неверицу и чуђење, одмах одговорам: то тек не би ваљало. Па, зашто? — питаће се изненађени Тмушић. Зато што се правне установе не могу олако пресађивати уколико нису успостављена одговарајућа институционална и друга јемства. Најбољи доказ је амерички председнички систем са изузетно великим овлашћењима инокосне председничке власти, која се веома допала и једном Слободану Милошевићу. Тај председнички систем једино је добро функционисао у Сједињеним

Државама, а где год је био некритички пресађиван, нарочито у Латинској Америци, углавном је порађао диктатуре. И што је за Тмушића још занимљивије, тако је управо поступио човек који је углед и част Тмушић бранио и одбранио 1983 — Јосип Висарионович Стаљин. За разлику од Лењина и Криљенка, првог јавног тужиоца совјетске Русије, који су без зазора доносили прописе и упутства о узимању талаца, стрељању на лицу места, десетковању непоузданих јединица за принудни откуп, депортовању у иностранство, пресељавању кулака у Сибир и слично, Стаљин је дошао до луцидног закључка: треба донети релативно пристојне законе да би се загушила уста иностраним критичарима совјетског режима, а потом такве законе једноставно не треба примењивати већ се треба држати тајних упутстава. Тако је 1936. донет велики Стаљинов устав који је, поред читавог низа допадљивих формулација и решења, имао само једну ману: није се примењивао. Био је то у правом смислу семантички устав.

Од семантичког устава само су гори семантички материјални и процесни кривични закони чак и кад потичу из СР Немачке. Јер, како ваљано срочени закони могу деловати у земљи у којој је све постављено наопако? У Немачкој поједини бандити понекад опљачкају понеку банку. У нас банке опљачкају грађане. У Немачкој државна власт штити грађане од крађе, отимачине и опљачке. У нас је држава преко државних банака проћердала такозвану стару девизну штедњу, а преко Дафине, газда Језде и њима сличних опељешила преостале девизе лаковерних штедиша. У Немачкој полиција штити обртнике од уцене гангстера. У нас се полиција служи рекетом ради допуњавања својих скромних прихода. У Немачкој понеки полицајац понекад прекорачи своја овлашћења и примени силу без ваљаног основа, али је цела служба тако организована да је у стању да овакву злоупотребу овлашћења сведе на подношљиву меру. У нас полиција, нарочито специјална, бије и до крви пребија све одреда који се нађу на улици, укључујући и случајне пролазнике, а нико од виновника никада није ни позван на одговорност.

ПРИМЕЊИВАЊЕ ВАЖЕЋИХ ЗАКОНА

Зато бих Миодрагу Тмушићу, уваженом окружном јавном тужиоцу, саветовао да, за сада, не размишља о некој великој реформи кривичног законодавства и пресађивању немачких или енглеских кривичних закона, већ да, за почетак, доследно и упорно примењује наше важеће законе, ма колико они били мањкави. Ево неколико случајева које, ако жели, може лако да реши.

1. Дана. 9. марта 1991. у улици Милоша Великог група полицајаца, по свој прилици из Пожаревца, пуцала је из револвера према раскрсници код „Лондона“ и том приликом убила једног, а ранила другог младића. Убица из редова ових полицајаца лако се може пронаћи на основу снимака Телевизије Студија „Б“ и балистичког вештачења. (То је, иначе, веома једноставно, о чему сведочи чињеница да је после само једног дана, на основу телевизијског снимка, приведена судији за пре-

кршаје жена која је 1. јуна ове године цепала државну заставу пред Савезном скупштином.)

2. Истога дана (9. марта 1991) једна крупна полицијска зверка, чији је идентитет потпуно неспоран, са гомилом до зуба наоружаних полицајаца упала је у Студио „Б“ и усмено заборанила даље емитовање радио и телевизијског програма, уз напомену да ће одмах бити уручена и писмена забрана. Посреди је, међутим, била превара, јер окружни јавни тужилац, који је једини надлежан, никада није изрекао привремену забрану емитовања програма, па је очигледно извршено тешко кривично дело злоупотребе службене дужности.

3. У ноћи између 1. и 2. јуна ове године већа група специјалаца и ноторних полицијских батинаша зверски је претукла Вука и Даницу Драшковић и том приликом им нанела тешке телесне повреде опасне по живот. Међу овим окорелим злоторима био је и Раде Марковић, шеф београдске полиције, који је лично шамарао и злостављао везану Даницу Драшковић.

4. Дана 9. јула ове године, после давања Вуку Драшковићу аболуције за једно од двају кривичних дела за која је био оптужен, Слободан Милошевић и потчињени му министар правде Србије самовласно су укинули притвор и пустили на слободу Вука Драшковића, иако је то по важећем закону једино могао да учини Окружни суд, пошто је претходно одредио притвор кумулативно за оба дела.

СВИ ПРЕДСЕДНИКОВИ ЉУДИ

У свим овим случајевима Тмушићев положај је изузетно тугаљив, јер би морао, ако је заиста независан и непристрасан — ако, дакле, није пуки добошар — да изведе на оптуженичку клупу све Председникове људе — бившег и садашњег министра унутрашњих послова и шефове Удбе који су, по свој прилици, били непосредни наредбодавци поменутих полицајаца. Уколико се Тмушић, после толиких оклевања, одважи да неки од ових случајева реши и виновнике приведе правди, показаће бар делимичну одлучност да примењује важеће законе. Ако то учини, ако се постара да се бар у Београду доследније примењују важећи кривични закони, ма колико били мањкави, повероваћемо му да у доброј вери и намери предлаже рецепцију немачких кривичних закона. Ако, пак, ништа не предузме против толиких злотора, потврдиће већ уврежено уверење да су тужиоци пуко оруђе оних који су тренутно на власти. Тада ће његов непромишљени предлог да пресадимо немачке законе подсетити на човека кога је пре десет година бранио и одбранио — на Јосипа Висарионовича Стаљина који је доносио нови устав и поједине законе у намери да их никада на ваљан начин не примењује.

ВОЈНА СТАМБЕНА ЗАДРУГА

„СТАНДОМ“

ОБАВЕШТАВА ПОТЕНЦИЈАЛНЕ КУПЦЕ ДА РАСПОЛАЖЕ
ВЕЋИМ БРОЈЕМ ОДМАХ УСЕЉИВИХ СТАМБЕНИХ ОБЈЕКТА
ПО СИСТЕМУ „АЛАТ У РУКЕ“.

СВИ ОБЈЕКТИ СЕ НАЛАЗЕ НА ОДЛИЧНИМ ЛОКАЦИЈАМА И
ПРЕДСТАВЉАЈУ НАЈВИШЕ СВЕТСКЕ ДОМЕТЕ МОДЕРНОГ
ВОЈНО—СТАМБЕНОГ ДИЗАЈНА.

ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ УВОЂЕЊА ВОДЕ И СТРУЈЕ ДО 2012.

ГОДИНЕ ПА ЧАК И МОГУЋНОСТ ЖИВОТА У ЊИМА.

ЦЕНА ЈЕ 50 ДЕМ ПО КВАДРАТНОМ МЕТРУ, А ВОЈНА
СТАМБЕНА ЗАДРУГА ЋЕ ЈЕ ИСПЛАТИТИ КУПЦУ ОДМАХ ПО
ПОТПИСИВАЊУ УГОВОРА.

РАСКИДАЊЕМ УГОВОРА КУПАЦ АУТОМАТСКИ ПОТПИСУЈЕ
СЕБИ СМРТНУ КАЗНУ.

ПИСМО СЛОБОДАНУ МИЛОШЕВИЋУ

Господине председниче,
Други пут Ти се јавно обраћам. Први пут у
Погледима бр. 63 од 1990. године када су
Твоји батинаши пендречили српску омладину
што 4. маја 1990. није стајала мирно на звуке
ваших сирена којима сте одавали пошту
мртвом диктатору. Тада сам поручио да ћеш
одговарати, али не, како то ви комунисти во-
лите пред историјом, већ пред судом српског
народа. Много је било повода да се пише то-
ком ове протекле три године, али непосред-
ан повод за ово моје друго јављање су по-
следња догађања у Србији, а поготову акт о
аболицији породице Драшковић.

Па, пођимо редом:

1. „Догађаји који прате законом утврђени
кривични поступак против Вука Драшковића
стварају ружну слику“ — почињеш Ти.

Колико ја пратим догађаје мислим да си
први пут јавно изговорио (написао) име и
презиме лидера српске опозиције. Како ли си
само успео да то име које се иначе кличе ши-
ром Србије и света, превалиш преко уста.
Иначе је познато да Ти много волиш опозици-
ју, али руску, да је српска опозиција за Тебе
сила мрака и хаоса и да је суштина Твоје
спољње политике у последњој години била
чекање да падне Јељцин у Русији, па да се
неким повампиреним хазјајном заседнеш на
трон светског комунизма. Где би Ти тада био
крај! Иначе, невоља је у томе што у случају
породице Драшковић није било никаквог „за-
коном утврђеног кривичног поступка“ већ са-
мо слепог покорвања Твојој вољи. Тако су
судије и тужиоци натерани да се прописно из-
брукају и да Ти морају и убудуће бити слепи
поданици пошто знају да би сваком проме-
ном режима и они били изведени пред суд
због свесног атаковања на људски живот.

А ружне слике су већ посебна прича. Нису
ли то коњи и полицијски пси на Тргу Слобо-
де? Нису ли то тенкови на београдским ули-
цама? Нису ли то ојађени и испамећени пен-
зионери у редовима за хлеб и млеко? Нису
ли то редови код газда Језде и мама Дафи-
не? Нису ли то лелеци српских мајки за изгуб-
љеним јединцима, изгинулим у рату „у коме
Србија није ни учествовала“ нису ли то... више
дебелих књига се о томе може написати, а
суштина је у томе што си ти лично аутор свих
тих ружних слика.

2. „А њихови учесници, нарочито из редо-
ва опозиције, само брукају нашу земљу“ —
настављаш Ти.

Вероватно да Србија у својој историји ни-
када није била толико обрукана у свету као
што је то случај сада, то јест од оног тренутка
кад си је Ти зајашо. Да ли су Драшковић,
Никола Милошевић, Коштунџица, Веселинов...
за свет „балкански касапи“ или Ти лично, да
ли се њихове фотографије лепе широм Фран-
цуске са ликом Фирера или су то Твоје фотог-

рафије, да ли је њиховом или Твојом заслугом Србија изопштена из света и стрпана у тор да се куга комуно-фашизма не шири даље, да ли...

3. „Сматрам да су ти догађаји испод достојанства овог народа...”

А ја пак сматрам да си ти последњи човек у Србији који има морално право да говори о достојанству овог народа, пошто си му Ти коначно уништио и оно мало достојанства што му је преостало од Броза. О достојанству народа доведеног до дна, доведеног пред шалтере мама Дафине да би га она називала стоком, не може бити ни говора.

4. „У земљама које су биле иницијатори блокаде... организују праву политичку и медијску хајку против Србије”.

Политичка и медијска хајка у свету, хиљаду пута је речено, није против Србије, већ против режима у Србији, и није од случаја Драшковић већ је почела много раније од Твог доласка на власт и „догађања народа у Србији”. А ту кампању у свету воде наши непријатељи, кажете ви. Зар су стварно Америка, Енглеска, Француска и Русија наши непријатељи? Е, у производњи непријатеља си стварно ненадмашан. А њихова је једина кривица што се о збивањима у Србији не информишу преко Твоје телевизије, надалеко по злу чувене ТВ БАСТИЉЕ. Па ко су нам онда пријатељи? Нису ли то Садам Хусеин, Гадафи, Кастро? Сачувај нас Боже таквих пријатеља.

Заборављаш да си Ти идејни творац економских санкција у Европи, да си Ти први увео блокаду за словеначку робу јер нису дозволили да увезеш „догађање народа” у њихову републику. Тако се од нас сви разбежаше, разбежа се најстручнија српска омладина. А шта ће онај излужени српски народ који нема где да бежи?

На све то Ти си се односио са Теби изгледа урођеном ароганцијом. Немој мислити да је народ заборавио оно Твоје чувено „мало морген” македонском представнику. А колико си био државнички далековид показало је време, па испале „мало морген” за Србију и Твоју Југославију, а не за Македонију.

Уосталом, што се Ти жалиш на блокаду, на „неправедне санкције” када си изјавио да ће оне „имати стимулушући ефекат на привреду, штавише добро су нам дошле, да бисмо боље прегруписали своје снаге и окончали реструктурирање наше привреде”. А изем ти мудрост — рекао би народ.

5. „Иако Вука Драшковића, сматрам лично одговорним...”

Е, у том Твом „сматрању” садржана су сва наша страдања, а посебно страдање породице Драшковић. Због Твог „сматрања” баук Голот отока који већ 40 година кружи Србијом доведе до тога да се у најстрожем центру Београда, који се одувек дичио својом слободарском традицијом, Голи оток коначно повампири у поноћ 1. на „2. јун ове године.”

Твоји батинаши од којих су многи вероватно припадници нових 6. личких и 7. крајишких (Те су двије Слоби најмилије — зар не), на Теразијама формираше „топлог зеца”, тај злогласни изум Голот отока, и проведоше везане Вука и Дану Драшковић. Резултати проласка кроз тај шпалир и касније тортуре над њима су такви да су, како то сам Вук рече са-

мо чудом остали у животу.

Требаће, председниче, много глогових колаца Србији, да се слични вампири више никада не појаве.

Шта уопште мислим, председниче, о твојим побудама за доношење акта аболације. Мислим да је сила оно једино што Ти признајеш. Сила и жеља за останком на власти по сваку цену су те натерале да прихватиш Венс-Овенов план, да поставиш карауле посред српског народа, станеш на Палама испод српске заставе са круном и орловима, стојиш мирно слушајући српску химну „Боже правде” (како си то преживео то само Ти знаш), и коначно аболираш Вука и Даницу Драшковић.

Када је у питању ово последње натерале су те сила и снага духа Вука Драшковића. Дух Вука Драшковића иако у пребијеном телу поразио је и Тебе, и Твоју личну мржњу и жељу за осветом, све твоје тенкове и транспортере, тоне сузавца (а лекова нема), твоје батинаше. Заслепљен у мржњи према Вуку Драшковићу, његовим хапшењем и тортуром над њим, учинио си да тај дух надрасе Хималаје и да неку наду овом напаћеном народу да ће и њему некад сванути.

Председниче, кажу да је Стаљин био веома несрећан и усамљен човек. Судећи по томе шта чиниш са овом Србијом и њеним народом мислим да си и Ти попут једног од својих учитеља, веома несрећан и духовно усамљен човек. Ја лично имам разумевања за евентуалну твоју несрећу, али за то што цео српски народ гураш у страховиту несрећу и страдање нико не може и не сме имати разумевања и за то се мора одговарати пред судом овог народа.

А дотле, нека је и Теби и нама с Тобом Бог на помоћи.

Александар БЛАГОЈЕВИЋ
Рача

ИЛИ ОНИ ИЛИ МИ

Свих ових дана од када се подивљала Миловитићева стража онако крваво обрачунала са народом у Београду, када су уз нечувену суровост привели, претукли и позатварали Вука и Дану и сав онај свет, осећам се бедно, да бедније бити не може! Као да су то учинили мојим најрођенијим, а оно што се може прочитати у „Борби” и још по негде, доводи ме до лудила! Из канцеларије СПО стално шаљу некакве „смирујуће” дописе чланству, можда је то исправно и најбоље, али ја то не разумем, шта чекамо? Зар треба да дозволимо да их дотуку до смрти, зар не осећамо њихове ране и бол, страх ме је да им полако не узимају живот, злотвори!

Свака ти част, Данице сестро моја, камо среће да је овај народ имао макар и делић твоје снаге и храбрости, крвопије би одавно биле тамо где им је место. Нека ти Бог да снаге да издржиш муке на које су те ставили црвени целати, биће им плаћено онако како заслужују.

Вуче, брате, боли ме свака рана твоја и Данина, опрости ми што нисам ту, са вама, осећам бол, стид и бес, зар мораш проћи Исусове муке, да овај залуђени, несрећни и

изгубљени српски народ нађе свој пут извађења, ако га још има за нас? Сви смо ми, Вуче, рођени, затворени од истих господара мрака, којима је одавно засметала твоја светлост, једино се твојих речи плаше, као ђаво од крста! За тебе и нас који смо твоје речи разумели, они, ти тлачитељи наших живота, изговорили су да смо „пророци и лудаци”, а ти и јеси порекао све што нам се са њима догодило, само што они од нас, целе ове земље, направише највећу лудницу на свету! Тако и поступају са нама, грешним житељима ове несрећне земље: изгладњују нас, туку нас, плаше нас, дрогирају нас, трују нас, убијају нас, полако али сигурно. Бедеми које су нам подигли, а ускоро ће нас и засводити, неким њиховим „небом”, изоловали су нас од целог света. Овакав свет ни Орвел није могао измаштати.

Молим се Богу, да нам да снаге и срца да што пре разбијемо окове и покушамо побег из ове колективне самице, у коју су бацили цео народ. Мрзим их, као и све оне који им служе, а знају шта чине! Зато, не чекајмо да нас уништавају, још док нас је више, јер ће нас све мање бити, од глади, болести, зиме, батина, не чекајмо ни часа, боље да нас нема, кад нам је овако, па или они или ми.

Милица РАЈИЋ

Бечеј

ВУЧЕ, МЛАДИ СУ УЗ ТЕБЕ

ДРАГИ ВУЧЕ,
Толико мисли ми навире у овом тренутку да стварно не знам шта од свега тога да ставим на овај папир, а шта да задржим за себе. Вољела бих да могу све да ти кажем, знам да је то немогуће, али толико вјерујем у тебе да бих ти све жељела рећи и исповиједити. Али од свега тога најважније је да ти кажем да те пуно, пуно волим и да се сваки „њиховим” нападом на тебе, са сваком лажи и блувотином изреченом на твој рачун (а било их је и има их заиста много) моја љубав и поштовање према теби само расте и из дана у дан све је чвршће. Не дај се Вуче, молим те! Знам како ти је, тако измученом, претученом, раскрвављеном и тијела и срца, али, помисли на нас младе, Вуче и нађи снаге да оздравиш да нам се вратиш што прије, јер си нам сада најпотребнији. Знаш да ти овај народ не даје доказе за то. Преплашен је, Вуче, гладан и уморан, опрости им, јер они су уз тебе, сигурна сам у то ево, поново ми надолази бујица ријечи и осећања да бих ти могла написати роман.

Мој тата се бори на ратишту, а зашто, Вуче? он нема никаквих идеала. Зар су му идеали спаљене куће, порушене цамије, масакрирана нејака дјеца. А зашто све то? Колико сам само суза пролила када су Фочу напуштале моје другарице муслиманке које су ми до јуче биле као рођене сестре. И зато ми је жао мог тате који мора да се бори за неке лакше идеале, бесмислене идеје у још бесмисленијем рату. Фоча више никада неће бити оно што је била и ја такву Фочу ма колико је во-

љела и патила за њом не желим и нећу.

Можда ти и не би требала писати о својим проблемима у тренутку кад је твоје здравље тако лоше а живот у опасности. Али, ја знам, Вуче, да ме ти схваташ. Ти си толико племенит човек да никада не мислиш на себе, увијек бринеш за оне који ти приписују свашта и који те неправедно оптужују — а то је овај јадни, напаћени српски народ. То је још један доказ твоје племените душе. Разумијеш свој народ који је у заблуди, али који ће кад схвати сву твоју вриједност (а то ће, надам се, бити убрзо) дуплом мјером ти вратити твоју љубав, оданост, разумијевање и бригу. И због тога Вуче, издржи, молим те још једном! Не дозволи „црвеној банди“ и њиховом „великом шефу“ да побирају ловорике и ликују над тобом.

Покажи им Вуче, ко си и колико си јак и велик, а ми ћемо те слиједити. Вјеруј ми у моју генерацију (15 год.) има пуно присталица, а наше вријеме тек долази.

Треба нам неко у коме су сједињење све најбоље особине Србина и човека а тај неко можеш бити само — Ти.

Пуно поздрави Дану, најхрабрију жену и Српкињу и желим Вам обадвома брз и срећан опоравак и оздрављење.

С љубављу и поштовањем,

Јелена из Фоче

ЈУНАЦИ НАШЕГ ДОБА

Драга сестро Дано, драги брате Вуче, не постоје речи дивљења којима бих исказао понос што припадам душом и телом, вама, вашој јуначкој идеји, вашим напорима, мукама, патњама невиђеним у овом тренутку на светским просторима.

Сестро Дано, брате Вуче, дивни јунаци нашег доба, сваки дан плачем за вама, иако имам 46 година. Хтео сам да дођем у Београд, (некада сам га волео, а сад због злочинаца у њему, црвених бандита, омрзнуо) да штрајкујем главу, да направим нешто и горе, опасније за злочинце, али знам да бих тиме само вама одмогао, једино ме то спречило да им сам не узвратим њиховим начином.

Поновиће се Вуче брате, наш 9 март, али са другачијим завршетком за њих, убице. Колико пута сам само сањао онај наш 9 март 1991.

Сестро и брате, издржите, позлатиће српски народ ваше ране и муке, да нам само изиђете живи из њихових казамата и злочинских руку.

Вуче, знај да нас, обичних малих људи има много који саосећамо с вама и трпимо, али за сад смо немоћни.

Један од таквих је ваш брат Душан који вам ово пише, који је с вама прошао много, незапажен у гомили било у Шапцу, Београду, Равној Гори...

Волим вас, гинем за вас, срце ме боли, дао бих вам душу, крв тело да живите, да спасете мученичку Србију и српски напаћени народ, па и онај део залуделог народа.

Срећан вам наш Видовдан!

Ваш саучесник у историји

Ваш следбеник! Ваш брат!

**Душан Павловић
Шабац**

БАЛАДА О НОВОМ МЕСИЈИ

**А који пије од воде коју ћу
му дати неће ожедњети до
вијека, него вода што ћу му ја
дати биће у њему извор воде
која тече у живот вјечни
(По Јовану, Гл. VI, 14)**

Исус из Назарета рођен да спасе човечанство понео је на својим плећима крст и праћен узнемираним и преплашеним погледима својих следбеника стигао на Голготу да би својом смрћу утемељио нов свет.

Од тада су прохујала два века. На усјајном камену херцеговачког крша никао је и растао момак дивног лика — Вук, чија је младалачка бистрина указивала на то да ће његов развој бити од изузетног значаја за цео српски род. Тај развој је у његовом младости добу био осетно успорен, јер му је дух био инфициран вирусом лењинске болести левичарства, па је како сам каже „завезаних очију и опијеног ума ширио ту лаж и тек у заласку младости отрезнио се од велике подвале“. Та болест из младости није могла бити савладана без великих напора и изузетне воље; тежак и пун дилема је био тај пут. У својој исповести и у журби да нађе прави пут он каже: „Ја бих до Бога пречицом, умом, књигом, егзактним доказима. Као да хоћу да Га прво упознам, па онда прихватим и заволим. Знаш да се тако не може и да Господа мора прво да се заволи и да ће, потом, сам да се покаже.“

Потпуно излечен од својих заблуда из младости Вук се као личност митовски пење на свим пољима друштвеног живота. Најпре својим књигама које су у владајућим круговима примљене на мач, док је за све оне који су са пажњом ишчитавали књижевни рад то било ново Јеванђеље српске стварности. Затим се, како би се рекло, на чудесан начин у његовој личности спојио књижевнички дар са даром савременог проповедника, чија је реч жарила и палила на скуповима од више стотина хиљада грађана. Сви ти његови наступи на разним местима Србије били су у реторичном смислу највећи домет свега оног што је до сада изговорено на овом поднебљу: по различитости у садржају, по пророчанским предсказивањима, по мирољубивости и државотворности. Створена је армија следбеника свих узраста, а младост је посебно видела у њему себе и своју будућност. Огромна популарност је узнемирала владајућу касту, па је претила потенцијална опасност за његов живот. Упозораван на ту опасност Вук се није обазирао. У свом месијанском походу увек му је била на уму величанствена сентенца изражена кроз стихове његовог земљака Јована Дучића у поеми „Химна победника“:

— Само буктињама збори се кроз тмине
преко палих иду пути величине
па је храбро настављао своју мисију.

На све је то мрко гледао савремени Пилат и његови садукеји и фарисеји. Томе се морало стати на пут — ноћ дугачких пендрека, која је у својој суштини представљала и веома лошу репризу историјске паљевине Рајхстага. У тој ноћи Велики Вук је за разлику од Исуса Назарећанина без сагласности народа и постојећих закона окован гвожђем у својој радној кући, није одведен на Голготу, него је спроведен кроз Голготу. Његово мучење није престајало ни у затворском двооришту ни у самици. И када су бесни и добро ухрањени садукеји и фарисеји уморни и задихани од своје работе угледали крв и на светачким уснама свог затвореника престали су са својим крвавим пиром сигурни у то да су до танчина испунили задатак поверен од арховног саатрапа.

Но, Велики Вук је на изненађење његових мучитеља све издржао као камен под усјајним небом његовог херцеговачког крша, и попут Новог Месије прескочио смрт сврставајући се у листу бесмртника, са које га нико и никад неће избрисати.

**Војислав П. БАЈАГИЋ
Београд**

СРБИЈО, УСТАНИ!

Не могу да схватим шта се дешава у нашој Србији. Докле ће наш народ да трпи терор власти. Најгоре је у свему томе прошао Вук Драшковић на коме су се сломила кола и који је мучки испребијан у ноћи између 1. и 2. јуна. Вуче све им је то узалуд јер је народ и омладина уз тебе и ми ћемо на крају победити.

А они ће због тебе одговарати пред богом, пред народом, пред нашим свецима, пред св. Савом, царом Лазаром и осталим нашим историјским великанима. И зато, Србијо устани на ноге и не дај да нас хапсе и бију. Србијо, ми морамо сменили ову власт која нас води у амбис из ког нећемо сто година изаћи. Иначе ћемо једнога дана сви бити похапшени од стране власти. Сви ћемо помрети од глади. Вуче теби и Дани желим брзи опоравак јер кад си ти на слободи, бићемо сви слободни. Зато оздрави нам Вуче што пре. Да се наш народ једном извади из овог светског затвора.

Вуче, ја имам 18 година и плашим се да можда овим речима нисам прекршио неки њихов закон али имам храбрости да оставим своје име и презиме. Знај Вуче остаћу уз тебе до краја.

**Дејан БОЖАЛАЦ
Село Конарево
Краљево**

ДОК НИЈЕ КАСНО! ДОК НИЈЕ КАСНО! ДОК НИЈЕ КАСНО! ДОК НИЈЕ КАСНО!

ПОШЛИ СТЕ ДА КУПИТЕ МЛЕКО ИЛИ ХЛЕБ...
ИМАТЕ НАМЕРУ ДА КУПИТЕ КУТИЈУ ЦИГАРЕТА И СТО
ГРАМА КАФЕ...

МОЖДА СЕ БАЦИЛИ ОКО НА КИЛОГРАМ КРОМПИРА...
ЧВРСТО СТЕ ОДЛУЧИЛИ ДА КУПИТЕ ДНЕВНЕ НОВИНЕ...
... ЗНАЧИ, ТРЕБА ДА ПОНЕСЕТЕ МНОГО, МНОГО НОВЦА.

АЛИ, ЧАК НИ ТОЛИКИ НОВАЦ НИЈЕ ВРЕДАН
ДА РИЗИКУЈЕТЕ ЖИВОТ.

БРИГУ О ВАШОЈ БЕЗБЕДНОСТИ НА ПУТУ ДО
САМОПОСЛУГЕ, КИОСКА ИЛИ ПИАЈЦЕ
ПОВЕРИТЕ НАМА, МИ СМО ДУЕТ

„МАЈКА ТЕРЕЗА“

„ДЕАКУМУЛИРА- НИ“ ЧОВИЋ

Вест да је, истина тајанствено, мр Небојша ЧОВИЋ председник Социјалиста Београда „ослобођен“ зарад деакумулације функција ове дужности није изненадила познаваоце садашњих политичких прилика у Београду. Напротив, зналци догађања јавно кажују да је до смене челника београдских социјалиста дошло на изричит захтев вођства, па и самог вође, Социјалистичке партије јер је ова партија данас у „специјалним односима“ са Шешељевим радикалима и данас је изузетно тешко, и за најбоље зналце политичких прилика у Србији процењивање колики је и какав утицај Војислава Шешеља на садашњу политику Слободана Милошевића.../ За наук је изјава др Мире Марковић дата генералу Стевану Мирковићу „да не треба нападати Шешеља, он је сада позитиван.../

мр Небојша Човић је, у складу са својим убеђењима, и статутом ове странке јавно и децидирано изјављивао више пута да је „сестринска“ сарадња Социјалистичке партије са Српском радикалном странком погубна по ову прву. Наравно, то је, с обзиром на функцију Небојше Човића, стварало „тешкоће“ у међустраничкој сарадњи и сасвим извесно овог стајало фотеље председника градске организације београдских социјалиста. Објашњења која прате овај, за сродства информисања медијски догађај, су дилентатска и сасвим сигурно необјашњива. Приче о деакумулацији функција примењене су другом, комунистичком режиму и сасвим извесно не одражавају стратешке интересе српских социјалиста. Остаје, сасвим извесно, да се у догађајима која су оптерећивала политички живот Србије у последња два месеца назире истина да је тренутно и сам Слободан Милошевић, у ери општег економског колапса, привреде с једне и беспризорног богаћења појединаца из врха власти с друге стране, заробљеник „...стратегије Војислава Шешеља“ јер без подршке овог контравезног политичара и демагога непознатог на овим просторима од формирања савремене српске државе, у републичком и савезном парламенту не бих „успешно спроводио сопствене идеје о гладном али поноситом народу“.

мр Небојша Човић је почетак, савим извесно, фракционашког обрачунавања у редовима српских социјалиста /Уосталом и „тајни“ Конгрес комуниста под окриљем др Мирјане Марковић то потврђује.../ и претеча нових „авангардних“ потеза актуелног српског председника који могу да се заврше и расписивањем нових превремених парламентарних избора...

Укидање економских санкција, макар и делимично, животну је питање за опстанак, односно за продужетак живота, садашњег режима у Србији па је целокупан медијски простор ангажован да свету докаже да је управо овај режим, доследан у борби за мир и да у томе има чак и подршку једног Војислава Шешеља.../ Зна се који разлози приморавају ову власт да исхитрено тражи укидање санкција. Предстоје сасвим извесно, а о томе

је својевремено јавно говорио и лидер Српског покрета обнове Вук Драшковић, социјални немири, и зарад плата од 5 /и словима пет/ ДМ, ширих размера што режиму сасвим извесно најмање одговара.../ мр Небојша Човић је овај, кључни и животни проблем српског плебса, сагледао са становишта реалности а то сасвим извесно не одговара владајућој партији /Која узгред буди речено за откуп пшенице за потребе Србије плаћа пет немачких фенинга а за потребе Српске крајине чак — тридесет и пет фенинга! која заменом теза жели чак и гладном и изгладнелом плебсу да „продаје рог уместо свеће“! Уосталом и разрашњења поводом смене Небојше Човића то потврђују.

Поново је, ето, у политичком животу Србије актуелна — деакумулација функција?!

Наздравље, рекли би наши људи из народа...

И, до неких других, и бољих, времена.

Јован ДЕБЕЉАЧКИ

СВИ И ТИ

Гладни, жедни, слепи, глуви заточени у најстрашнијем логору на свету, логор који српској омладини не бих направио ниједан овоземаљски непријатељ, направио је он „сотона“ цинично оргијајући на њиховој ТВ „Бастили“, да ће се угасити та једина наша Нада (Вук) и даћемо остати у њиховој тамници још 50 година.

Мисле радују се ево, преварили смо га, узео је (наше) сатанско оружје сам ће себи одсећи главу, а они ће рећи „ми смо чисти“, радују се злочници а не виде да им то не да бог, зато што је наш Вук научио српску децу да се не стиде кад се богу моле да подигну три прста и да их саставе кад треба, да певају „помози боже“ и „Ускликнимо с љубављу“ на нашем Тргу Слободе са нашим Вуком.

Мисле натераће нас да живимо од њиховог Радомана, Милића, и Марковића, Црнчевића, варају се злочинци. Они су затвореници код њих је мрак, главо доба, код њих сава хукће, они се зоре плаше они је дочекају неће али пре тога хоће тебе и нас да сахране да затру методу да се покољења не сећају.

Знају они, Вуче да је с тобом цела Србија, мисле сад је све у њиховим рукама, и опет слуте, страхују, зебу моле сотону да ти не одустанеш од самоуништења али ми знамо Вуче да нас ти нећеш, не можеш оставити јер ти си једина нада, снага отпора овом режиму. Ти си на крсту ради нас, они имају по једно или два детета, а знају да ти имаш много више, сви српски синови и шћери су твоји, твоја деца, то их боли, али у зору нећемо са њима, а када бинам свануло без тебе — никад.

Ми чекамо да се сунце роди а оно ће се родити са слободом са Вуком са истином са правдом. Они нас никад неће имати, јер смо ми Вук а Вук је ми и надамо се да ти не треба већа сатисфакција да живиш ти то мораш, кад нас имаш овакве какве си нас стварао, наивне поштене? Светосавски васпитане.

Нећемо се потписивати јер смо ту СВИ, СВИ, СВИ, СВИ, СВИ, СВИ и ТИ

НАДА ЗА СПАС

Драги и поштовани Вуче, Огромна жеља ме вуче да ти се захвалим, стегнем руку, дам подршку, како теби, тако и твојој Дани којој се искрено дивим. Савест ми не да да будем пасивна, а у исто време осећај немоћи ме раздира да ја као јединка не могу да променим ништа. Због тога осећам потребу да ти се захвалим (то је тако мала реч за ово што осећам) за све што чиниш, за све оне који осећају исто што и ја. Да ти се захвалим за наду коју ми пружаш да ако не ја, онда бар моја деца (имам их троје) живе у Србији другачијој од ове. Како је сада, сувишно је причати. Захвална сам ти, јер због свега што ти чиниш (то пратим од самог почетка) није ме срамота да кажем да сам Српкиња и да припадам овом народу.

Од 1. јуна ноћи су ми постале дани. Сан ми на очи није долазио а ч кад би ме спомео, сањала сам тебе и Дану. Биле су то праве ноћне море. Сама та помисао — изгубити вас двоје, значила је изгубити наду, значила је изгубити све. Тотални мрак, нема будућности, крај. Биле су то тешке ноћи, сигурно ни приближно као ваше, али веруј, тешке.

Молила сам се дању у себи, где год се нашла, ноћу наглас; молила сам се Богу за ваш спас, за вашу слободу. У цркву сам ишла и палила свећу у твоје и Данино здравље. Помогао је, као и увек кад су молитве из срца и душе и јаке као што су моје биле.

Твоје писмо кад су објавили, мислила сам ове сузе стати никад неће, али разумела сам. Разумела сам твоју жељу да идеш до краја, да победиш злотвора. Победио си га Вуче, као што га увек побеђујеш. Није била потребна твоја смрт. Осећа он твоју снагу и плаши је се. Зна он да си јачи од њега, да си победник, само се очајнички бори да то не сазнају сви, да то не сазна цела Србија. Тога се он боји и изгубиће се он у том страху. Сам ће себе уништити плашећи се тебе, али доста о њему. Није он вредан ничега.

Оздрави нам Вуче, стани на ноге и ојачај, а онда идемо даље. Мој муж јесте члан СПО још од првих избора, ја нисам (присталица формално јесам). Сада желим и званично то да будем. Желим да све што ти и СПО направите, кажете и урадите, а овој власти се не допадне будем званично одговорна и ја. Желим да ми савест и образ буду чисти, како пред самом собом тако и пред Богом. Неко би се можда упитао, могу ли се таква осећања и такво поверење гајити (како ја гајим и осећам) према човеку кога и не познајеш лично, како знати да је то то. Ја кажем да могу и да знам да је то то кад је у питању човек какав си ти Вуче и срце какво ти имаш Вуче. То си опет, по ко зна који пут доказао. Теби и Дани из свег срца желим што бржи опоравак и много снаге и здравља, јер таквих људи као што сте вас двоје је мало.

Са огромним поверењем и љубављу Ваша
Ивана МЛАДЕНОВИЋ
Н. Београд

МОЈА ЗЕМЉА, МОЈА ЖИВА ГРОБНИЦА

За име Бога, и Светог Саве, докле ће црвени пакао да траје? Повампирили зли духови црвене проклете тројке Лењина, Стаљина и Броза данас имају највећу снагу. Милошева крвава секира, којом је заклао Караџорџа, данас је највише наоштрена. Не треба да нас бију туђинци, ми се сами убијамо. Цео живот била сам и остала жртва црвених господара. Моја мајка у страхотама рата сахранила је шест својих рођених у заједничку гробницу, а ја сам седма жртва после пола века. Сад, на крају свега, изгубљене наде и живота само жалим што ме Хитлер и Броз нису убијали у њихово време, да не бих целог живота умирала полако. Пола века кадија тузи, кадија суди, а сада нам суди и пресуђује највећа фукара. Пола века кучићи и мацке наших господара живе у највећем луксузу а ми несрећни Срби живимо као животиње, променили смо улоге.

Због стравичног и свирепог злочина који су извршили над Ђуком и Даницом Драшковић, какав у српској историји није забележен, толико сам огорчена да бих желела да одем било где у свет, да ми моји гробари не газе по гробу. Поштована редакцијо, хтела бих да Вас замолим, да ово моје писмо пошаљете у било коју земљу света са једином жељом да се решим овог црвеног пакла пошто десет месеци станујем на ходнику на очиглед свих.

Пола века јауци и вапаји српских бескућника допиру и до неба, али овде те јауке нико неће да чује. Овде су само важне фотеље и ништа више!

Моја земља, моја је жива гробница!

Проклети Брозови јаничари, турско ропство било је мелем на ране у поређењу са вама. Некрштени српски јаничари не било вам просто шта радите!

**Анка Николић
Београд**

НИСАМ АУТОР

Молим да демантујете да сам ја аутор чланка из бр. 72. Неко се послужио мојим именом, а ја добијам бројне претње од оних који се осећају погђени, поготово од неких са Озрена из БиХ.

Што се мене тиче, ја имам друге проблеме а они су да преживим због несреће и рата за који су највише криви ти тзв. босански Срби под оружјем. Они су припремали рат, хтели рат ради хомогенизације, територијалне поделе, своје државе и власти пре свега. Лидери тзв. босанских Срба на челу са Р. Караџићем, потпомогнути хегемонистичким снагама из Србије криви су за рат, геноцид и етничко чишћење у БиХ и сва она крвопролића и несреће које је овај рат изазвао. Тешки и болесни националисти били су и још су за слеplени мржњом према другима. Нису хте-

ли политичку борбу, већ рат. Вук Драшковић, који је неоправдано лежао у затвору и који је срамно испребијан, једини је рекао истину о Босни. Велики број Срба, које нико и не пита, није за поделу Босне, али јесте за једнака права свих грађана и народа. Овен и Столтенберг преговарају са погрешним људима. Када тзв. садашњи лидери БиХ, посебно Срба, спусте оружје народ ће рећи за какву је Босну. Неће ваљда Слободан Милошевић и даље да преговара у име свих Срба. Ово сада преговара СДС и наоружани. Кредитбилитет је изгубљен. Ова победа помогнута снагама из Србије, па и војском уствари је највећи пораз који су Срби доживели. Параноик Р. Караџић не може да заступа босанске Србе, нити да у Босни кроји државу или Устав. Он треба да одговара за злодела и рат у БиХ. Сраман је и непотребан овај рат и зато сам против свих оних који су га изазвали и још га воде и чак имају од њега и личну, прљаву корист.

Срби су извршили први поделу у БиХ!

То су САО — провинције, па општине — гетоизација! Први су прогласили тзв. републику у БиХ. (8. 01. 1992)!

Шта је радила армија Србије у Зворнику, а шта у Скеганима?

Одакле униформе, оружје, санитет, гориво, храна? И сада иде дотури из Србије и Београда.

Шта су тамо радили Шешел, Аркан, Бели орлови, плаћеници, добровољци, војници под „уговором“? Колико је само опљачкано? Куда иде и ко сакупља тзв. хуманитарну помоћ? Ко лечи и које рањене и болесне? Зашто и ту поделе? Где су коридори и где се лече муслимани из БиХ? Нису они сви за Алијину политику..., били су за јединствену БиХ заједничку у Југославији, али без Р. Караџића и Сл. Милошевића!

Прим. Др Драгослав ПАВЛОВИЋ

ОБЕЋАЊЕ, ЛУДОМ РАДОВАЊЕ

На власт је дошао користећи буђење косовских Срба којима је обећао да ће на Косово вратити све српске избеглице, као и да ће одатле исељити све Албанце који уживају статус „политичких“ избеглица. (О политичким избеглицама треба да се старају УН, а граничне земље само привремено).

До данас се на Косово није вратило ни 100 Срба, а чести су случајеви исељења многих који и поред присуства знатних милицијских снага, живе у трајној несигурности.

Тврдио је да ће у случају да опозиција победи на изборима 1990. г. неизбежно доћи до рата, а данас видимо да је до рата дошло баш кривичном српских комуниста (с њим на челу) који су мирно гледали како се сви српски непријатељи ујурбано наоружавају за напад на српско становништво Славоније, Лике, Кордуна и свих других крајева у којима су Срби већ били масакрирани пре тачно 50 година.

Искористио је тежње српског народа за остваривање оних права која су му у Јожиној

Југославији била ускраћена, па је дрском преваром зграбио власт под маском „српског националисте“.

Иначе, овај загрижени комуниста српски национализам подржава тачно онако како конопац подржава обешеног, а данас видимо колико је у његовим изјавама било истине.

Нема српског препорода док на власти седе они који су побили преко 400.000 српских домаћина у име ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА И КОМУНИСТИЧКОГ ДРУШТВЕНОГ УРЕЂЕЊА за које су тврдили да представља РАЈ НА ЗЕМЉИ и нема српског уједињења под зликовцима који су Србе тешко завадили још током Другог светског рата.

Нема праве српске државе све док Срби не уклоне оне који су распарчали Србију на разне „републике“ из којих је српски живаљ скоро потпуно истребљен, нити се о ЉУДСКИМ ПРАВИМА И СЛОБОДИ МОЖЕ ГОВОРТИ ТАМО ГДЕ ЗАКОНИ ПРЕДСТАВЉАЈУ БЕЗВРЕДНУ ХАРТИЈУ.

Нека Срби не забораве да је сваки од њих могао да буде на месту Данице и Вука Драшковића у последњој земљи бољшевичког терора на европском континенту.

Зато је **ПРВИ ЗАДАТАК СВИХ ПОШТЕНИХ СРПСКИХ РОДОЉУБА РАД НА ОСЛОБОЂЕЊУ СРБИЈЕ ОД ЗЛИКОВАЦА КОЈИ СУ СЕ ДРЗНУЛИ ДА ПРЕМА ПОЛИТИЧКИМ ПРОТИВНИЦИМА ПРИМЕНЕ ГРУБУ СИЛУ НЕ ВОДЕЋИ РАЧУНА О ПОШТОВАЊУ ОСНОВНИХ ЉУДСКИХ ПРАВА СВОЈИХ СОПСТВЕНИХ ГРАЂАНА.**

**Војислав ВУДИМИРОВИЋ
Париз**

IN MEMORIAM

Дана 7. августа 1993. године у 11 часова на гробљу у Сопоту даћемо шестомесечни помен и открити споменик најбољем сину, супругу, оцу и брату

**ВЛАДИСЛАВУ РАДОЈЕВИЋУ
— „ВЛАЈКУ“**

— грађевинском техничару —

Мајка Љиљана, супруга Мила, син Данило, кћи Љубица и сестра Јелена Рађеновић са породицом.

ХУМАНИ И НЕЖНИ ВОЂА

Тек колико јуче Сл. Милошевић је пред госпођом Митеран држао свету лекцију из теорије о подели власти која се код нас стриктно и безусловно поштује. Свет зна шта за овакву државу и њеног председника значи право. За њега који је донедавно певао хвалоспеве Титу и до последњег часа спасавао од расула СКЈ (на XIV) конгресу као јединог браниоца једнопартијског система.

Дакле, Милошевић, као председник и самодржац у Србији и СРЈ одмах после хапшења Вука и Данице Драшковић (у даљем тексту само иницијали) истиче да су они криви и одговорни. То, се каже јавности и у самом тумачењу појма аболитије. Аболитија вели он „није акт права ни праведности већ акт милости“. Он дакле, кад хоће може да помилује и милошу обави и онда када је то неправедно и незаконито.

Како би радо Милошевић обесио Вука Драшковића. Од тога би направио велику народну фешту и славије као што је то учинио 28. марта када је прокламован нови устав Србије који је заменио онај из 1974. год. Тај устав су доносили његови послушници и слуге рање власти какав је Богдан Трифуновић који је и сада, као председник Уставног суда Србије, чувар новог устава да се некако не би повампирео онај кога је доносио 1974. год.

На самим цитатима датим у вези са аболитијом уверимо се у суштину председникових перверзија.

„Кривични поступак против В. и Д. Драшковић, законом утврђен, ствара веома ружну слику а учесници из редова опозиције само брукају нашу земљу“. Да би сачувао достојанство овог народа зато њихов ток треба прекинути одмах“.

Да ли због достојанства овог народа или због Клинтовог писма акт о аболитији објављен је 15 минута пошто је поменуто писмо примљено. Дакле, за најкраће могуће време док је акт био написан и сročен.

Ни овога пута Милошевић није пропустио прилику да оптужи цео слободни свет за „казнене мере геноцида због којих код нас умиру тек рођена деца у име хуманости и да организују нечувену медијску блокаду против Србије. Милошевић се труди колико год може да посеје што већи раздор међу опозицијом па каже: „Неки опозициони лидери се радују да Вук Драшковић нестане како би они заузели његово место. Они се лицемерно надмећу у бризи за његово здравље“. Ти људи не заслужују да држава за њих обавља било какав посао а поготову не неки ружан посао (како би било усмрћивање Вука Драшковића) примедба Б. Т. „Ето, каже Милошевић, зато ценим да треба донети акт о аболитији.“

Намеће се мисао да је то Сл. Милошевић брзо схватио, после невиденог притиска светске и домаће јавности. Милошевић, као што се то показало толико пута, разуме само језик силе и кад год чини нешто добро за људе не чини то својом вољом него само кад га нужда и сила на то потерају.

У жељи да се представи као високо хуман човек он даље каже: „У овој земљи нико не треба да буде изложен понижењу па ни Вук Драшковић. А он би то био у колико би био ослобођен без своје супруге... ради се о људима који су дубоко привржени једно другом и о осећањима која треба поштовати“.

Пред тим сентименталним и људским осећањима не може да одоли срце једног нежног човека какав је наш председник. Зато, он и поред велике кривице В. и Д. Драшковић за убиство милионера за стотине повређених и убогаљених, наш нежни председник великог срца и великог разумевања за људске болове, доноси акт о аболитији и жртвује Закон и уставне принципе о подели власти. Распет између жеље да све буде засновано на закону и његове људске потребе да буде великодушан према људима који се воле наш председник прима кривицу и грех на себе и доноси акт о аболитији.

Када би сви народи имали овакве председнике хумане, нежне, племените, и са толико власти колико је има наш председник, свет би постао рајско насеље.

Обратите пажњу на образложење господина ШЕШЕЉА жиљаваг, упорног, тврдокорног али режиму увек приврженог опозиционара.

„Председник Милошевић направио је гест високо хуманог карактера, који ће они знати да цене и да никада више неће доћи у прилику да примењују било какво насиље“.

И он, као његов велики и љути политички противник Милошевић сеје раздор међу опозицијом. „Јер многи од њих желе да Вук и Даница остану сто година у затвору“ Он не. Он се радује што је изашао „И што ће Вук подарити нашем народу нова књижевна дела а да ће ова ружна епизода из њиховог живота бити заборављена. Кад то каже човек који је објавио камару књига, које нико не чита, и који је у Удружењу књижевника примљен за књижевни род „ПАМФЛЕТ“ ми то морамо да верујемо.

Њему се у оцени да је акт аболитије „хумани однос човека према човеку“ придружује учитељ полицијских наука РАДМИЛО БОГДАНОВИЋ. Он, истина, ни једном речју не објашњава какав је то хуманизам када се ухапси невин и испребија везан човек. Ни једном речју нам не објашњава какав је то хуманизам кад се пусти на слободу убица милионера и кривца за многе повређене и убогаљене. Какав је то хуманизам кад се због кривица крше закони ове земље.

Људи помозите ми да и ја ову изопаченост разумем.

Божидар ТОДОРОВИЋ
помоћни радник
Народног музеја у Београду

СРПСКИ НАРОДЕ, ПРОБУДИ СЕ!

Тужни и драматични догађаји у ноћи између 1. и 2. јуна 1993. год. свима нама у Србији којима лежи на срцу демократија и живот у слободи достојан човека, показали

су да смо од праве демократије врло далеко а на прагу полицијске државе и терора.

Вук и Даница Драшковић, отвореног и храброг срца желели су да заштите свог премлаћеног посланика Михајла Марковића од насилника „боксера-посланика“ Вакића и да у одбрани грађанских слобода, грађане Београда подрже у мирном, гандијевском протесту насиља и бахатости испољеној у Савезној скупштини. Ту пружену прилику властодржац у Србији није пропустио да се обрачуна са најхрабријим Србином и Српкињом.

Унапред припремљени, острављени муповци доведени већином из Босне и Крајине, на миг наредбодаваца сурово су до крви испребијали лисицама везане Вука и Даницу Драшковић, а потом све затечене, па чак и случајне пролазнике изложили тортури и шиканирању. Београд је у време ових догађаја срамно подвиг реп и чекао шта ће бити са Драшковићима, а опозициони прваци (чак и из Главног одбора СПО-а) кукавички су из својих станова ослушкивали вест о судбини Вука и Данице, да би потом издавали нека млака и неубедљива саопштења и захтев за ослобађање утамничених Драшковића.

Управо се одвијало како је бахата власт и очекивала.

А већина нас је, купљена за безвредне износе плата, иако већ годину и више нисмо видели фабричке хале — ћутала и чекала. Радници, интелигенција (резигнирано и као и у сличним приликама конформистички расположена), разједињени студенти, обезглављени Београдски универзитет, су се крајње кукавички понели. Властодршци Милошевић и његов верни слуга Шешељ, тек ће сада у следећим „акцијама“ показивати све страшније лице тираније које влада Србијом.

Послушнички српски народ није реаговао тамо где је апсолутно морао. Није устао у одбрану најхрабријих међу свима нама, људи који су савест и образ ове заплашене и опљачкане Србије.

Сви треба да се срамимо и да нас заувек пеку све поломљене кости Вука и Данице, сви подливи крви, сва шиканирања и понижења која су у тој голготи морали да поднесу. Зар Србија заиста нема толико преосталог поноса да устане на ноге широм свих градова и да данима и ноћима у неом протесту осуди вандале на власти, зар је време Брозовог једноумља поништила и оно мало људског поноса и бунта које су Срби Карађорђевог устаничког времена имали.

Говори се да сваки народ има власт какву заслужује. Зар заиста ми заслужујемо ову мафију, која је приватизовала телевизију, радио, штампу, природна богатства земље а рат користи и продава у недоглед ради великих профитерских послова.

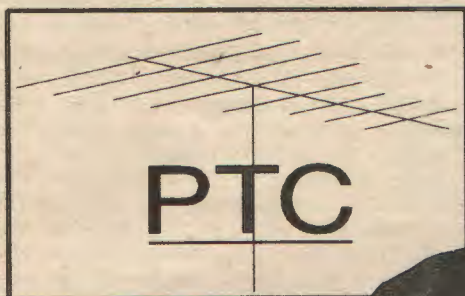
Драган Веселинов, Весна Пешић, Никола Милошевић, Живан Љубинковић-Кекац су малобројни примери како треба чинити и испуњати после овог гнусног чина деспотског терора и насиља. Сви опозициони прваци треба да схвате да се овде ради о бити или не бити даљег опстанка демократије у Србији, јер поредак који се спрема биће тотална тама и безнађе за сваког човека од поноса, који

ЗАШТО УБИТИ СЕБЕ? ЗАШТО УБИТИ ДРУГОГА?

НЕКА РАДОСТ, ВЕСЕЉЕ И СМЕХ УЋУ
И У ВАШ ЖИВОТ.

ГЛЕДАЈТЕ ТВ ДНЕВНИКЕ И
ДИРЕКТНЕ ПРЕНОСЕ ИЗ САВЕЗНЕ И
РЕПУБЛИЧКЕ СКУПШТИНЕ.

А АКО БАШ ИНСИСТИРАТЕ ДА УМРЕТЕ,
ГЛЕДАЈТЕ И СЛУШАЈТЕ ЕМИСИЈЕ ИЗ СТУДИЈА
НОВИ САД.

УМРИТЕ ОД СМЕХА!

размишља о будућности своје деце и даљих генерација.

Присетите се да све што је младо и школовано буквално бежи из Србије под паролом дипломирај — па емигрирај! А већ смо сада нација која полако изумије јер нема елементарних услова за рађање и одгајање деце и обезбеђење минимума егзистенције.

Општем хаосу и безнађу дали су велики лични допринос поједини квазиуметници и лажни дисиденти Брозовог времена — Брана Црнчевић, Мома Капор, Драгош Калајић и њима слични који су својим иступањима све учинили да разбију здраво национално ткиво Срба у Србији, проглашавајући их за грађане другог реда, за непатриоте и непоуздане за садашњу влас. Само су Срби из Босне и Крајине „велики Срби“ јер штите и бране Милошевића и његову страховладу, па зато ко год од њих дође из тих крајева добија уреднички положај на ТВ и у штампи, министарске фотеле, четворособне станове и низ других властита. Ту су и коментатори — „пљувачи“ попут Стефана Грубача, Крсте Бјелића и разних Ђога, Нога, Пушара попут сада већ одбачене Миле Штуле, који ће из својих ситно шилардијских рачуна до задњег даха бранити све што чини ова острвљена власт.

Посебно „почасно“ место мислим да треба дати новинару Радио-Београда Живојину Јеротијевићу, који је коментаришући прошлогодишњи Видовдански сабор опозиције, рекао толико гадости, отрова и увреда на рачун Вука и Сабора да ми се и сада, када се тога присетим, диже коса на глави.

И сада се тај послушни новинарчић без образа и поноса, повремено јавља својим коментарима да брани своју власт и испљује отров на све што опозиција чини.

На крају за подсећање: ни сто хиљада до зуба наоружаних полицајаца није спасло Чаушевог у Румунији. Те, за њих страшне чињенице, треба да се сете садашњи властодршци у Србији.

Милан ВУЈОШЕВИЋ
Шабач

ЊЕНО ВЕЛИЧАНСТВО ТЕЛЕВИЗИЈА

Увек када сам хтео нешто да напишем, или изговорим, био сам у страху да не угњавим читаоца или слушаоца. И овога пута када ми неизбежна телевизија (од које се јехим) пада на памет — уплашио сам се истог. Међутим, овај феномен је вероватно једини на свету о коме се може бескрајно говорити а да се никада не буде досадан и да се никада не понове исте теме.

Ипак, не треба увек кудити телевизију. Хвала јој на преносу онога скупа 12/V1 у Сава центру, онога бала авети, који нам је омогућио да још једном (надајмо се и последњи пут) видимо на гомили људе туђе идеологије, са туђим симболима, туђим заставима и туђом химном. Да видимо изроде који су ратовали по налогу коминтерне противу Србије и српског народа и то заједно у истим редови-

ма са Шпегелом, Тусом и Туђманом, а под командом аустроугарског фелтвебела и којима је место пред стрељачким стројем на Ади Циганлији.

Но, да се вратим теми због које сам и почео овај текст.

Када сам раних педесетих сањарио са својим истомишљеницима и сапатницима о неким будућим слободним изборима (ако их икада доживимо) предвиђали смо да ће комунисти добити десетак одсто гласова, а да ће 40%, од оних 90% после избора изгубити животе у делиријуму радости, у шенлучењу, од пића, од можданих и срчаних удара, итд.

И верујте ми — предвиђања су за оно време била тачна.

И онда је дошла телевизија.

Српски народ је прихватио свога убицу са белим рукавицама, плавим возом, белим пудлицама и резиденцијама којима се број не зна — и лио сузе када је овај умро и десет година после његове смрти (све до првих антикомунистичких демонстрација) стајао мирно на звук сирена сваког четвртог маја и — што је најстрашније — два пута дао глас његовим следбеницима.

Колики је утицај тог стравичног оружја које се зове телевизија дозволите да вам поткрепим само једним примером.

На предизборном митингу у Ужицу, пред ове последње изборе, Бора Јовић каже својим митингашима:

„А знате шта они траже од нас? Они траже да им ми дамо три месеца телевизију, па да они објасне народу шта они хоће, па онда да идемо на изборе! Е, онда ми нећемо да изађемо на изборе“.

Е сада замислите: друг Јовић се после пола века апсолутног монопола над средствима информисања уплашио од само три месеца слободне телевизије!

То само по себи говори, о ономе што сам хтео да кажем и да додам да ова (партијска) телевизија, ако икада доживимо правну државу мора да дође пред суд због злочина који се зове БРИСАЊЕ ИДЕНТИТЕТА СРПСКОГ НАРОДА.

У међувремену црна рупа Европе и света, клоака Европе и света и даље трује српски народ.

А сада долази још и такса на свако електрично бројило, такса да се отров још боље упакује и сервира.

Све до „изненадног нестанка струје“ могли смо да пратимо дебату у скупштини по питању изгласавања овог новог фамозног закона. Госпoде, шта се све чуло!

Један од другова рече да смо изгубили медијски рат у свету због недостатка средстава, па ћемо (наравно) сада боље да водимо тај рат.

Драги друже, ми (тј. ви) нисмо ни водили медијски рат у свету. Ми (тј. ви) смо водили рат овде противу Вука Драшковића и — добили га. А рат који се није водио, није могао да се добије.

Један други друг каже да се тако једним чеком у свету сви рачуни плаћају, па што да не и телевизија!

Питао бих тога друга када је последњи пут био у иностранству? Да ли је то можда било у Бриселу где су по улицама падале српске православне главе?

Но, опет да кажем, не смо бити ни сасвим неправедни према „нашој“ личној телевизији.

На конференцији за штампу Српске Либералне Странке (чији сам члан г.о.) 27. маја после Пала и вршења притиска на босанске Србе да потпишу Вен-Овенов план, запитам сам:

„Да ли ће трговци српским интересима поцрвенети од стида? Поцрвенети, јер су својом незграпном политиком гурнули Србе у рат, а онда им окренули леђа терајући их да потпишу оно што они не могу потписати и прекидајући им линије снабдевања из страха за сопствену будућност.“

Шта ће рећи српском народу преко Дрине ако тај народ ипак успе да се избори за боље услове од оних који им се сада нуде?“

Е, па захваљујући „нашој“ личној телевизији видео сам да нису поцрвенели. За млађане Перчевића и Дачића уопште није било никаквог притиска на тамошње Србе, није било чак ни Пала, тамо никога није било. Све је опозиција измислила.

Амин.

Милутин ЖИВКОВИЋ, дипл. инж.

ПРЕПОДОБНИ ДАВИД СОЛУНСКИ

Дана 09. 07. 1990. године са својом породицом (супруга и синови од две и девет година) путовао сам према Солуну на годишњи одмор. У раним јутарњим часовима око 06,30 сати, код градића Неготино у Македонији, догодило се да, док су сви спавали у колима, при пуној војњи задремам и ја као возач. При брзини од око 120 км на сат прешли смо на супротну страну пута и прелетели амбис висине 5-10 метара без превртања. Аутомобил је снажно атерирао на земљу услед чега смо се сви пробудили у колима. Улетели смо у шуму и у пуној брзини посекли 10-15 стабала, коначно заустављајући се кочењем и ударцем у један повећи пањ. Догађај је био готово невероватан: срећна околност да из контра смера није било аутомобила, посечена стабла, искривљени пањеви, потпуно уништен аутомобил а ми у колима без икакве повреде. Када је дизалица дошла да нас ишчупа требало им је четири сата да приђу и извуку слупани аутомобил а полиција је изјавила да тако нешто нису видели до сада. Када смо се живи, здрави и практично поново рођени вратили у Београд, уз разговор са пријатељима констатовали смо да је само нека више сила спасила наше животе, па смо између осталог, по ко зна који пут у животу прелистали црквени календар. Били смо запањени од срећног открића: Девети јули је обележен као дан Преподобног Давида Солунског. Боже мој, па ми смо тог дана били на путу за Солун. Од тог тренутка у нашем дому сваке године 9. јула слави се Преподобни Давид Солунски.

Од првих дана формирања СПО-а супруга и ја смо чланови ове странке а синови су уз нас посебно обожаваоци г-дина Вука Драшковића. Страдање Дане и Вука посебно нам је тешко пало јер смо били свесни да би њи-

хов крај представљао дугорочни крај наде за Србију какву ми желимо, и да у том случају морамо напустити земљу пре свега због будућности наше деце. Ипак нисмо губили наду. Веровали смо у међународни притисак јер смо знали да је у демократским, културним и привредно јаким земљама Вуково дело и његова политичка активност на високој цени. Како је време одмицало сумња у ослобађање Вука и Дане расла је а нада је постојала све мања, поготову после срамне одлуке Врховног суда Србије. Коначно, игром судбине последња нада била је везана за жалбу судског већа које је требало да разматра жалбу — ДЕВЕТОГ ЈУЛА.

Боже, помислио сам, па то је наш породични дан, то је дан Преподобног Давида Солунског, дан нашег спаситеља. Од раног јутра тог дана молили смо се Богу за спас Вука и Дане, славили Давида Солунског и потајно се надали да ће нас још једном животно обрадовати. Колеге на послу су знале да је 9. јули фактички други рођендан моје породице, знали су за Преподобног Давида Солунског и за бригу коју је ових дана исказивала моја породица према Вуку и Дани. И онда одједном ужасна вест — судско веће не уважава жалбу, одлука се одлаже за понедељак. А до понедељкад шта се може десити са Вуком? Разочаран и утучен по завршетку посла отишао сам кући. Обавестио сам Општински одбор Чукарице СПО Чукарице да не могу доћи на заказани састанак СПО у 18,00 сати јер осећам да сам потребнији на Тргу слободе. Спремио сам се за полазак и у том тренутку мој старији син, који је гледао телевизијски програм у другој соби, почео је да вришти од среће гласно ме позивајући: „Тата, тата, Вук и Дана су на слободи, да ли је могуће?“ Скочио сам и ушао у собу. Нисам могао да верујем: на екрану канала ТВ Политика писало је словима о аболитији за Вука и Дану. Нашој радости није било краја. Сви четворо смо одмах кренули у Неурохирушку клинику, одатле у наше просторије на Теразијама, а затим смо присуствовали молитви за оздрављење на Тргу Слободе. Све време сам мислио како је правда спора али достижна. И оно најважније: дан посвећен Преподобном Давиду Солунском траје 24 сата а вера у његову моћ за моју породицу вечита је.

Драган МИЛОШЕВИЋ, Београд

БАЛАДА

Само је за вас ова балада
Док душа ваша хришћанска страда
Ударци плуште сред белог града
О ноћи тамна, где им је нада?

Одевам свако слово у тугу
У зору ћу вам послати дугу
И једну звезду ка затворском кругу
да вас сачува.
О Боже, живе, шапуће глува Србија.

Та стара, драга „тажвака“
Ноћу се она прикрада
Да вам све ране залечи
Велику пакост спречи

Да вас ко децу негује,
Да само с вама другује.
Јер Тебе таквог јединог
Србији посла Господ Бог.
А њу снесе Анђели
Да наша чела обели.

Плашим се као и сви сањари
Да ове стихове нешто не поквари
Њих разумеју тек неки мисионари
И' за вазда чувају, поет старинари.

За сваку строфу речену
За сваку мисао стечену
Добијаш само привид ствари
А приде, један облак мали.
А он Вуче, није за трке праве
Тек је за игру кроз просторе плаве.
Што нико неће Вуче, да те чује,
Разуме шта твоје срце поручује.

Остајеш још тачка светла
И пламен последње неугасле свеће
Па зар је Србија поникла, легла
Није „небесна“, не тражи среће.
Оотани дакле, и буди ветар.
Ти јеси она кривина нагла
Да би се и моја звезда ка теби сагла,
Не да те гледа — да те чува!
Ти си нам нада, једина, прва.

Јутро ће, ил неће,
А ја корачам...
Изгубљена сам на јави.
Два људска бића, Ти и Дана
Ни смрт, ни живот не растави.
Варам се ил с цркве тад чујем звона звук
Нек живе, и ништа друго,
Наша Дана и Наш Вук.

**Надежда Чарна
Београд**

СЛОБОДАНЕ !

ЗАР МОЖЕШ МИРНО ДА СПАВАШ,
ЗАР СЕ НЕ ПЛАШИШ РАЗЖЕНИХ СНОВА,
НЕ ПОМИСЛИШ ЛИ ДА ТИ СЕ МОЖЕ
ПРИКАЗАТИ БОГОРОДИЦА, И РЕЋИ
ДА СЕ ПОКАДЕШ ЗА ОНОЛИКО ГРЕХОВА
ЗАР СЕ НЕ ПЛАШИШ ДА ЗАСПЕШ,
ДА СЕ СУТРА ПРОБУДИШ У ПАКЛУ
ЗБОГ ТЕШКЕ НЕЧИСТЕ САВЕСТИ...?
МОЛИМ ТЕ, ОСТАНИ НОЋАС БУДАН
ДОНЕСИ ОДЛУКУ С КОЈОМ ЋЕ ТИ
БИТИ ОПРОШТЕНО: НАПУСТИ НАС!

СНЕЖАНА БИБЕРЦИЋ
УМКА

ЧЛАНОВИ И СИМПАТИЗЕРИ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ!

ПОЗИВАМО ВАС ДА СВОЈИМ ЧЛАНАРИНАМА ИЛИ ДОБРОВОЉНИМ ПРИЛОГОМ ПОМОГНЕТЕ РАД И ОПСТАНАК СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ. У ТОКУ СУ СТРАНАЧКЕ АКТИВНОСТИ КОЈЕ ЗАХТЕВАЈУ ВЕЋА УЛАГАЊА, ПА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА СПО ПОМОГНЕМО СВИ ПРЕМА СВОЈИМ МОГУЋНОСТИМА.

ЧЛАНАРИНА ЗА 1993. ГОДИНУ ИЗНОСИ 12 ДЕМ (ДИНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ).

ЧЛАНАРИНУ И ДОБРОВОЉНЕ ПРИЛОГЕ МОЖЕТЕ УПЛАТИТИ НА

ЖИРО РАЧУН 60806 — 678 — 91956 СДК СТАРИ ГРАД

ХВАЛА ВАМ

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

А. ОГЛАС У КОЛОРУ

ЗАДЊА СТРАНА КОРИЦА ФОРМАТ 1/1 пв 300 ДЕМ
ОСТАЛЕ КОЛОР СТРАНЕ ФОРМАТ 1/1 пв 200 ДЕМ
ВИЊЕТА НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ 5/5 цм пв 120 ДЕМ

Б. ОГЛАС ЦРНО-БЕЛИ

— Унутрашња страна, форма 1/1 пв 150 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 2/3 пв 100 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/2 пв 80 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/3 пв 60 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/4 пв 40 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/8 пв 25 ДЕМ

ПОПУСТИ
2—5 ОГЛАШАВАЊА 10%
6 И ВИШЕ ОГЛАШАВАЊА 20%

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце да располаже комплетом бројева.

Комплет или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд

ПОРУЧБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр 1. до бр. 65.
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

СВЕ ЗА СРБИЈУ

БОГ ЧУВА СРБЕ
ПАТАН СИСТЕМ ЋУПРИЈА

ПА ЕКОНОМИКА
ДД ЕКО-МЕРКУР
ДД ЕКОНОМИКА ТРЕЈД

ТЕЛ: 035/43 36 11

43 36 72

43 36 73

ФАКС: 035/43 38 35

011/450 184

PEUGEOT

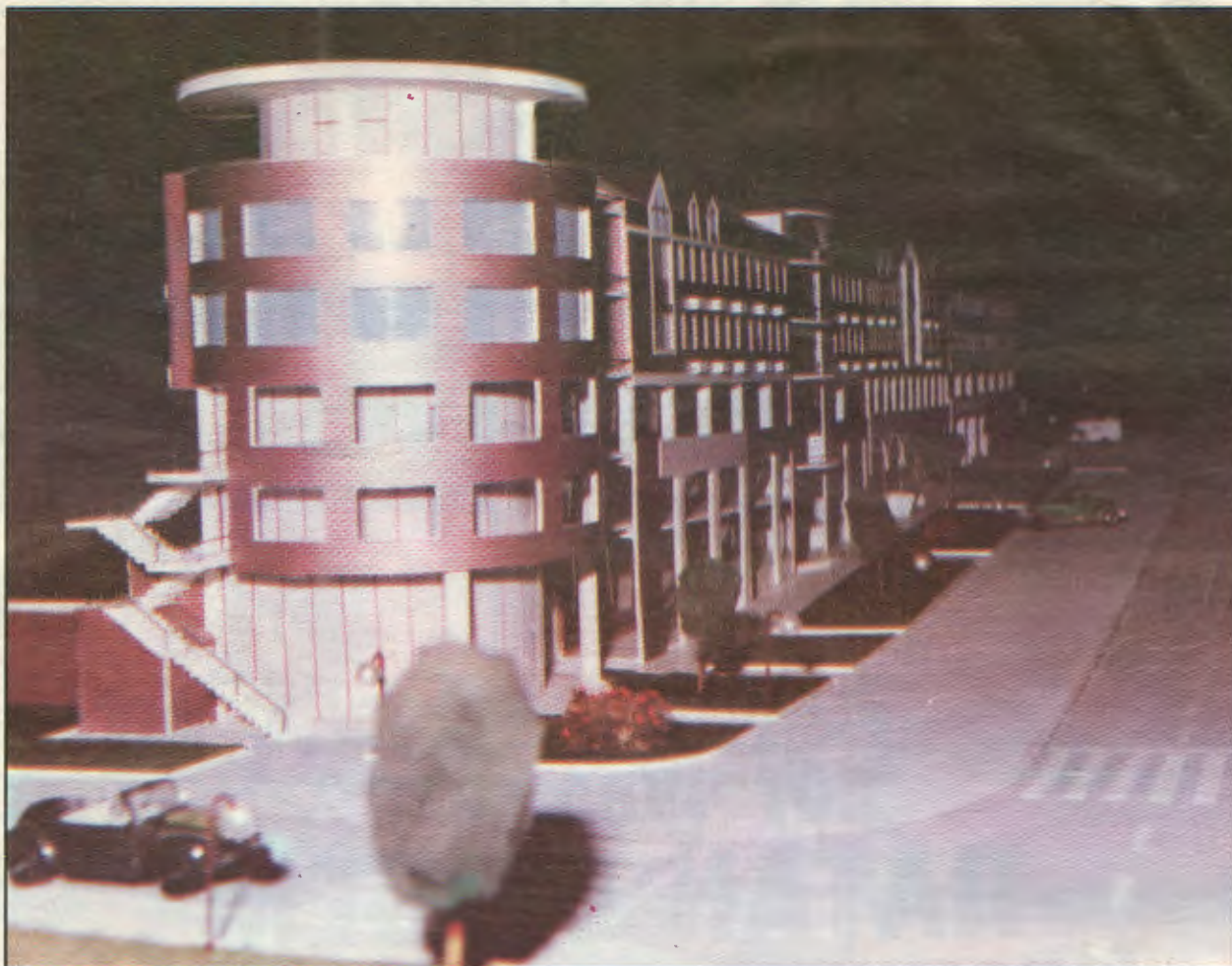
АУТОСЕРВИС
КРУНА

Премовић Зоран

Петра Драпшина 1А
ЖЕЛЕЗНИК

сервис:

570-769

BIZNIS I STAN

STAMBENO-poslovni kompleks

* KARABURMA *

poslovno-sportski CENTAR

* RADIVOJ KORAĆ *

011/341-532, 766-171

InvestExport

